

NICOLAI LEONICI THOMAEI CONVER-
SIO EX TIMAEO PLATONIS DE ANI-
MORVM GENERATIONE, CVM
PROCLI LYCII EXPLI-
CATIONE.

Xea substantia quæ indiuidua & semper eadē similisque est, & ex ea rursus quæ circa corpora diuidua fit, tertiam substantiæ speciem commiscuit mediam. Rursus eiusdem ipsius nature, & alterius secundum eadem in medio constituit inter indiuiduam ipsorum naturam, & eam quæ circa corpus diuiditur: & cum tria existentia sumpsisset, in vnam speciem omnia temperauit, vbi naturam eius quod alterum diuersumque vocamus, cōmixtioni repugnantem, cū eo quod idem dicitur, vi quadam compegit. Postquam vero duo illa cum substantia commiscuit, & ex tribus vnum fecit, rursus id totum in ea quæ decuit mēbra partitus est: quorum quodlibet ex tribus, eodem, altero, substantiaque constaret. Fuit autem talis illa partitio. Vnam principio accepit ex vniuerso portionem: secundam autem primæ partis duplam: deinde tertiā, quæ secundæ sesquialtera esset, primæ tripla: postea quartam secundæ duplam: quintam deinceps tertiæ triplam: sextam primæ octuplam: postremo septimam quæ partibus sex & viginti primam excederet. Post hæc dupla & tripla interualla repleuit, partes rursus ex toto refecans: quas interuallis ita locauit, vt binæ essent in singulis medietates, quarum vna quidem eadem parte ab altero extremorum exceditur, & alterum excedit: altera medietas pari numero extremum vnum superat: pari superatur ab altero. Cum autem sesquialtera interualla & sesquitertia & sesquioctaua inde efficerentur: ex ijs nexibus in primis spatijs, sesquioctauo interuallo sesquitertia omnia explebat particula singulorum relicta. Huius autem particulæ interuallo sumpto inde habebatur numeri ad numerū in terminis cōparatio, quæ est inter ducēta quinquaginta sex, & ducenta quadraginta tria. Iam vero commixtum illud vnde ista secernebat, totum huiusmodi partium sectione consumptum erat. Tunc seriem hanc vniuersam in longum secuit, & ex vna duas fecit: mediamque mediæ veluti in speciem x literæ accommodauit, deinde in orbem torfit, quoad ita coirent inter se capita, vt lineæ ipsæ & secum & inter se inuicem e regione intersectionis ipsius coniungerentur, atque eo motu

qui in eodem & similiter semper reuoluitur, vndique est eas circumplexus, & circulorum alterum exteriorem, interiorem alterum fecit. Exteriorem quidem lationem eiusdem naturæ, interiorem vero alterius nominauit. Atque illam quæ erat ipsius eiusdem naturæ, in latus ad dextra, eam vero quæ alterius, per diametrum ad læua circumegit: sed principatum dedit eiusdem ipsiusque similis agitationi. eam nanque solam indiuisam reliquit: interiorem vero cum sexies diuisisset, septemque orbes inæquales dupli & tripli interuallis effecisset, singula, cum tria sint, vtriusque contrarijs inter se cursibus orbes peragere iussit: & ex septem interioribus, tres quidem pari celeritate, quatuor vero & ad se & ad reli- 10 quos tres celeritate quidem impari, debita tamen ratione conuerti. Postquam autem secundum opificis mentem tota animæ constitutio absoluta fuit, mox omne corporeum intra ipsam machinatus est, mediumque mediæ accommodans apto modulamine copulauit. Atque illa à medio per omne vsque ad cæli extrema se applicans, eique extrinsecus circumfusa, seque in se ipsa conuertens, ita sempiternæ sapientisque vitæ in vniuersum tempus diuinum dedit exordium.

CAPVT PRIMVM DE CONSTITVTIONE ANIMAE.

Primum.
Secundum.Tertium.
Quartum.
Quintum.
Sextum.
Septimum.

Theophrastus.

IN primis quidem dicere oportet qua de causa animæ originem Plato tradit, cum ingeni- 20 nita secundum ipsum existat: Secundo loco totam animæ genituram conuenienter diuidere: Tertio mediam animæ naturam demonstrare conuenit: Quarto, de generibus ijs verba facere ex quibus cum omnia alia, tum ipsam animam constituit Plato: Quinto, quomodo horum generum commixtio in anima accipiēda est, declarare decet: Sexto post hæc quid diuidua & quid indiuidua natura sit, docendum: Septimo & ultimo Platonis verba exponenda interpretandaque sunt, & quomodo ijs quæ prædiximus quadrent, demonstrandum. Si enim isthæc omnia sermone nostro complecti valuerimus, finem huic perscrutationi pro virili nostra satis accommodatum & concinnum imponemus. Incipiendum igitur à primo est, quoniam Platonem nonnulli arguunt antiquorum, dicentes quod non recte principij principium inuestigauit, generationemque rei ingenitæ tradidit. Si enim primorum, inquit, causas quæsiuerimus, & eorum quæ per se substant, generationem fuerimus machinati, in infinitum erit processus, & nullus spe- 30 culationis nostræ terminus inuenietur. Quemadmodum enim quicumque omnia demonstratione digna censet, ipsam maxime demonstrandi rationem interimit: sic qui omnium causas quærit, is funditus entia omnia euertit, illorumque ordinem disturbat, quem à determinato quodam principio procedere necesse est. Talia Theophrastus de huiusmodi animæ origine Platoni obijcit, insuper addens quod non de omnibus naturalibus rebus quærerere debemus propter quid. Ridiculū enim est quærerere, inquit, propter quid ignis comburat, & propter quid ignis est, aut propter quid nix frigefacit. Qui autem pro Platone respondent, cognitionem quia est rei, solam irrationalem inquit esse, ipsiusque opinatiuā & sensitiuā cōprehensionē esse: verū ipsum propter quid addere, & causas ipsius indagare, mētis intellectusque scientifici opus esse. hoc enim pacto recta opinio à ratione scientifica distinguitur. 40 Nos autē vtrorūque rationibus perspectis, secundos quidem recte respōdere censemus: verum libenter si fieri posset Theophrastum in primis percontaremur, nunquid alicuius causam reddi censet oportere, an nullius. Si enim nullius, cum hoc quæ sciētiam omnem interimit quæ maxime causas speculari videtur, etiam sibi ipsi contraria discernere videtur, cū quærat vnde tonitrua fiāt, & venti, & quænam causæ sint fulminū, & fulgorū, pluuiarūque & niuiū, & grandinū, quæ omnia in suis meteoris apposite per euidentes causas rimari æquum censuit. Si autem alicuius causam reddi oportere existimat, quam nam ob rem harum quidem naturalium rerum causas indagari cēset, illarū vero minime, sed irrationabiliter sine causis sumēdas esse? Nō enim in quibus quia est, palam manifestūque est, in eisde cognitū etiā est propter quid. Post Theophrastū etiā Platonis sectatores interrogabim⁹ vtrū omnium penitus causas inuestigādas censeāt, vel nō omnium. Si enim omnium, vtrū ipsius vni⁹ quod causā maiore superio- 50 reque dicim⁹? Quod enim vnum est, nobis manifestissime omnia declarāt. Si enim vni nō esset in natura, sed multitudo, quidnā esset vniens? Quod vnitur etenim, ab vno est, quæadmodū quod substantia

tur, à substantia tale est: & quod animatur, ab anima: propter quid autem vnum est illud vnum, nō est possibile exprimere. omni enim causa antiquius excellentiusq; est. Si autem non omnium causas esse perquirendas dicent, propter quid percontabimur animæ causam, & ipsius genituræ à causa processum quæremus: in alijs autem nō idem faciemus? Verum cū utrosq; istos seorsum interrogauerimus, ad nosmetipsos conuersi pro ambobus ita dubitabimus, quam ob causam Plato quidem animæ genituram fingit, & ipsius à causa processum tradit: Theophrastus vero omnem hanc docēdi viam insequitur & dānat. dubitationiq; hoc modo respōdebimus, q̄ Theophrastus quidē & omnes secū Peripatetici vsq; ad species vniuersum mouētes speculationis suæ lumē intenderūt, siue has vocare animas oportet, siue intellectus: Plato vero, vtpote qui hæc participari censuerit, & idcirco ab eo qui primariam inter entia dignitatem habet, longe semota esse, procedentem ordinem à principijs illis habere voluit. ante enim hæc esse intellectuales & intelligibiles ornatu entium, à quibus ista procedunt: & rursus ante illos deorum numerum, qui entia vnit, & diuino lumine collustrat: & rursus ante hunc numerum vnitas est imparticipabilis, à qua numerus iste se ipsum eduxit ex ijs quæ comprehēsa sunt. Oportet autem ante participatas species, reperiri eas quæ non participantur: & ante illas, vnitates illarum esse (aliud enim est id quod vnitum est, & aliud ipsa vnitas) & rursus ante multas vnitates vnū esse ipsarum fontem. Cum igitur talia viri isti senserint: Theophrastus quidem merito animam principium motionis ponens, neq; aliud quippiam ante ipsam supponens, principij principium inuestigandum esse non censet. animatum enim celum esse & ipse tradit, & hanc ob rem diuinum esse dicit. Si enim diuinum est, inquit, & optimam habet vitam, animatum esse oportet. nihil enim sine anima honorabile est, vt in libro de cælo idē auctor retulit. Plato vero ante animas cælestes intellectus mundanos supponens, & ante hos intellectus absolutos, & ante hos omnē diuinum ornatu, merito animam productam, & ab alia causa genitam tradidit, cum alioquin generationis nomē non solū in corporibus, sed etiam in animis ipsis admittat, inquantū & ipsæ tempore participare vidētur. In animabus enim diuinis tempus est, quēadmodum ipse in Phædro loquitur ipsas per tempus ens speculari. Omnis enim discursiuus motus secum habet coniunctum tempus. Ad primū igitur de hac re problema, talia dicenda sunt. Simul enim demonstratum est quomodo recte Plato animæ genituram tradit, quāuis ingenita secundum substantiam sit: simul etiam quomodo ratio illorum qui contra Platonem instabant, partim quidem recte, partim vero non recte concludebat. In eo enim q̄ primam supponebant entium animam esse, suæ opinioni consequens habebant ipsius genituram non admittere.

30 Ex aliquo enim generatio cōstat, quod ante ipsam secundum illos nullum erat. In eo autem q̄ animā omnium entium primam dicebant, non recte sentiebant. necesse est enim quod de cælesti corpore dicit Aristoteles (quod finitū videlicet existens semper sumit vires vt semper moueatur, & non simul potentiam suscipit infinitam) hoc idem de anima dicere, q̄ scilicet nō simul omnia operatur, quoniā infinitam potentiam à qua semper in opus procedit, non simul totam habet, vel secundum omnem operatur, habens semper vnā operationem. cuiuslibet enim vnus potentia vnus est actus, & vna operatio. semper igitur suscipit potentiam semper operandi, & propter hoc non semper eodē operatur modo, sed aliās aliter. Quare vt ad summam dicatur, verum esse affirmamus q̄ omne agens in tēpore semper suscipit agendi potentiam, & non simul totam in se receptam habet, & hoc modo generabile est. Quod autem anima non sit primum inter entia, omnibus manifestum esse debet. primum enim omnibus adest, omniaq; necesse est omnium principio participare: vel si non, funditus interire.

40 Omnibus enim substantia & subsistētia à principalissimo est principio: anima autē non adest omnibus, neq; cuncta anima participare videmus, quoniam corporum hæc quidem animata, illa vero in anima esse certum est. Præterea primum quidem vnum esse oportet. nam si multitudo fuerit, ante se habere necesse est illud quod ipsum vnum facit. non enim distractam diuisamq; ponimus multitudinem. anima autem multitudo quædam est. Rursus primum quidem supra omnem substantiam est, quoniam substantia omnis secum coniunctam multitudinem habet. in ipsa enim identitas reperitur & diuersitas, vita etiam & operatio sempiterna: anima vero substantia est. Præterea primum quidē genus à malo penitus est alienum, neq; in se vllam mali labem admittere potest, animarum vero genus aliquando delinquit, & à vera deuiat via: & omnino per multas alias rationes cōtingit demonstrare animam non esse principium primum. Quoniam autem hæc est Platonis intentio, vt dictum est, propterea ipse nobis animæ substantiam palam faciet & quomodo constituta sit, ex quibusve elementis, & secundum quas rationes proportionefq; conflata sit edocebit. Quemadmodum enim corpus nostrum quod habeat quidē faciem, manus, cruraq; & pedes, & alia quęcunq; sensui occurrunt, omnibus in promptu dignoscere est: quomodo autem interiores se habeant partes, & quæ nā sint eæ, quæ ve adiuuicem adiumenta sibi subministrant, folius artis medicæ, & eius quidem quæ circa anatomicas sectiones versatur, cognoscere est: eodem modo de anima suspicandum. secundum enim vniuersales eius potentias qualisnam sit iudicare non difficile est: verum ipsius substantiam explicare, & vsq; ad elementa recurrere, speculariq; in ipsa varias diuersissimasq; rationes, accuratissimam exigit certissimamq; de ipsa disciplinam, quam hoc in loco nobis Plato pro virili tradere conatur, animæ substantiam tanq; sectionibus quibusdam diuisam nobis intimans, ipsamq; dilucide explicans ijs qui ad ipsius mentem peruenire possunt. Ad primū igitur problema quod in ordine proposuimus, per hæc responsum sit. Quod autem merito genitam alioquin ponat animam Plato, cognoscere licebit si con-

Primum.
Qua de causa
animæ genituram Plato
posuit.

Quomodo
genita simul
& ingenita
sit anima.

Secundum
Diuisio totius
animæ gene-
rationis.

Substantia
animalis
Subsistentia
Harmonia
Species.

siderauerimus quod aliquando idem auctor dicit celeste corpus genitum esse quia semper generatur, & infinitam ad esse potentiam semper suscipit. talis enim & ipsa est anima, quæ totam simul entis infinitatem suscipere minime potest. quod ex eo manifestum est, quia discurrendo uiuit, operaturque, alias & alias rationes producens, non habens infinitam ipsius uitam semper presentem. Explicans igitur semper suam ipsius uitam, palam nobis facit quod substantiam habet semper fientem, & (ut ita dicamus) infinitam factam, non existentem infinitam, secundum quam substantiam uitam semper suscipit quæ sibi consubstantialis est, cum sibi sit naturalis. Quod enim unquam perficit, omnino id illi rei naturale est. Verum ex altera parte cum animam se ipsam mouentem considerauerimus, quemadmodum Timæus affirmat, tunc concedemus quod uitam quam in se substantialem habet, totam simul sibi ipsi tribuit: & hoc modo genitam simul & ingenitam esse animam affirmabimus. propterea enim quod semper substantiam uitamque habet, semper uiuens semperque existens est. Quia uero semper suscipit, fiens dicitur semper substantia & uita, dupliciter uidelicet existens, & à se, & ab alio quod ante se est. Unde ratione sui semper existens conceditur, ratione uero illius quod ante se est, semper fiens cognoscitur: uel ut conuenientius dicamus, anima ab illis quæ ante se sunt, ambo, & esse quod est habet, & fieri: à se autem alterum solum. Quod enim semper aliquid suscipiat, ab illis habet quæ ante se existunt. Quam obrem optime Aristoteles loquitur quando dicit nullam rem sibi ipsi causam esse, neque temporalem, neque sempiternam, ne causa quæ prior esse causato debet, simul cum ipso existat. Tempus igitur & æuum circa animam considerantur: ut ingenita est, æuum: ut uero genita, tempus. quapropter secundum quid sempiterna est, uidelicet secundum quod est immortalis: non autem simpliciter sempiterna, ut Plato in libro de legibus scribit. Secundum propositi erat conuenienter diuidere totam animæ generationem. Hoc igitur posthac faciemus, à rebus ipsis rursus principium assumentes. Est igitur in omni natura hoc quidem substantia, illud uero potentia, illud autem actus. Substantia quidem, uelut in igne secundum quam igni esse ignem contingit. alia autem est potentia, & alius actus. etenim alia quidem siccitatem præstant, alia uero calfaciunt, & alia aliter immutant. Oportet igitur & in ipsa similiter anima aliud esse substantiam, aliud potentiam, & aliud actum siue operationem. quapropter quicumque totam ipsius speculationem intueri uoluerit, par est ut de omnibus consideret. Erunt igitur de tota animæ genitura tria capita proponenda, de substantia uidelicet ipsius, de potentia, de actu siue operatione. hæc enim perfectissima propositæ rei erit perscrutatio. Sed ut inde ordiamur, anime ipsius substantiam triplicem esse cognoscimus. Alia est enim ipsius substantia, alia quæ in ipsa est harmonia, secundum quam substantialis ipsius multitudo continetur. non enim sic unica est substantia ut intellectus, neque rursus adeo diuisibilis in infinita ut corpus, quod post ipsam est, sed in plures quidem una substantiales partes diuiditur, ex quibus constat: numero autem finitas, quibus plures animæ partes esse impossibile est, cum illæ non amplius in alias subdividantur partes, ut in sequentibus clarum erit. & tertio loco alia est species ipsius à substantia & harmonia, licet ex ijs conficiatur. Quare & una est, & triplex animæ substantia. conuenit enim ipsi & unitas & trinitas, quoniam & animam ipsam in tria diuidimus. Aliud autem est subsistentia ipsius, aliud harmonia, aliud species: quoniam hæc quidem solum esse definit, illa uero componit concinnamque reddit ipsius multitudinem, species autem continet consortij huius proprietatem. nihilominus omnia hæc adinuicem in singulis sunt. Subsistentia enim habet multitudinem harmonia coniunctam. Nam neque sine multitudine est, neque illam temere inordinatamque habet. Harmonia autem & ipsa substantialis est continens, & specificam reddens ipsam substantiam, à qua demonstratur quomodo anima harmonia sit, & quomodo non, ne Plato uidelicet sibi ipsi contraria dixisse uideatur, cum hic harmoniam ipsam animam dicat, in Phædone autem illos qui hoc asserunt, reprehendat. Aliud enim est quippiam harmoniam esse sui ipsius, & aliorum: aliud esse harmoniam aliorum tantum. hoc enim ultimum harmoniam cogit in subiecto esse, & inseparabilem ab ijs quorum est harmonia, tanquam in aliena sede firmatam: illud autem primum separatum reddit harmoniam & sui ipsius compotem & dominam, & ad se ipsam conuersam. Species etiam ipsa quæ in ordine tertia dicta est, rationum harmonicarum comprehensua est, & ipsius animæ subsistentiam continet. Secundum enim hanc maxime animæ proprietatem definitur, & ratio illa una secundum quam anima est id quod uere est. Omnia igitur hæc tria in singulis reperiuntur, subsistentia, harmonia, species. & sic una est anime substantia simul & triplex, quoniam ex tribus constat generibus, substantia uidelicet, eodem, & altero. Et rursus subsistentia quidem ad partem magis substantiæ uergit, harmonia uero ad idem, ad alterum uero species secundum quod ab omnibus separatur. Quoniam igitur triplicem à principio animam inuenimus, habentem substantiam uidelicet, potentiam, & actum siue operationem, & rursus ipsam substantiam triplicem, secundum subsistentiam, secundum harmoniam, & secundum speciem: ex ijs quinarium faciamus, sic ordine procedentes: Primam quidem subsistentiam ponemus, secundam harmoniam, tertio loco ideam, quarto potentiam, quinto actum siue operationem. Congruit enim quinarium numerus animæ, quæ medium inter superiora inferioraque est, cum ipse uinculum contineat unitatis & nouenarij numeri, sicut anima ipsa substantiæ intelligibilis & sensibilis. Quapropter totam de anima considerationem in quinque capita distribuemus, quorum primum de subsistentia ipsius animæ uocabimus, secundum de rationum quæ in ipsa sunt harmonia dicemus, tertium de idea siue specie ipsius, quartum de pluribus potentijs quæ in ipsa sunt, quintum de actibus siue operationibus, quoniam in præcedentibus ipse Plato cum de corpore uniuersi uerba faceret, hanc sequi

- diuisionem visus est. Quod quidē igitur rationabiliter à Platone animæ generatio tradita est, & quot quibusve capitibus distribuenda sit, per hæc quæ dicta sunt manifestum est. Tertiū post hæc quod tertio loco proposuimus, inuestigandum est, quomodo & quapropter animæ naturam mediam ponimus. necesse est enim hoc præcognoscere antequā de ipsa sermo habeatur. Quoniam quidem igitur entia multa sunt quæ ab vno primum ente procedentia, vsq; ad vltimam & informē materiam proceduntur, indagemur oportet quænam sint primorum entium proprietates, & quæ vltimorum, quæve illorū quæ mediū sortita sunt ordinē. sic enim vbinā animæ substantia collocari debeat, cognoscemus. Sunt igitur intelligibiliū proprietates istiusmodi, vere ens, sempiternū, indiuisibile, immobile, totale, perfectum, plenum essentia, vita refertum, liberum, omnium motiuum, similitudo, omnibus assistens, cum sit ab omnibus separatum. Singula enim ista secundum ipsas entis processiones in intelligibilibus apparent. Sensibiliū autem proprietates ab ijs diuersæ tales reperiuntur, nō vere ens, temporale secundum substantiam, partibile, mobile, particulare, alio indigens, semper subsistētia repletū, participatione viuēs, ab alio motū, dissimilitudo, partibus locū occupās. Mediæ autē horū proprietates sunt quæ ad ambas istas vnus extremi ordinē sibi vendicāt, per quas processus de necessitate fertur à primis ad extrema. Quæ enim similia sunt producētibus causis, prius ad ipsa q̄ ad dissimilia procedunt, quoniā similitudo ad vnū refertur, & omnia vnū appetūt. Mediæ igitur horū extremorū proprietates sunt hæc, non vere ens, melius quidem existens q̄ ipsum non ens, deterius autem & summissum magis ipso vere ente, quod secundum substantiam quidem sempiternum est, secundum operationes autem cum tempore extensum, quod secundum diuinum sui impartibile est, partibile autē secundum varios rationū processus, quod se ipsum mouet: ijsq; quæ ab alio mouentur, imperans, immobilibus autem summissum & inferius, quod simul cum totalitate sua particularem naturam præ se fert. in eo enim q̄ omnes in se continet rationes, totum quodammodo existit. in eo autem q̄ immittitur summittiturq; & in partes definit, transitūq; operationis patitur suæ, particularis esse naturæ censetur. quod se ipsum perficit: nihilominus tamen ab ijs quæ ante se sunt, perficitur, perfectiusque existit omnium illorū quæ ab alio solum perfici nata sunt. quod se ipsum potentia viribusq; implet, cum nihilominus ab alijs etiam impleatur. quod se ipso viuūt, & ab alijs vitam accipit, diuinius quidē existens ijs quæ solū participatione viuunt, inferius autē illis quæ primo vitā habēt. quod alia quidē mouet, ab alijs autē ipsum mouetur. quod simile insimul est, & dissimile. quod separatū est simul ab vltimis, & cū ijs coordinatū. Talibus igitur proprietatibus in rebus ipsis existentibus, considerandum vbinā animā ponere debemus, vtrū ne in ijs quæ primoris sunt ordinis, an in ijs quæ extremū retinēt locū. Sed si quidē in primis ipsam statuerimus, vere ens existet, & omnimode sempiterna, & immobilis, & omnia cōsequēter habebit illa quæ primis entibus attribuim⁹. Adde etiā q̄ neq; rationū animalū partitiones amplius seruari poterunt: neq; animæ tēpus, neq; sui ipsius mouendi facultatē, neque discursum transitūq; ipsius custodire valebimus, neq; alia pleraq; quæ ipsi competere vidētur: vt manifestissime in animis nostris omnibus est videre. Quærimus enim quæcunq; omnibus cōmunia sunt animis, & quæ secundum substantiam illis insunt. quare si hæc quæ prædicta sunt, omnibus inesse videntur, non erunt vtiq; ex primorum entium ordine animæ. Verum num ex vltimorum numero entium ipsas recte ponemus? Minime omnium, si enim in vltimis ipsas poneremus, ab alijs solum motas faceremus, diuisibiles, compositas, solum ab alijs perfectionem possidentes. quorum oppositum in omnibus nostris animabus manifestissime cernimus. mouent enim se ipsas, se ipsasq; perficiunt, & quo voluerint ducūt. Quod si nostræ isthæc faciunt, multo magis diuinas animas facere ista credēdū est. habent enim illæ causas propriæ perfectionis, & omnia suis motibus regunt, & ad se ipsas cōuertunt, se ipsas optime cognoscunt. quod ijs quæ ab alio mouentur, contingere omnino impossibile est. Quapropter cum neq; in primario entium ordine, neq; in extremo ipsas reponere possibile sit, mediū quendam locum illis eligendum esse censemus. Neq; hoc ab re facimus. hoc enim pacto suas primarias imitabitur causas. mediū etenim inter deos habet locum: quia animæ causa esse censetur deus: quæadmodum theologis placet. Conciliatrix enim copulatrixq; duorū dicitur patrum, & ex sua alio proprioq; latere animæ vitam producere fertur. In deis igitur qui originem sortiti sunt, quos pigæos vocamus, & in ijs qui principales dicūtur, in trinitate mediā animale principium resultare videmus.
- 50 Quare nō immerito anima ipsa mediā processit inter simpliciter intelligibilia & sensibilia, interq; ea quæ semper solū entia sunt, & illa quæ simpliciter sunt generabilia. Mediā autē ipsius naturā ne existimes talē quæ videlicet extremorū sit collectiua, abstracta semotaq; ab ijs quæ per ipsam coniuncta sunt. Nō enim intelligibiliū melior digniorq; est, sed finis extremūq; ipsorū. Neq; rursus tale quid suspiceris esse animā vt summissum iminutūq; ab ambob⁹ extremis sit. excellit enim sensibilia omnia quæ ab ipsa mouentur. Verū quoniā extremū quidē intelligibiliū est, principiū autē sensibiliū, non tale profecto principiū aut extremū tale dicendū illā esse quale est pūctū in linea. nō enim est in vtrifq; terminatis, sicut pūctū in ambabus lineæ sectionib⁹: sed intelligibiliū quidē extremū dicenda est, quia post intelligibilē subsistentiā apparet, principiū vero sensibiliū tanquā ab ipsis abstracta, & illa eadē mouens. Sic enim nobis proportionē quandā seruabit, vt quæadmodū se habent ea quæ ab alijs mouentur, ad ea quæ à se ipsis mouentur: sic ad ea quæ immobilia sunt, se habeant ea quæ à seipsis mouētur: atq; ita vinculi vicem obtinebit propter hanc peculiarem sui medietatem, explicans quidē causas vnitas, distractas vero sensibiliū vires ad vnum redigens, & cōtenta quidem ab immobili &

Tertium.
De mediā
animæ natura.

ἡμερον
κοι.

ἀμφιφαις
ἀμωρο
σωρος.

ὑπόσασις.

Quartum.
De generibus
sub quib⁹ ani-
ma & alia exi-
stant.

semper eodem modo se habente causa, ipsa vero continens generationē quæ ab alio mota continuæ subiecta est mutationi. Est etiam intelligibilis, si ad generabilia respiciamus: generabilis autem, si ad intelligibilia illā cōparemus. atq; ita in mediā sui natura ambo extrema præ se fert, hac etiam via causam suam imitata. nam vtrinq; fulgens, & vtrinq; faciem habere dicitur, vniuersi quidem gubernacula retinens, sinu vero suo suscipiens intelligibiliū processus qui ad ipsam deueniunt, quæ etiā ab intellectuāli vita repleti dicitur: ex ipsa autē vitæ corporeæ fluente deriuari. habet etiā cōtinetq; centrum entiu omniu processiois in se ipsa. Quapropter non immerito genita & ingenita simul esse dicitur, vt prius demonstratum est, à duplici eius vita, substantiali videlicet, & discursiua. quod etiam alia demonstrari potest via, quæ à totalitate ipsius, & rursus à partium diuisione nobis huius rei occasionem præbere videtur. Quanam profecto alia ratione ens ingenitum dicimus, nisi quia infinitam essendi potētiam totā simul præsentē habet? Quomodo autem corpus generabile, nisi quia semper in se fluētē habet potentiam infinitā, quam simul totā capere nō potest? Istiusmodi igitur animā esse dicim⁹: quæ secundum q̄ incorporea est in se manens, infinitā habet essendi potētiam, secundū se totam non facta, sed existens immortalis: secundum partes autem semper fit in infinitum. non enim habet eandem infinitatem totam semper præsentem. alioquin totius & partis eadē esset infinitas, insuper perfecti & imperfecti, contenti & continentis: quod impossibile est. sed neq; totum ipsius possibile est semper fiens esse, sicut neq; pars semper ens: ne videlicet pars dignior meliorq; toto esset. è diuerso igitur illud quidem ens infinitum, totū scilicet, illa autem semper est fiens. quare subsistentia ipsius infinitæ simul est potētia, & generatur in infinitum. sic enim & entis particeps est, & inter genita primum obtinet locum, corporea natura solum & secundum totum & secundum partes generationi obnoxia existente. Non igitur sufficienter dicitur ipsam esse genitam eo q̄ partibiliter operatur, sed cōsiderare oportet quomodo hoc in ipsius animæ essentia præexistit. Omnis enim operatio quæ secundum naturam est, habet essentiam comprehendentem illius operationis causam. quare anima etiam in sui ipsius substantia temporalis vitæ initia & semina præassumpsit. oportet enim ipsam fieri, & nō solum esse. quare quoniam esse habet secundum sui totalitatē, fieri secundum partes habebit, vt supra declarauimus. De mediā igitur animæ natura hæc sufficiant. Imaginetur ergo seorsum tota intelligibilis latitudo, postea multitudo animarum: à qua deinde seiūctim vniuersa sensibilis natura: & applicentur vltima medijs, & hæc ipsa primis, & vnicum entium vinculum ponatur anima. Alligat profecto coniungitq; omnia ipsum etiam vnum, sed existens separatum. omnia enim vniuntur, & quia ab vna causa sunt, & quia vnum appetunt. verum anima coniungit singula atq; alligat, nō separata, sed in ipsis existens. quare entium media ponenda est, alligans simul atq; alligata, cum ipsa à se ipsa moueatur. His hunc in modum pertractatis, necesse est vt posthac dicamus quomodo & ex quibus generibus hanc animæ naturam quæ vinculum entium omnium in se continet, constituit Plato. Verum antequā ista explicemus, de ipsis generibus pertractandum est quænam sint hæc, & vnde, quomodo uere proueniāt. Oportet enim tota ante partes cognoscere: & hoc erit quartum illorum quæ proposuimus caput: de quo pro virili nostra nunc differendum est. Quod quidē igitur intelligibilis mundus posteriorum causas in se contineat, omniaq; ibi sint intelligibiliter siue intellectualiter, seu quoniam modo aliter appellare malueris (vtrq; enim sunt modo) multotiens demonstratum est, & in sequentibus etiam declarabitur. Sed specierum ibi existētium aliæ quidem sunt vniuersalissimæ, quæ ad omnia se extendunt: aliæ particulares admodum, veluti specialissimæ species: aliæ horū intermedia, ad plura quidem se explicantes, verum nō ad omnia, quemadmodum hospes Eleates in Sophista diuisit. Homo enim ex ipso homine, & equus ex ipso equo: simile autē quod in homine & equo & in alijs plerisq; inuenitur, ex ipso simili, sicut dissimile ex ipso dissimili. Idē itas autē & alteritas quæ in omnibus existunt entibus, ex alteritate & identitate quæ ibi sunt. Quare hæc quidem ex indiuiduis sunt speciebus, alia vero ex medijs, alia autem ex maxime vniuersalibus. Quod etiam in scientijs quæ nobis insunt, est videre. eæ etenim ad vnicum tantum scibile respiciunt, vt medicatiua ad sanitatem: aliæ vero ad plura se extendunt, veluti arithmetica, quæ ad philosophiam, & ad ciuilem scientiam, ad architecturam etiam aliasq; complures artes se applicat. & non solum hæc ipsa, verum & mensuratiua ponderatiuaq; artes. his enim vel omnibus vel quibusdam (vt Plato asserit) omnes mechanicæ artes indigere videntur, adeo vt sine ijs nequeat opus suum accurate perficere. aliæ vero ad omnes artes non solum mechanicas, verum etiam speculatiuas maxime conferunt, quemadmodum illa quæ Socrates in Philebo diuisiuam vocat. Quemadmodum igitur in scientijs quædam sunt maxime vniuersales, sic in intelligibilibus causis aliæ quidem omnino sunt particulares, vtpote quæ solum vnius speciei numero proprio & peculiari præsent, aliæ vero ad plura se extendentes, quæadmodū æquale, simile, totū. totū enim inquantū totū est, nō omnibus cōmune est. pars enim nō est totū. aliæ autem ad omnia se explicāt, quorū omnia participant entia inquantū entia sunt, nō inquantū viuētia vel animata, vel aliam quampiam proprietatem habentia, sed secundum ipsas entis denominationes. Quoniam igitur ens primum est, ideo essendi causæ maxime vniuersalem inter genera ordinē habet. hæc autem numero quinque sunt, substantia videlicet, idem, alterum, motus, status. Singula enim entiu substantiantur, vniunturq; ad se ipsa, discernunturq; ab alijs per se ipsa, & à se ipsis procedunt, suocq; statu & principio, nec minus mansionis cuiusdam participare videntur in eo quod propriam conseruāt speciem. Siue igitur intelligibile sit genus, siue sensibile, siue vtrorumq; medium, ex ijs constituitur.

10

20

30

40

50

60

omnia enim ex his generibus sunt. Viuunt enim, totaque aut partes sunt, vel animata existunt, non omnia. hæc autem genera nihil subterfugere videtur. Enimvero substantia non existente, neque aliud quippiam erit. omnia enim illa circa substantiam sunt. similiter non existente identitate, dissipatum distractumque id quod totum est erit, & alteritate sublata vnum solum omnia erunt, multitudoque entium è medio tollitur. motu autem statumque non existentibus, omnia erunt aut inefficacia mortuaque, aut sedem propriam stabilitatemque non habentia, sed in non ens statim desinentia. In omnibus igitur horum singulorum necessario existit: & primam quidem esse substantiam par est tanquam generum istorum principium: & unitatem ad vnius similitudinem constitutam: post hanc idem & alterum: hoc quidem finis similitudinem retinens, illud vero infinitatis: & similiter statum & motum, partim quidem circa potentias entium, partim vero circa actus operationesque considerata. omne enim ens in quantum ens est (vt in Sophista & Parmenide scribitur) substantiæ sit cuiusdam particeps. omnis autem substantialis potentia vel ad idem vel ad alterum vel ad vtrumque refertur. Caliditas enim & omnis discretiua potentia ad alterum, frigiditas vero & omnis congregatiua ad idem. Si quid autem horum est medium, ad ambo refertur. Omnis etiam operatio siue actus vel est motus, vel status, vel ambo quodammodo. actus etenim intellectus magis status quam motus dicitur. similiter omnis operatio quæ in eodem suum conseruat operans, vel illud circa quod operatur. Corporum autem inter se variatio motus est in eodem non permanens, sed ab illo in quo est exiens. Qui autem operans suum in eodem vel circa idem transmutat, motus stabilis dicitur. Vnumquodque igitur entium suo ipsius esse hac trinitate participans, substantia videlicet, potentia, & actu siue operatione, horum quinque generum causa & est & potest & operatur.

10 Et omnino quoniam omne quomodolibet ens ex fine est & infinitate, substantiatur quidem & subsistit secundum vtrumque: habet autem identitatem ad se ipsum propter illorum duorum principiorum conpulationem, diuersitatem vero secundum illorum disunctionem: & quoniam non est primum, à principio procedit, & in ipso manet: quare mouetur & stat. In vnoquoque igitur entium secundum quod ens est hæc insunt genera, licet in alijs aliter. intelligibilia enim omnia hæc substantialiter habent. Intelligibilia autem & intellectiua secundum identitatem: solum autem intellectiua secundum diuersitatem: animalia vero secundum statum: corporalia autem secundum motum. Quod si vita motus dicatur, torpor autem status, è contrario dicendum erit. Animæ enim vitæ sunt substantiales, corpora autem moles ab alio motu. Si autem motus statusque ante idem & alterum ponenda esse censebimus, quædam modum alibi declarauimus, vniuscuiusque à causa processum vocantes motum, qui ante operationis motum existit, mansionemque in causa sua statum nominantes quæ statum præcedit, qui operationis cessatio dicitur: tum hæc procedentes via, post intelligibilia primo loco posita, intellectiua simul & intelligibilia secundum statum ponemus: solum autem intellectiua secundum motum: animas autem secundum idem, secundum vero alterum corpora. Alio etiam modo de his loqui possumus. Nam si vitam dixerimus motum, intellectum autem impermutabilem statum nominauerimus, sic rursus intelligibilia quidem secundum substantiam signabimus: intelligibilia autem simul & intellectiua, cum vitæ existunt, secundum motum statuemus: intellectiua autem solum, quæ in intellectu substantiam habent, secundum statum. Etenim mundanæ res quæ maneat, ab intellectu habent: animalia autem secundum idem, quia vinculum diuiduorum indiuiduorumque anima continet: corporalia autem secundum alterum. in his enim quia diuidi possunt, lis dissensioque reperitur. Quinque igitur ista sunt ad se inuicem consequenter, ens, vita, intellectus, anima, corpus: quia quinque sunt ante omnes species totalia genera. Tot taliaque de ijs generibus in præsentia vniuersali pertractata modo sufficiant. Verum vnum addere conuenit, quod nequaquam prætermittendum est, quod hæc ipsa genera quidam elementa vocant. Genera quidem, quia cum priora sint, posteriorum subsistentias ipsa nullum patientia detrimentum, abstractaque à particularibus, constituunt. Elementa autem, quia singula singulorum ex quibus totum existit, elementa dicuntur. Genera autem quæ in opifice sunt, implent constituuntque ens illud, & illius elementa sunt, genera vero omnium quæ ab ipso sunt intellectuum, & illorum quæ in animis corporibusque sunt generum.

20 Quinto etiam loco, si placet, consideremus quomodo genera hæc in animis, & propter quid assumpsit Plato. Quoniam igitur demonstratum est quod anima inter entia & non entia media est, & omnium cognoscitiua est entium, siue intelligibilia sint siue sensibilia, aut per easdem rationes aut per diuersas, vt quibusdam videtur, necesse est ipsius substantiam ex entis processisse generibus. Si enim non ex ijs, sed ex alijs quibusdam esset, non omnia cognoscere posset, nec omnibus rebus seipsam applicare. Quemadmodum igitur hominem cognoscit per hominis rationem quæ in ipsa est, & dæmonem per dæmonis speciem in ipsa existentem, sic & ipsum ens per entis participationem quæ in ipsa reperitur. & identitatem secundum identitatem, & alia omnia similiter. quapropter omnia utique genera in se continebit, verum modo sibi proprio peculiarique. Videtur autem mihi Plato hanc ob causam constituisse animam ex primis generibus, similiterque ex numeris & harmonicis rationibus, necnon figurarum principia motuumque diuinorum in illa reposuisse, vt cum omnium disciplinarum dialecticæque ipsius rationes seminaque prælibasse diceretur, sic & omnia cognosceret, substantias, numeros, harmonias, figuras, motus, à quibus omnia constituuntur. Videtur

30 præterea idem Plato hanc animæ naturam, vtpote affinè cognatamque intelligibilibus entibus, ex quinque generibus entis conflare voluisse, quæ illis primo insunt. Vt autem sensibilibus rerum sociam contumeralisque est, figura illam voluit insignire. Quæ enim vere figuram capiunt, hæc sunt. Vt vero me-

Quintum.
Quomodo in
animab? quin
que generum
commixtio
spectetur.

dia inter vtraq; hæc existit, harmonicis rationibus cœsuis alligari. Atqui etiam in intelligibilibus speciebus harmoniæ figuræque speciem esse ponimus: verum ibi ipsa harmonia & ipsa figura non dicitur figurata, neq; harmonia concinnata. Quæ enim sunt primo non talia, per participationem sunt, similiter etiam in sensibilibus harmonia est, & ipsius genera, verum partibiliter. In animabus autem incorporaliter simul & composite talia existunt. Compositionem enim participatio ostendit. Incorporaliter autem aliquid habere, simplicium rerum proprium est. oportebat vero tale esse illud quod primum illorum particeps fieret. Ex istis igitur generibus animæ substantiam cōstituit Plato, ipsius videlicet excellens supremumq; ex medio modo se habentibus generibus producens in primis. Quæ admodum enim de elementis dicebamus q; & in cælo omnia sunt, & in ijs quæ sub cælo sunt, & in ijs quæ infra terram, omniaq; ex quatuor esse elementis, non eisdem tamen, neq; eodem se habentibus modo, (quæ enim in celo essent, summitates excellentiasq; elementorum esse: ea autem quæ sub orbe lunæ existerent, ex secundo esse ordine: sicut illa quæ infra terram sunt, infimum quiddam ac veluti fecem elementorum esse) hoc inquam modo omnia ex generibus ijs esse asserimus, verum intelligibilia quidem ex primis & indiuiduis immobilibus & vndique perfectis constitui: quæ vero à se ipsis mouentur, ex indiuiduis simul & diuiduis: corpoream vero naturam ex diuiduis solum. Qualia enim sunt genera, tales & substantias esse dicemus. digniora autem prioraque sunt ea quæ minime diuidi possunt, ijs quæ indiuidua simul & diuidua existunt: hæc autem ijs quæ solummodo diuidua sunt. Proximus enim est indiuiduum ipsi vni. propter vnionem nanque indiuiduum existit. Quoniam igitur anima media inter entia est, vt demonstraui: non ab re ex generibus entis medio modo se habentibus constituta est, substantia videlicet, eodem, & altero. Potentias enim quæ ex ijs emanare videntur, in Phædro complicans Plato, aurigam & equos nominauit, quia esse ipsius ab istis determinatur. Statum autem & motum in actibus operationibusq; eius speculabimur. Sunt autem in ipsius etiam substantia status & motus. producit enim semetipsam, & manet, & procedit, & sempiterna est: quando inquam vtrunq; illorum melius digniusq; est q; sint idem aut alterum. manet enim in sempiternis, æuiq; participantibus secundum sui statum: & dum mouetur, procedit: ex quo deinde processu in multitudinem vnitam secernitur. Sed hæc clarius in operationibus ipsius videbuntur. Dicere etiã possemus q; aliter Timæus in anima ipsa ante idem & alterum statum posuit atq; motum. Nam cū substantiam ipsius sumit, quæ non solum est media inter indiuiduas diuiduasq; substantias, sed etiam inter illas quæ semper eodem se habent modo, & illas quæ generantur ex eo q; eodem semper se modo habentia respicit, stationis participare autumat, sicut motionis, quia genita attingit. Nisi forte quia omnium opifici hæc magis propria esse videntur, idem inquam & alterum, idcirco horum prætulit generationem. Quod igitur insigne est vniuscuiusq; mediorum generum? An hoc forte esse dicemus, quando quidem substantia est ex fine & infinitate tanquam ex principijs principalissimis, quando finis alterum superabit, indiuiduam causabit substantiam: quando autem infinitas, diuiduam producet: quando autem neutrum neutrum superabit, sed ad se inuicem æquabuntur, mediam facient substantiam: & rursus quando identitas diuersitate valentior erit, faciet indiuiduam identitatem & diuersitatem. quando autem diuersitas identitatem superabit, diuiduam causabit identitatem & diuersitatem. quando vero pares erunt, mediam. Et quando quidem status motu superior erit, indiuiduū. quando autem motus statu, diuiduum. quando vero erunt æquales, medium. Verum quoniam identitas & diuersitas ex ambobus principijs componuntur, necesse est etiam in ijs valentiorem esse finem, aut infinitatem, aut esse æquales, & sic vel indiuiduam identitatem & diuersitatem effici, vel diuiduam, vel mediam. Sic etiam motum & statum, cum ex vtriusq; cōstituti sint, aut indiuiduum esse, aut diuiduū, aut medium. Omnis enim subsistentia & omnis potentia & operatio siue actus ex ambobus illis constituitur, & aut ad infinitatem aut ad finem respicere videntur, aut nihilo magis ad horum alterum. Quapropter omnis intelligibilis latitudo finis esse dicitur, & adeo ad idem se habere, vt an in illa sit diuersitas, ambigatur: & rursus sic manens, vt nō immerito dubitetur an aliquis intellectiuus reperiat motus. Corporea autem natura infinitati affinis est, & diuersitati, & motui: animæ vero simul & numerum præ se ferunt, & vnitatem, mansionemq; & agitationem. Substantia enim ibi vnica est in vnoquoq; intellectu, in anima autem vna substantia vna est, & non vna. Multæ etenim substantiæ in quacunq; anima, tot sunt quot sunt partes in quas singulæ diuiduntur animæ, quemadmodum corpus omne diuisibile existens in infinita diuiditur: sed animæ sic in finitas partes diuiduntur, vt numerus in vnitates. Quapropter aliqui hanc numerum censuerunt esse vocandam, tanquam in indiuidua partibilem, & non in ea quæ semper diuidi possint. Quamobrem & id quod impartibile est ipsius, duplex esse censetur, secundum id videlicet q; veluti totum sumitur, & secundum extremas eius partes: sicut etiam in numeris est videre. Propria enim numerorum species vna est, & impartibilis: quæ autem tanquam materia in ipso reperitur, partibilis est, neque etiam hæc omnifariam partibilis. Vltimum enim ipsius in quod desinit, impartibile est. Verū hæc etiam, si placet, alio pertractemus modo. Cum tria hæc sint genera, quando quidem substantiam idem & alterum superabit secundum mediorum commixtionem complicationemq; diuinam, fieri animam cœsendum est: quodq; plus in excessu minusq; est, diuinarum animarum latitudinem efficit. Quando autem idem simul & substantia altero valentiores erunt, angelicam constituent naturā. Quando vero solum idem, dæmones: quando autem idem & alterum substantiam superabunt, heroicum genus constituent. Quando vero alterum

Quod sit in
sine chara-
cteristicū sin-
gularum me-
diorū generū.

solum, humanam animam efficiet. extrema enim medio valentiora esse est impossibile, quoniam ad-
 inuicem sine illo copulari non possunt. In vnaquaque autem mixtione quia plus minusve superant ea
 quae superant, ideo latitudinem faciunt animarum. Sed haec ipsa in alijs pluri inquisitione tractantur.
 Reliquum igitur est post haec recensere quanam sit indiuidua quaeve diuidua substantiae species. nam
 antiquorum diuersi diuersa hac de re sensisse videntur. Dicendum autem est de ijs primo quidem co-
 muniore quadam via, deinde ad res ipsas magis accedentes. possibile enim est utroque modo in praesen-
 tia verba facere. Indiuiduam igitur substantiam dicimus intelligibilem omnem intellectualemque sub-
 stantiam, & quae vniuersalis est, quaeve particularis, quaeque immaterialis est & separata, quae ante eum
 est, vel in aeuo existit. Diuiduam autem omnem substantiam quae circa corpora ipsa prolabitur, siue
 10 mundanas vitas, siue naturas quae corporum globos penetrant intelligamus, siue etiam naturales ra-
 tiones quae circa qualitatis expertem corporeitatem diuiduntur. Omnia enim haec circa corpora par-
 tiuntur, partim quidem in talibus corporibus existentia tanquam in subiectis, partim autem substā-
 tialia, speciesque vitae existentia, verum quae a corporibus separari non possunt, veluti natura: nonnulla
 vero diuisibilia quidem, sed se ipsa ad indiuisibile retrahentia, ut sensus. Quod si placet aliter dicere,
 triplicem ponere poteris indiuiduam substantiam, eam videlicet quae secundum esse talis est, & eam
 quae secundum viuere, & tertio loco eam quae secundum intelligere. Huic autem vltimae est diuerso cor-
 respondentem ponemus eam quae est secundum sentire. illi autem quae est secundum viuere, eam po-
 nemus quae secundum naturam est. illi vero quae secundum esse est, eam assignabimus quae secundum
 20 species est quae cum mole corporum partiuntur. Tres enim istae illarum trium imagines sunt, contra-
 rio modo ad illas se habentes secundum ordinem quem ad se inuicem habent. Harum autem mediae
 sunt, esse, viuere, intelligere in animis, quae ordinem quidem illarum quae ante se sunt seruant propter simi-
 litudinem quam ad ipsas habent, diuisionem vero ijs quae post se sunt sortiuntur aequalem. Trifariam
 igitur omnia diuidemus: & hoc modo in medio indiuiduorum diuiduorumque animae substantiam col-
 locabimus, veluti melioris quidem naturae imaginem, inferioris autem exemplar, & ut simul manen-
 tem & procedentem, & ut simplicem & compositam, & ut a corporea mole separata, & cum illa co-
 iunctam. In omnibus enim his media ipsius natura apparet. Et sic comuniori quadam via proceden-
 tes, dicemus omnem substantiam quae media inter ipsum vnum & animam interiacet, indiuidua esse.
 quae vero inter animam & extrema corpora, diuiduam. Si autem ad rei ipsius naturam propius acce-
 dentes determinare voluerimus quid indiuiduum diuiduumve sit, hoc iterum modo exordiemur. Vni-
 30 uersum hoc opifex omnium componens animal esse voluit anima & intellectu praeditum. nam pul-
 chrius existimabat esse animatum quodcumque quod inanime, intellectuque praeditum non intelligente. Est
 igitur in ipso vita corporea secundum quam animal est. animalibus enim vinculis, ut supra dicebatur,
 alligatum compactumque factum est animal, sed non ipsa anima corpori commixta est. hoc enim in
 Phaedro reiecit Socrates. Est autem & diuina anima per quam animatum est vniuersum quod habet
 simul cum vita sibi immixta etiam separatam aliam. Est etiam in ipso immaterialis mens & diuina.
 Mentem autem istam siue intellectum substantialem intelligere oportet, non eum qui ut animae ha-
 bitus esse censetur. hunc enim opifex non constituit, sed anima ipsa dum circa intelligibilia choream
 ducit, efficere videtur: ut ipse in ijs quae sequuntur dicet. Quapropter triplicem vitam possidet vniuer-
 sum, corpoream, animale, intellectuam. & haec quidem indiuidua est tanquam in aeuo manens, sem-
 40 piternaque existens, simul omnem intelligibilem naturam comprehendens, immobilis & vnita secun-
 dum summum secundorum excessum. Corporea autem vita diuidua est, veluti quae circa corporeas ver-
 satur moles, & corpori immixta est, subiecta sibi partibiliter vndique commens. Harum autem media
 vita est animalis, proximam hanc excedens, in eo quod separata est. circūuolat enim circuitque corporis mo-
 le extra existens, ut dictum est supra, & in ijs quae sequuntur, etiam dicetur. In eo etiam quod ad intellectu se co-
 uertit, ab intellectuali autem vita superatur, & quia in tempore est, & quia partiliter explicat indiui-
 duam intellectuam vitam naturam, necnon quia corpora quodammodo tangere videtur. Declarat hoc etiam
 Plato ex his medijs mundanam constituens animam, quae quidem media est inter ea quae utrinque ipsam
 circumstant. Non autem omnis intellectuam substantiae corporeaeque naturae eam mediam dicimus.
 Non enim partialium intellectuam, neque specierum quae cum partibus vniuersi diuiduntur, media est: neque
 50 solius mundi animae proprium est ex numeris constituta esse, aut ex his vel illis rationibus proportio-
 nibus ve, sicut neque ex tot circulis constari. Omnia enim haec aliaque omnia communia sunt animae,
 deorum inquam, daemonum, hominum: sed mediam dicimus esse illius substantiam horum extremorum,
 vnius videlicet mundani intellectus, & totius substantiae illius quae circa corpora partibilis est. Ho-
 rumque mediam dicimus, non secundum quod cognoscitius est intellectus, aut vitam largiens, neque secun-
 dum quod natura corporum vita est. nondum enim de cognitione aut vita sermo habetur, sed in qua-
 tum substantiae quaedam sunt, haec quidem indiuisibilis, illa vero circa corpora diuisibilis. propter hoc
 enim nos etiam ad animae subsistentiam ambo sumere conati sumus, ens videlicet, & generationem,
 & indiuiduum simul & diuiduum: non admodum curantes transitus discursusve aut operationes, ne-
 que ad actus animae quarentes respicere, sed ad ipsius substantiam ingenitam simul & generationi sub-
 60 iectam. Vnde clarum est quod ipsius finis substantialis omnium finium qui alijs insunt animabus, magis
 est vnum, & illius infinitas omnium aliarum infinitatum comprehensiuam. neque enim omnis finis omnibus
 aequalis est finibus, cum haec quidem vniuersaliora sint, illa vero particularia magis: neque omnis infi-

Sextum.
 Quanam sub-
 stantiae species
 diuidua indi-
 uidaeque sit.

nitas omni infinitati. quare neque omnis substantia substantiae omni utique aequalis erit, sed haec quidem totalis, illa vero partialis. Mundanae igitur animae substantia vniuersalior est totaliorque omni animali substantia: & finis qui in ipsa est, omnium animalium finium. hoc etiam modo infinitas omnium infinitatum quae in animabus reperiuntur. Etenim huius extrema simpliciter indiuidua substantia, & simpliciter circa corpora diuidua, non aliquibus sed omnibus dicuntur. nam solis ipsius anima media cuiusdam indiuiduae substantiae dicitur, & non simpliciter indiuidua, & cuiusdam diuiduae, & non omnis quae circa corpora diuidua est. Hoc igitur tanquam proprium peculiareque animae mundanae assumens Plato, reliqua deinceps illi connectit, numerum videlicet, harmoniam, formam. Non ergo omnem intellectiuam substantiam indiuiduam nunc dicendum intelligendumque est, sed illam tantummodo quae mundani est intellectus: & in solis anima, solaris intellectus, & similiter in luna, & in reliquis. omnis enim medietas propria habet & accommodata extrema, atque illorum est medietas, non omnium utique extremorum. Sic & daemones qui particularibus animabus superiores sunt, medium habent quod est inter peculiare suos intellectus corporaque sibi applicata collocatum. Si placet etiam Theodori Solensis testimonium adhibeamus, inquit enim ille vir Intellectus quidem sine respectu habitudineque est: vita autem quae circa corpus versatur, ad illud habitudinem habet: media vero est anima mediae quodammodo habitudinis existens. Magnus etiam Iamblichus hoc idem asserit dicens Intellectus quidem abstractus separatusque est: vita autem corporeae mole addita, anima vero media separata simul & applicata. Omnis profecto intellectus indiuiduus est, vnam habens substantiam, identitatem etiam & diuersitatem vnam ex quibus totus existit. Omnis autem anima diuidua est, quoniam singulorum ex propriis elementis commixtio in multas diuiditur partes, quarum vnaqueque ex omnibus est generibus. quare in singulis multae sunt substantiae, multae identitates, & multae diuersitates, quae suis cum partibus diuiduntur. Quae autem & quot sint partes, posterius nos docebit medietatibus vtens & lematibus & sesquioctauis, & decisionibus illis quae posthac nobis erunt manifestae. Illud autem in praesentia nobis animaduertendum esse censemus, quod intellectum in quantum intellectus est, indiuiduum esse dicimus, multitudinem specierum quae in ipso sunt, aliud ab ipso intelligentes, quamuis in ipso sint: & animam secundum quod anima est, diuisibilem volumus esse, non simul species quae in ipsa sunt comprehendentes, sed ad solam animalem substantiam respicientes, & ad intellectualem, seorsum utranque. Quapropter indiuidua quidem substantia a Platone vocatur intellectus ab anima participatus, diuidua autem circa corpora, corporea vita quae ab ipsa procedit anima, quae splendoris proportionem habet illi comparata. Solis enim intellectus rationem habere dicitur: anima autem luminis quod ab ipso est: diuisibilis autem vita splendoris a lumine procedentis. Non immerito igitur hanc expositionem superioribus meliorem magisque Platoni consonam esse iudicamus, quia vniuersi opificem oportet ex ipsius verbis dominum facere totius indiuiduae diuiduaeque naturae, ut locum habeant illa videlicet. Et accipiens ex ambobus commiscuit. aliaque pleraque quae apponit Plato. Nec praetermittendum etiam quod Theodorus Iamblichusque hos sermones de anima, quam illi supermundanam vocant, a Platone in medium adductos fuisse intelligi volunt: verum nos haud ambiguus argumentis Timaeum mundanae animae originem nobis tradere voluisse, in ijs quae dicuntur, manifeste declarabimus. Sed iam tempus est ut ad literae explicationem accedamus. hoc enim solum nobis septimo loco restare videtur. Ex ea substantia quae indiuidua & semper eadem similisque est, & ex ea rursus quae circa corpora diuidua fit, tertiam substantiae speciem commiscuit mediam. Quod quidem per indiuiduam substantiam intellectiuam intelligat naturam, quae secundum se totam aevi particeps est, per diuiduam autem circa corpora illam quae a corporea non separatur mole, quae uero per totam temporis extensionem suam fortita est subsistentiam, ex ipsius verbis manifeste cognoscere licet. hanc enim eodem se habentem modo nominat, illam vero genitam, ut videlicet animam non solum vocet indiuiduam simul & diuiduam, verum etiam intelligibilem dicat simul, primamque inter genita. alia enim est aevi perpetuitas, alia est infinitas temporalis subsistentiam cum extensione habens: alia autem est quae ex ambobus constituitur, qualis est anima. haec etenim secundum quidem substantiam immobilis est, mobilis autem secundum intellectiones: & primo modo sempiterna est, secundo autem modo temporis particeps. Vnde etiam manifestum est quod secundum sui subsistentiam necesse est illam aliquid tale habere. non enim in ijs operationibus quae secundum naturam habent, praeseferret adeo generationis temporalisque extensionis proprietatem. Quapropter diuine mihi locutus videtur Plato, qui non solum illam mediam inter indiuiduam circaque corpora diuiduam substantiam vocat, sed mediam etiam inter ea quae semper eodem se habeant modo, & inter ea quae genita sunt. Quomodo enim a principio animae originem scribere aggressus esset, partesque in illa separare, si generatio compositioque in anima non reperirentur, essetque ex indiuiduorum numero secundum substantiam? Omnino enim simplicium generatio non est, quando & Aristoteles dicit nullam etiam materialem speciem generari aut interire. custodire enim illas etiam proprietatem primarum specierum propter sui simplicitatem. est diuerso autem eorum quaecumque compositionem admittunt, verbis generationem tradere possibile est. Ut igitur haec quae quodammodo celebrata erant de anima demonstraret, mediam illam nominauit sempiternae essentiae, & eius quae generatur. Verum ut haec clarius pateant, non ab re erit si hac diuisione in praesentia utemur. Necesse est indiuiduam diuiduamque naturam vel ambo ante animam esse, vel ambo post animam, vel ambo in anima, vel hoc quidem ante animam, illud vero post animam. Ambo animam praecedere non

Theodorus.

Iamblichus.

Sol.
Lumen.
Splendor.

Textus.

Aristoteles.

10

20

30

40

50

60

est dicendum. siquidem animam dicimus meliorem dignioremque ea quæ circa corpora diuiditur vi-
 ta, cum ipsa à corporibus separetur, illa autem ijs ipsis immersa sit. Neque ambo animam subsequi
 dicere par est. indiuidua enim substantia sempiterna est, eodemque semper se habens modo. anima ve-
 ro non omnino est sempiterna, vt in legibus dixit Plato, generationisque particeps esse dicitur. Neque
 ambo in anima esse dicendum. impossibile enim est, vt hæc quæ omnino à se inuicem distant, ad vnũ
 quoddam perficiendum concurrant, separabile inquam à corporibus, & non separabile, genitum &
 ingenitum. Reliquum igitur est, hoc quidem esse ante ipsam, illud vero quod vilius peiusque est, post
 ipsam reperiri. Quoniam igitur hæc circa ipsam considerantur, minimeque illam ex ijs dicimus existe-
 re: necesse est ex ijs esse quæ proportionem ad hæc habeant, vel seorsum existentibus, vel adinuicem
 commixtis. Verum seorsum existentibus impossibile est. ipse enim manifeste misceri dixit. Necessa-
 10 rium igitur est ex horum commixtione animæ substantiam conflatam esse. Præterea si anima hæc
 quidem substantia melior, illa vero inferior est, indiuiduam sui portionem inferiorem habebit indiui-
 dua illa natura quam supra se habet: diuiduam autem, natura infra se diuidua meliorem. media enim
 existens, id quod melius est, peiori habebit modo: quod autem peius, meliori. & hoc manifestum est
 si quidem non ex illis constituatur, sed ex alijs proportionem ad illa seruantibus. Quod autem ani-
 mæ substantia ex illis non efficiatur tanquam ex constituentibus adimplentibusque illa, quanuis ma-
 nifestum considerantibus esse deberet, tamen hoc ipsum aliqua perscrutatione dignum cense-
 ri par est. Primum quidem igitur quomodo possibile est indiuiduam naturam diuiduæ coniungi, & sempit-
 20 ternum generato: hæc enim contraria quodammodo adinuicem sunt, plurimumque distant, adeo vt
 nullo modo coniungi copularique possint, vt prædiximus. Deinde, quonam modo subterfugere po-
 terimus ne animam inferiorem faciamus, secundæque existimationis ijs quæ in ipsa sunt: nec minus
 substantiam quæ separari non potest, separabili substantia digniorem antiquioremque, si quidem hæc
 ex partibili circa corpora substantia constituitur? Præterea quomodo tertium quoddam vocabitur
 anima: quod enim tertium est, cum alijs illis manentibus & non corruptis tertium dicitur. sed quæ
 commixta sunt, non amplius permanent, verum aliud ex illis fit, quod non est tertium. illa enim
 non sunt, cum ex mixtione perierint. Rursus si partem indiuiduæ substantiæ capiens ani-
 mam constituit, non amplius indiuidua erit substantia, neque prius fuerat. Quomodo enim ali-
 quis partem capere poterit eius quod indiuiduum est? Si autem omnem eam naturam in ani-
 30 mæ substantia formanda consumpsit, non vtique bonus erit, cum diuiniora, sibi que proximiora,
 & causæ vicem obtinentia, ad subsistentiam inferiorum peiorumque consumpserit. Ad hæc etiam,
 si ex diuidua circa corpora substantia completa est anima, non solum illa circa corpora diuisi-
 bilis erit, sed etiam circa animam. Quapropter non recte existimauerunt quidam quod indi-
 uidua diuiduaque natura animæ substantiam complerent. Sed verum est quod dicitur, quod in-
 diuiduæ diuiduæque circa corpora naturæ in medio commiscuit substantiæ speciem, quæ qui-
 dem diuisibilis esset, si indiuiduæ naturæ compararetur: indiuidua autem, si ad diuiduam circa
 corpora substantiam respectum haberet, & hoc modo nobis animæ medietatem constitueret.
 Atqui ipsum etiam tertium proportionis naturam in anima existentem nobis ostendere vide-
 tur. Si enim idem medium est & tertium, aliquando autem hoc idem est velut primum, aliquan-
 do vero velut vltimum, anima vtique erit primum simul & vltimum: quam rem proportio nata est
 40 optime facere. Quod si est etiam tertium & medium, manifestum quod duorum quorundam extre-
 morum medium erit, vnum existens, & non cum alio medium. quartum enim esset, quatuor in pro-
 portione repertis. Quod si tria sunt in hac proportione, quorum anima media est, non simpliciter
 media erit substantiæ & generationis, sed substantiæ omnino ingenitæ, & illius quæ circa corpora di-
 uisibilis est, ipsa inquam existens substantia aliquo modo indiuisibilis, aliquo etiam modo diuisibi-
 lis, sed non circa corpora, sed in se diuisibilis, nihilque corporibus indigens ad esse quod est: & quod
 ex vtriusque est, animæ est proprium, non solum, vt quidam dicunt, quia inter vtrunque medium est,
 sed quia vtrunque est, indiuisibili quidem imagine reddens, diuiduam autem naturam exemplo de-
 monstrans. Habet enim amborum rationes. omnia igitur in ipsa proprio peculiarique sunt modo.
 Quoniam autem & intellectus omnia, sensusque omnia esse dicuntur, non immerito adiunxit substan-
 50 tiæ speciem mediam. ex hoc ostendere volens quomodo omnia in anima sumenda essent, quoniam
 modo quodam medio, qui neque primus neque vltimus esset. Rursus & hoc aliter dicendum: Ex
 vtriusque animæ substantia componitur, quia ex totali opificis intellectu deducitur, in quo omnia in-
 diuidua diuiduaque exemplariter & tanquam à causa inerant. Sed quoniam intellectus etiam secun-
 dum totum illum processisse dicitur, illud, mediam substantiæ speciem, proprietatem animalis
 subsistentiæ declarare voluit. Illud autem, commiscuit, quomodo etiam non maxime conuenire ani-
 mæ substantiæ dicemus, non solum quoniam ipsius diuidua indiuiduaque natura vnica facta est,
 eo videlicet modo quo ad se inuicem commeant ea quæ commisceri dicuntur, sed quoniam vitæ
 proprietates conuenire animæ substantiæ dicitur, similique cum ea causa quæ animalium genus
 tanquam peculiare principium fabricat, animam constituit. Rursus illud, substantiæ speciem, no-
 60 bis sufficienter declarat quomodo in causis causata comprehendantur. Si enim substantia quæ in opif-
 ice est, genus esse dicitur: quæ autem est in anima species, altera alterius contentiua erit, ma-
 nifestum autem est vtra vtrius: quapropter cum ab illa separata sit, illamque generat, genus illi

lius esse dicitur: & in eo quidem quod separata est, differentiam ad ea quæ in subiectis speciebus sunt genera, habebit: in eo autem quod illam generat, excellentiam ipsius declarat ad posteriora genera. illa enim non generant. Quamobrem genera hæc speciesq; alio sunt sumenda modo, generatiua videlicet, potentiæq; plena, specierum comprehensiuæ, separatam à singularibus naturam habentia. Est igitur genus quidem substantia quæ in opifice est, huius autem species indiuidua est substantia, & secunda eius etiam species media est substantia indiuiduæ diuiduæq; circa corpora nature, & tertia ea quæ circa corpora diuiditur, vltima autem eius species corporea est substantia. In ijs enim speciebus prius & posterius reperiuntur, quoniam genera specierum effectiua sunt, & ordinis illarum constitutiua, primarum inquam, mediarum & vltimarum. Et omnis quidem intellectiua substantia, vt vna, indiuidua est: quæ autem circa corpora diuiditur, multiplicata est propter diuisionem quæ in corporibus fit. harum vero media vna est, & non vna. Intellectus enim vnã substantiam habet, vnã identitatem, alteritatemq; vnã secundum quod intellectus est: partes autem totius animæ multæ sunt, ex quibus applicitis compositisq; constituitur, & in vnaquaq; ipsarum substantia idem & alterum reperitur, adeo vt quot omnes fuerint partes, tot substantiæ erunt, tot identitates simul & alteritates, numeratæ quidem, verum plures, quarum vnaquaq; vna est, & non vna. Quæ autem circa corpora diuiditur substantia, hic quidem aliam horum vnus cuiusq; habet partem, alibi vero aliam subiectis similiter diuisam: sicut quæ corporea est, non solum in multa, sed in infinita diuiditur. Anima autem cum hoc quod in multas diuiditur substantias, habet etiam in se vnitatem, sortita substantiã à corporibus separatam. Quare hoc modo duæ reperiuntur medietates inter vere existentem substantiam, illiusq; indiuiduam naturam, & inter vere generationem, quæ in infinitum diuidi nata est, anima videlicet, & ea quæ circa corpora diuiditur substantia, quæ non eadem cum generatione esse censetur. & anima quidem magis indiuidua est, quia ad se ipsam conuerti potest. illa vero diuisibilis magis, quia alterius & non sui ipsius est. Ex hac igitur & ea quæ indiuidua est animam esse dicit, quoniam media est inter ea quæ penitus à corporibus semota separatæ sunt, & ea quæ corporibus immersa existunt, quæ vè sui ipsius esse dicuntur, & quæ quod sunt aliorum, sunt ipsa sui ipsius simul & alterius existens. Non igitur dicemus, neq; eos qui hoc dicent feremus, sic inter hæc illam existere mediam, vt quæ scilicet habeat incorporeum aliquid, corporeumq; vt Eratosthenes existimauit: aut geometricam extensionem ad ipsam referri censebimus, vt voluit Seuerus. mixtio enim fieri nullo modo potest extensi cuiusdam, & nullam habentis extensionem, sicut neq; corporeæ incorporeæq; nature. Neq; enim punctum cum linea misceri potest. Quare si non cum illa, multo minus cum alia quapiam extensa natura hoc pati poterit. Magis enim ab impartibili distare videtur quod trifariam diuidi potest, quam quod vnico tantummodo. Rursum substantiam quidem intellectualem semper vnã manere dicimus, diuiduam autem substantiam ex multis esse substantijs: animam autem vnã, & non vnã, quæ videlicet vnitatem in multiplicitate custodiat, multitudinemq; in vnitatem. Non enim ad eam illam diuisisse opificem dicimus, vt totum in diuisione cõsumeret, sed multiplicasse sic vt vnitatem seruaretur, totumq; manens tamen reperiretur. quod minime mirum est, quando etiam in corporibus quæ vbicq; diuisionem recipiunt, aliquod vnum reperiri partium ad se inuicem coniunctiuum dicat hospes Eleates, Aristoteles etiam affirmet in diuisibilibus aliquod indiuisibile inueniri. Quapropter multo magis in anima ipsa dari par erit totum quod vnum maneat illa diuisa. est igitur indiuidua, sicut vult Timæus: quia si non seruaretur illud vnum quod in ipsa est, solummodo diuisibilis esset: veluti exempli gratia si intellectiuam potentiam opinatiuamq; duas substantias diceret, nihilominus vnã rem esse quæ intelligeret opinareturq; quæ ex eo quod in se ipsam conuerteretur, vna esset. Nos quidem igitur ex ijs quæ Plato innuere videtur, indiuiduam diuiduamq; substantiam sic duximus exponendam. Nonnulli autem ex ijs qui nos præcesserunt, animæ substantiam mathematicam facientes, mediam esse dixerunt inter naturales res, & illas quæ supra naturam sunt. Verum ex his quicunq; illam numerum dixerunt esse, vt Aristander & Numenius, nonnulliq; alij expositores, ex vnitatem tanquam ex indiuisibili, & ex interminata dualitate tanquam ex parte diuisibili illam constitutam esse volunt. Quicunque autem geometricam illam essentiam habere autumant, quemadmodum Seuerus, ex puncto & distantia illam componunt, hoc quidem indiuisibili, illa vero diuisibili. Quicunque autem naturalem illam volunt esse, quemadmodum Plutarchus & Atticus, partibilem quidem substantiam irrationalem eius partem dicunt quæ præcedit, impartibilem autem illam quæ diuina est: & ex his duabus rationalem animam constituunt, hac quidem scilicet diuina ornante componenteq; illa vero alia subiecti vicem obtinente. Addunt præterea ingenitam quidem animam etiam secundum substantiam, genitam autem secundum formam. Qui autem philosophico magis modo de hac re pertractasse videntur, quæ admodum Plotinus, intellectus sensusq; eam mediam ponunt, huius quidem indiuidui, illius vero circa corpora diuisibilis. Sunt qui magis etiam ascendere conentur, quemadmodum Asinæus Theodorus (vt ab Antonio Ammonij discipulo scribitur) qui hæc opinionem apud Porphyriū reperiri, ex Persideq; originem habere dicit. Hic enim duos ponit intellectus ante ipsam animam, alterum quidem vniuersaliū ideas in se continentem, alterum vero particulariū: & horum mediã statuit animã, tanq; ex vtriusq; cõstitutã. His igitur cursim pertractatis, ad primos dicere possemus, quod cum nondum Plato animam numerum esse determinauerit, absurdum esse videtur numerorum principia quærere, ex quibus est. Ad secundos autem, quod Plato incorpoream & simplicem voluit esse animam omni corpori compara-

Eratosthenes.
Seuerus.

Hospes Eleates.
Aristoteles.

Aristander.
Numenius.

Seuerus.

Plutarchus.
Atticus.

Plotinus.
Asinæus
Theodorus
Antonius.
Porphyrius.

10

10

30

40

50

60

tam, substantiamque a se ipsa mobilem possidere, nullam autem dimensionem talem esse. Ad tertios autem, quod voluit Plato irrationalem animae partem rationali antiquiorem esse, non enim dignum esse censuit, quod antiquius esset, à iuniori regi gubernarique secundum Timæi sententiam. Ad quartos autem dicendum quod non de cognoscitiuis animae potentijs in præsentiā sermo est, sed de ipsius substantiā. Non igitur oportebat ipsam mediam facere inter intellectuam sensitivamque potentiam. Ad quintos autem, quod omnis intellectus ingenitus est, à corporibusque separatus. Plato vero partibilem substantiam genitam dixit, è contrario illam diuidens ei quæ semper eodem se modo habere dicitur, & ei quæ circa corpora diuiditur, separans determinansque ipsam ab ea quæ extra corpora est, semperque existit. Verum quoniam hæc satis sufficienti inquisitione examinata sunt, ad sequentia nos conuertamus. Rursus eiusdem ipsius naturæ, & alterius secundum eadem in medio constituit, inter indiuiduam ipsorum naturam, & eam quæ circa corpus diuiditur. Primum habet locum, ut diximus, inter genera substantiæ, quia veluti sustentaculum fundamentumque entis est: secundum autem identitas: tertium vero retinet locum alteritas, licet quibusdam hæc secundas sibi vindicare partes videatur. Plato autem & in ijs quæ prædicta sunt oretenus simile dissimili melius esse dixit, & in præsentia cum post substantiam illico identitatem connumeret, manifeste ipsam prætulit alteritati. Quemadmodum autem dicebamus mediam substantiam subdi quidem substernique intellectuæ substantiæ, excellere vero supergredi que illam quæ circa corpora partibilis est, sic in præsentia dicimus animæ identitatem inferiorem quidem esse identitate indiuisibili, vniri autem magis quàm ea quæ partibilis identitatis est. In substantia quidem igitur ipsius intellectus identitas vna existens, & se ipsam, & substantialem ibidem alteritatem illi substantiæ quæ vnica est coniungit, complicatque. Alteritas rursus quæ ibi vna est, & se ipsam & illas abinuicem determinat. In anima autem vtraque & identitates ibidem plures existentes coniungit, & alteritates discernit disiungitque. Nec me latet, illud quod quidam Platonici voluerunt, identitatem quidem in indiuidua substantia esse dicentes, alteritatem vero in ea quæ diuidua est, & ex vtrisque ijs sic animam constituentes, ut media inter vtraque foret. Verum ij Platonis verba non recte coniectasse mihi videntur, qui hoc in loco in vtrisque ijs mediam esse animam dicit indiuisibilis illorum, diuisibilisque naturæ. Rursus cum hæc genera entium scient, ea quidem in omnibus esse concedere debuerunt, proprio inquam peculiarique modo in indiuidua inquam & diuidua substantia, & in ea quæ harum media est, præterea in intellectujs, in animabus, in naturis, in corporea mole: quæ negligentes illi nescio quomodo ad hæc dicenda quæ contra Platonis mentem esse videntur, delapsi sunt. Si enim dixissent quod identitas quidem in intelligibilibus excellere videtur, in sensibilibus autem alteritas: recte utique sensisse viderentur. Si autem ab indiuisibilibus alteritatem separare conentur, neque identitatem illis tribuere poterunt. Aliud enim est idem ab vno. Similiter si diuisibilia identitate priuare voluerint, ipsorum substantiam destruent. Vbi enim substantia est, ibi & identitas reperitur. Quapropter nos ipsam rerum naturam ducem sequuti ponamus genus quidem identitatis in opifice esse, species autem ipsius, indiuisibile & diuisibile, & vtrorunque medium: & rursus alteritatis genus eodem modo in opifice, ipsius autem species indiuisibile, diuisibile, & medium: sicque statuentes medietates animæ tribuamus, & cum substantiæ media specie complicemus, ut esse ipsius constituamus. Si enim sic speculati fuerimus, Platonis verba rebus ipsis recte applicare poterimus. Dicit enim quod quemadmodum in substantia, sic in eiusdem alteriusque natura tertium quiddam ex ambobus, & secundum idem commiscuit: & quemadmodum ibi ex vtrisque substantiæ species resultauerat, sic hoc in loco eiusdem & alterius medium species est. poterat enim esse medium, sed non ut species, verum ut totum quiddam ex extremis compositum, quemadmodum animal ex corpore & anima. Ne igitur hoc quispiam deceptus existimaret, recte addidit secundum eadem, ut hoc etiam in loco id quod ex ambobus esset, speciem esse significaret, & non totum. Et cum tria existentia sumpsisset, in vnâ speciem omnia temperauit. Quod quidem igitur genera quæ in opifice sunt, secundis & tertijs speciebus subsistentiæ causæ sint, manifeste in ijs ostendit Plato, vbi dicit, & cum tria existentia sumpsisset. vbi enim existentia sunt, nisi in illo? continet enim ipsa à superioribus accipiens causis. Quoniam autem identitas ex fine est & infinitate, magis tamen fini attinens: alteritas autem ex eisdem est, verum magis attinens infinitati, quemadmodum substantia similiter ex ambobus procedit: manifestum est quod indiuiduæ substantiæ identitatem & alteritatem magis in fine ponemus, diuiduæ autem magis in infinitate, mediæ vero similiter in vtrisque: quemadmodum prima alteritas infinitum habet paululum à fine declinans, & identitas prima finem habet ab infinito paulum diuersum. Quare dixit Plato, cum tria illa existentia sumpsisset, tanquam quæ ab inuicem sciuncta separataque erant. Et quoniam quæ in ipso erant opifice, ad aliorum generationem inclinabant: propter hoc ex illis alia constituit. Quapropter si quidem existentia intelligere voluerimus illa quæ mediorem generationem præcederent, causam in ipso præesse dicemus. erant enim in ipso isthæc antequam alia ab ipso fierent. Si autem per existentia media intellexerimus, ea quæ constituta sunt intelligemus. existentia enim sunt, quia vnumquodque ante mixtionem seorsum ab ipso deductum est, & singula, substantia videlicet, identitas & diuersitas seorsum facta erat. Licet igitur manifeste cognoscere quomodo vnumquodque illorum trium species erat, & quomodo anima ex tribus ijs vna idea siue species constituta est. Oportet igitur animam specierum speciem vocare, nihilque omnino compositum aut corporeum

ipsi attribuere. Est igitur trinitas hæc animæ substantiæ maxime conueniens. demonstratum enim est prius quod ternario numero gaudeat. etenim vniuersam animæ naturam in tria diuidimus, in substantiam, potentiam, & actum: & substantiam rursus in essentiam, harmoniam, speciem: essentiam vero in eam quæ proprie substantia dicitur, idem, & alterum. Neque admirari oportet si substantiæ partem substantiam facimus. Vocatur enim substantia & vnum ex generibus entis, & illud quod ex omnibus veluti commixtis elementis generatur. Verumenimvero si quæsiuerimus rursus quidnam facit hanc talem speciem mundi esse animam, & non aliam quampiam, alibi autem aliam, dicemus quod vniuersalitas assumptorum generum hoc efficit. media enim erant, non quorumcunque extremorum, sed intellectus totalis, & vniuersæ naturæ corporeæ, secundum quam animal mundus est, intellectus particeps secundum partem sui indiuiduam, animatus autem secundum mediam. Præterea substantiæ ipsius exuperantia. hoc enim diuinam facere animam dicebatur, sicut solius identitatis excessus, aut solius alteritatis, hoc quidem partiales animas, illud vero dæmonum efficere prædictum fuit. *Habitudo igitur ad extrema diuersa differentiam facit in medijs, necnon mediorum mixtionem*

secundum vnius excellentiam determinatam permutare variareque totum, consentaneum est. Vbi naturam eius quod alterum diuersumque vocamus, commixtioni repugnantem eo quod idem dicitur, vi quadam compegit. Quomodo commixtioni repugnantem dicimus alterius diuersique naturam? Quia scilicet discretiuam potentiam habet, & diuisiuam, quæ processus multiplicationisque causa est. Vnumquodque autem diuinorum sibi ipsi propriæ est operationis principium: quapropter alterius diuersique natura se ipsam ab alijs segregat, & à se ipsa. in se ipsa enim multitudinem generat. Ideo in Sophista dicebatur quod & alia & se ipsam non ens facit separans determinansque ab alijs entibus. Commixtioni igitur rebellis est, non hoc tanquam accidens habens, neque ex defectu erroreque, sed substantiam habens insimul alteritatis causam, & subsistentiæ incommiscibilis specierum, simplicitatisque nullo modo mixtioni subiectæ. Talemque habens potentiam obstare quodammodo contraireque videtur & substantiæ, & eiusdem naturæ: ad idem profecto, quoniam hoc quidē vnionis communionisque necnon complicationis causa esse perhibetur: ipsa autē discretionis, separationis, alteritatis. Ad substantiam autem, quoniam hæc quidem ens existit, illa autem non ens, quemadmodum in Sophista dicebatur. Alterius enim diuersique natura dissipata disinctaque principium non entis effecit. Ne igitur subitanam generum commixtionem audientes ambigamus, in primis quidem commiscet idem altero, dicens alterius naturam in idem deum compulisse. Postea subiungit quod ambo hæc cum substantia commiscuit. Quoniam enim substantia duorum generum cōtentiua est, eiusdem videlicet & alterius, hæc autem adinuicem cōæqua, iccirco hæc prius adinuicem commisceri oportuit, postea ad substantiam ambo. Et hoc quantum ad mixtionis ordinem dictum sit. Mixtionis autem violentia quæ in litera significatur, non extranea neque præter naturam intelligi debet, sed ex hoc comprehendere licet quisnam excessus, viriumque excellentia in opifice reperiantur, qui alteritatē vnire, identitatemque diuidere potest, vnicamque ex vtrisque harmoniam compingere valeat. Postquam vero duo illa cum substantia commiscuit, & ex tribus vnum fecit, rursus id totum in ea quæ decuit membra partitum est. Quemadmodum cuiusque quanto coniuncta sunt æquale & inæquale: adeo ut nullum reperiat quantum quin æquale sit, aut inæquale: vel, ut melius dicamus, æquale simul & inæquale: vnumquodque enim vtriusque participat: quemadmodum etiam in omni quali simile & dissimile reperitur, sic substantiæ idem & alterum coexistunt, omnisque substantia eiusdem & alterius particeps est. hæc enim rebus secundum ipsum esse inexistunt, non secundum quod qualia vel quanta sunt. Quapropter substantialia sunt medium locum obtinentia inter diuina genera, & ea quæ qualibus quantisque insunt. Fini etenim annexa est ipsa identitas, alteritas autem infinitati, sicut deinceps identitati quidem annectuntur similitudo & æqualitas, alteritati autem dissimilitudo & inæqualitas. Quam obrem Plato in Philebo finem & infinitum à deo deduxit. sunt enim hæc diuina genera. In Sophista autem entium genera vocat idem & alterum. & illa quidem priora circa vnum sunt, hæc autem posteriora circa substantiam. Ex quo coniectari cognoscereque licet quantum Plato alijs omnibus physicis ipso etiam Aristotele sublimior existat. ij etenim sua principia contraria esse volentes, organicas materialesque necnon partibiles contrarietates fecerunt, & quicumque ex illorum numero ijs de rebus accuratius grauiusque loqui visi sunt, ad excessum defectumque contraria deduxerunt: male ut arbitror, id quod immensuratum est, id principij loco sumentes. melius enim diuiniusque est immodico mensuramque carente id quod mensuratum concinnumque est. Plato autem ad identitatem alteritatemque sua deducit contraria principia, in quibus omnes amplectitur contrarietates, eas videlicet quæ in anima sunt, quæ in natura, & eas quæ in corporibus reperiantur: & hæc quidem in opifice reponit, ut generandi vires illis tribuat, necnon mundi effectrices, immateriales, separatas, & ibidem ipsa reponens, animam ex ijs constituit, veluti substantiam ipsius ab illis deducens, & ipsius entis secundum quod ens est, non secundum quod tale ens, ut hoc modo primum ens imitetur. Harmoniam autem ipsius & speciem potentiasque & actus in sequentibus nobis tradet cum de ipsa inceptum sermonem consummatissime perficiet. Sic enim ipsius dignitatem, excellentiamque, principalemque ordinem quem retinet, in vniuerso cognoscemus, si plane intellexerimus quemadmodum suis quidē generibus omnes continet mundanas substantias, suaque harmonia concinnat, componitque mundum vniuersum, sua etiam specie omnes formas figurisque mundanas cōplectitur: & rursus quemadmodum suis viribus omnes rationales,

Textus.

» secundum vnius excellentiam determinatam permutare variareque totum, consentaneum est. Vbi
 » naturam eius quod alterum diuersumque vocamus, commixtioni repugnantem eo quod idem dicitur,
 » vi quadam compegit. Quomodo commixtioni repugnantem dicimus alterius diuersique naturam?
 Quia scilicet discretiuam potentiam habet, & diuisiuam, quæ processus multiplicationisque causa est.
 Vnumquodque autem diuinorum sibi ipsi propriæ est operationis principium: quapropter alterius di
 uersique natura se ipsam ab alijs segregat, & à se ipsa. in se ipsa enim multitudinem generat. Ideo in So
 phista dicebatur quod & alia & se ipsam non ens facit separans determinansque ab alijs entibus. Com
 mixtioni igitur rebellis est, non hoc tanquam accidens habens, neque ex defectu erroreque, sed substan
 tiam habens insimul alteritatis causam, & subsistentiæ incommiscibilis specierum, simplicitatisque
 nullo modo mixtioni subiectæ. Talemque habens potentiam obstare quodammodo contraireque vide
 tur & substantiæ, & eiusdem naturæ: ad idem profecto, quoniam hoc quidē vnionis communionisque
 necnon complicationis causa esse perhibetur: ipsa autē discretionis, separationis, alteritatis. Ad sub
 stantiam autem, quoniam hæc quidem ens existit, illa autem non ens, quemadmodum in Sophista di
 cebatur. Alterius enim diuersique natura dissipata disinctaque principium non entis effecit. Ne igitur
 subitanam generum commixtionem audientes ambigamus, in primis quidem commiscet idem al
 tero, dicens alterius naturam in idem deum compulisse. Postea subiungit quod ambo hæc cum sub
 stantia commiscuit. Quoniam enim substantia duorum generum cōtentiua est, eiusdem videlicet
 & alterius, hæc autem adinuicem cōæqua, iccirco hæc prius adinuicem commisceri oportuit, postea
 ad substantiam ambo. Et hoc quantum ad mixtionis ordinem dictum sit. Mixtionis autem violentia
 quæ in litera significatur, non extranea neque præter naturam intelligi debet, sed ex hoc comprehen
 dere licet quisnam excessus, viriumque excellentia in opifice reperiantur, qui alteritatē vnire, identita

Textus.

» temque diuidere potest, vnicamque ex vtrisque harmoniam compingere valeat. Postquam vero duo il
 » la cum substantia commiscuit, & ex tribus vnum fecit, rursus id totum in ea quæ decuit membra par
 » titum est. Quemadmodum cuiusque quanto coniuncta sunt æquale & inæquale: adeo ut nullum re
 periatur quantum quin æquale sit, aut inæquale: vel, ut melius dicamus, æquale simul & inæquale:
 vnumquodque enim vtriusque participat: quemadmodum etiam in omni quali simile & dissimile repe
 ritur, sic substantiæ idem & alterum coexistunt, omnisque substantia eiusdem & alterius particeps est.
 hæc enim rebus secundum ipsum esse inexistunt, non secundum quod qualia vel quanta sunt. Quapropter
 substantialia sunt medium locum obtinentia inter diuina genera, & ea quæ qualibus quantisque
 insunt. Fini etenim annexa est ipsa identitas, alteritas autem infinitati, sicut deinceps identitati
 quidem annectuntur similitudo & æqualitas, alteritati autem dissimilitudo & inæqualitas. Quam
 obrem Plato in Philebo finem & infinitum à deo deduxit. sunt enim hæc diuina genera. In Sophista
 autem entium genera vocat idem & alterum. & illa quidem priora circa vnum sunt, hæc autem pos
 teriora circa substantiam. Ex quo coniectari cognoscereque licet quantum Plato alijs omnibus physicis
 ipso etiam Aristotele sublimior existat. ij etenim sua principia contraria esse volentes, organicas
 materialesque necnon partibiles contrarietates fecerunt, & quicumque ex illorum numero ijs de rebus
 accuratius grauiusque loqui visi sunt, ad excessum defectumque contraria deduxerunt: male ut arbitror,
 id quod immensuratum est, id principij loco sumentes. melius enim diuiniusque est immodico mensuram
 que carente id quod mensuratum concinnumque est. Plato autem ad identitatem alteritatemque sua
 deducit contraria principia, in quibus omnes amplectitur contrarietates, eas videlicet quæ in anima
 sunt, quæ in natura, & eas quæ in corporibus reperiantur: & hæc quidem in opifice reponit, ut generandi
 vires illis tribuat, necnon mundi effectrices, immateriales, separatas, & ibidem ipsa reponens,
 animam ex ijs constituit, veluti substantiam ipsius ab illis deducens, & ipsius entis secundum quod ens
 est, non secundum quod tale ens, ut hoc modo primum ens imitetur. Harmoniam autem ipsius & spe
 ciem potentiasque & actus in sequentibus nobis tradet cum de ipsa inceptum sermonem consumma
 tissime perficiet. Sic enim ipsius dignitatem, excellentiamque, principalemque ordinem quem retinet,
 in vniuerso cognoscemus, si plane intellexerimus quemadmodum suis quidē generibus omnes continet
 mundanas substantias, suaque harmonia concinnat, componitque mundum vniuersum, sua etiam specie
 omnes formas figurisque mundanas cōplectitur: & rursus quemadmodum suis viribus omnes rationales,

Quæ sint diuina genera, & quæ entium genera dicantur

ἀμετρία.

naturales, artificialesque potentias perficere nata sit, necnon proprijs actibus operationibusque actus omnes operaque mundana inspiret & excitet. Propter quid igitur, dicit aliquis, mediam non constituit animam inter intellectum & sensum? Quia, dicemus, intellectus & sensus cognoscitiuæ sunt potentia: voluit autem Plato nobis ipsius medietatem tradere, non illam quæ inter potentias est, sed illam quæ est inter substantias. Propter quid autem rursus illam non constituit mediam inter formas, & res quæ à formis insigniuntur? Quoniam non sibi in præsentia de ipsius specie differendum proposuerat, qualis videlicet esset, sed quænam substantia foret. Non autem idem esse existimandum est substantiam alicuius inuestigari, & formam quærere. forma namque talem constituere substantiam dicitur. Propter quid etiam illam non fecit mediam intelligibilem sensibilemque numerorum? Quia de ipsius harmonia in posterioribus perscrutabitur, secundum quam medium obtinet inter abstractos numeros, separatamque harmoniam, & inter numeros sensibiles, & harmoniam quæ à subiectis minime segregatur. Non enim anima ipsa harmonia est, secundum Platonis mentem, neque illa etiam quæ in harmonia præditis reperitur: sed ipsa harmonia vnica est & separata, & ab omnibus quouis modo harmonia præditis penitus semota, solum hoc quod dicitur existens, harmonia, quæ autem in harmonia præditis reperitur, aliorum dicitur esse, ab alijsque moueri nata est. Ambarum autem media animæ est harmonia. etenim anima primum est inter illa quæ harmonia prædita sunt: quapropter alijs illam tradere potest. Quod enim rei alicuius participationem alijs concedere valet, id vel ipsa est species, vel est primo speciei illius particeps. Cum igitur harmoniæ intelligibili subsidat substernaturque, numeris etiam intelligibilibus eam substerni par est, quemadmodum sensibilem harmoniam superans, sensibiles etiam numeros superare videtur. Quod si voluerimus de utroque hoc ad maiorem rei euidentiam breuiter recensere, quadrifariam utrunque diuidere licebit. Etenim primus numerus diuinus est: secundus autem substantialis: tertius vero animalis: ultimus autem naturalis: & hic quidem vniformis, ille vero immobilis. ille autem se ipsum mouens, ille vero ab alio motus. Sic etiam de harmonia dicendum est, primam quidem esse illam quæ in dijs reperitur, secundam vero quæ in vere entibus: tertiam autem quæ in animabus: ultimam vero quæ in ijs esse cernitur quæ ab alijs harmoniam suscipiunt. Si igitur in præsentia de animæ harmonia Platoni sermo esset, dixisset utique illam mediam inter indiuisibilem diuisibilemque harmoniam esse. verum quoniam de substantia nunc loquitur, eiusdem & alterius & substantiæ medium illam obtinere dicit. Oportet autem in ijs illud etiã diligentius considerare, quod hic Plato veluti recursum animæ ad sua principia facere velle videtur. Cū enim duæ sint commixtionis species, & hæc quidem secundum extremorum permixtionem fiat, ut in substantia habemus, eodem, & altero, illa vero secundum mediorum in vnū quoddam totum complicationem, in prima quidem à substantia exorditus finem in alterum fecit, in secunda autem è diuerso. alterum enim cum eodem prius complicuit, & ambo postea cum substantia, & sic, ut videtur, in substantia finem fecit, à qua in processionis exordio principium assumpserat. Verum ubique quod totum est, duobus primis principijs subordinari palam est. etenim quando animam ex diuidua indiuiduaque natura faciebat, indiuiduam quidem ad ipsum finitum proportionem habere volebat, diuiduam vero ad infinitum. multitudinis enim causa est infinitum, sicut communionis vnitatisque finitum. Rursum quando alterum eidem complicabat, alterum quidem ut in generibus entium, ex infinitatis ordine esse intelligebat, idem vero finis partes subsequi. Quando etiam duo hæc miscuit substantiæ, substantiam quidem vniformem volebat intelligi, hæc autem duo biformia oppositaque ad se inuicem, & sic non cessauit multitudinem colligens complicansque prius quam totum vnum esse ostenderet. Vnum enim & substantia prius meliusque est, & ipsis duobus principijs. Cum autem, ut supra dicebamus, duæ traditæ sint nobis commixtionis species, hæc quidem quæ elementa ipsa constituit, illa vero ea quæ ex elementis sunt: recte quæsiuit Porphyrius utrumnam ambas has mixtiones in cratere deus fecerit, vel hanc quidem in cratere, illam vero extra: censuitque intelligendum esse quod elementa quidem sine cratere miscuit opifex: quoniam neque media per extremorum complicationem fieri poterant, neque ipsa extrema omnino in vnum confundi. Verum quod ex omnibus constare debebat elementis, ipso cratere indigebat, ut ibi immissa elementa miscerentur, & omnis ex omnibus anima vna resultaret, sibi ipsi concors, vnicolorque, cum omnia genera per omnia commearent: præterea ut speciem animæ, & id ipsum quod est, à cratere fumeret. secundum enim vniuscuiusque totum species intelligitur. Quamobrem cum animæ fabricator sit crater, in se ipso animæ totalitatem producit: & ideo secunda mixtio solum in cratere esse intelligitur. Cui quidem responsioni distinctionis non ab re etiam præceptor noster astipulari videtur, quoniam & ipse Plato in ijs quos de particularibus animis faciet sermonibus, hoc ipsum ostender dicens: Et rursus in primum craterem in quo vniuersi animam imponens commiscuit, priorum residua fundebat miscens. Si igitur vniuersi animam ibi misceri dixit, non autem ipsius elementa: & in nostris rursus, quæ priorum residua erant, in eodem ipso commisceri, hæc autem erant media: manifestum quoniam secundum solam mixtionem in cratere fieri ostendit: cū prima in opifice tantum causa facta sit, secunda autem in causa ζωζόνω. i. animalium productiua, quæ ipsam animam ex medijs generibus efficit. oportebat enim opificem & ante craterem & in cratere operari, quemadmodum etiã post craterem diuisionibus utitur opifici conuenientibus, & alijs quæ circa animam sunt operationibus. Post enim animam ipsius totalitatem opifici sumuntur & diuisiones quæ secundum numeros sunt, & diuisorum copulationes secundum harmonicas proportionem. Nā cū vnū sit anima & multitudo, totum insuper & par-

ενοειδής.

Porphyrius.

tes, necnon vniformis & pluriformis substantia, necesse est vt post vnitam eius essentiam, multiplicatum etiam a causis ipsius processum speculemur. Omnis autem multitudo quæ ab vno discedit, harmonia indiget, si quidem inquam sibi correspondens esse debuerit, & nõ indefinita. Multitudinẽ quidem igitur in anima existentem partes ipsius demonstrant, discretionem vnus substantiæ afferentes. Vires autem concretivæ harmonicarum proportionum, substantiales ipsarum complicationes ostendunt. Quod & si mihi liceat quæ sentio in medium afferre, ex ijs manifestum fieri arbitror quomodo animæ substantia media est inter indiuiduam diuiduamque naturam. non enim est vna sicut substantia est intellectus. vna enim in illo est substantia, vita vnica, & vna intellectio, secundum quã vnus est intellectus. Neq; rursus in infinita diuiditur, quemadmodum est substantia quæ circa corpora diuisibilis est. hæc enim alterius existens, simul cū multitudinẽ illius in quo existit, diuiditur in infinita. Anima autem substantia non vna quidem propter partium multitudinẽ, rursusq; non infinita, sed secundum numerum determinata. Illam enim partem quam vnicam deus constituit, vnã & indiuisibilem esse oportere quis dubitet: totamq; multitudinem ex tali parte incipientem diuisionis infinitatem subterfugere certum est. Quamobrem & vna est animæ substantia, & non vna, stans autem in terminis secundum numerum finitis constantibusq; vt hoc etiã modo numerus esse anima ostendatur, cum habeat scilicet suarum partium radicem indiuisibilem, & vere vnã. Quæ si vera narremus, manifestum est quod quotus fuerit partium in idem computatarum numerus, tot in ipsa vnitates reperientur. neq; has intelligi volo mathematicas. tales namq; vnitates substantiales non sunt. ipsa etenim per se substantia est incorporea ex medijs existens generibus. neque vnum simpliciter est, sed vnus cuiusdam particeps, præterea in similia indiuisibilis. quo etiã modo ab vno quod in corporibus est differt. illud enim in infinita similia diuidi potest: quod ab vnitatem valde est remotum. Vniuersus autem ipse numerus ex talibus est vnitatibus substantialibus, quarum vnaquæq; in alias vnitates indiuisibilis est: & propter has quidẽ multitudo est, propter suam vero totalitatem est vna, hanc multitudinem vniformiter amplexa. Si quidem enim omnino nõ solum indiuidua, sed diuidua etiam in ipsa natura esse censetur: vtrãq; in illa quodammodo manere perhibendum est: hanc quidem secundum vnitatem quæ in ipsa est, illam vero secundum similitudinem, adeo vt neque diuisio illius destruat vnitatem, neque vnitatis diuisionẽ prohibeat. Et hoc erat, vt videtur, quod Xenocrates à præceptore suo accipiens intelligi volebat cum dixit animam substantiam esse secundum numerum vnã ex substantijs multis constatam. manifestum enim est quod secundum sui substantiam numerus est, tota secundum se totam vna manens, simulque diuisa in multitudinem substantialium partium. Quoniam autem diuisionum animæ hæc quidem substantialis est, illa autem à vita, (dicuntur enim nostræ animæ aliquando titanice viuere, se ipsas circa corpora partientes, vt nihil tale videlicet de tota anima consideremus. non enim fas est particularium animarum defectus totalibus diuinisque inurere animis) iccirco addidit, In quæ decuit membra partitus est deus. Diuidens enim secundum causam partitur intellectualem, vt id quod diuiditur, substantialiter diuidatur. Decens igitur est & partienti & diuiso huiusmodi modus diuisionis qui simul bonitatis est representatiuus, & substantiæ animarum perfectiuius, ipsam in intellectualem producens varietatem, & omnimodam ipsam faciens ex eo quod omnes entium rationes in illam collocet. Si igitur hæc recte asserimus, non est quod secundum diuisionem ab illius vnione separemus, neque suspicabimur totalitatem ipsius in partium generatione consumi, vt videtur Timæus his verbis significare cū dicit quod in has partes quod mixtũ fuerat sumptũ est. Præterea etiam neque hanc partitionem ad regulam fieri imaginabimur. omnes enim isti diuisionis modi corporales sunt, immaterialibus substantijs minime conuenientes, cum alioquin omne quod ab opifice fit, idem manere debeat. siquidem semper eodem manens modo facit immobilis existens & sempiternus suis operationibus. Oportet igitur & totum semper totum manere, partiumque generationem manente toto perfici, neque hoc in partium discretionem consumi. Intelligamus igitur vnã simul & plures animæ substantiam, totamq; manentem, & diuisam, necnon continuam simul, & in multa partitam. Sed neque rursus ipsius continuum extensum imaginemur. in tempore etenim etiam continuitas sine magnitudine reperitur. neque diuisionem ipsius secundum singulares numeros suspicemur. quod enim tale est, quantum est: quod continuitati non quadrat. Verum in vnum omnia hæc colligamus, vt incorporeæ naturæ conuenire par est, & totum cum partibus in anima consideremus. Ostendit autem & ipse Plato qd nõ oportet in diuisione ipsius ab vnione separari, in ijs quæ sequuntur, sic. Quorum quodlibet ex tribus, eodem, altero, substantiaq; constaret. Fuit autem talis illa partitio si in omnibus animæ partibus genera ipsas constituentia reperiuntur, & tota sibi ipsi consimilis est, ab vnitatem continuitateq; minime segregabitur. Nam si in corporibus ea quæ similia sunt, nullo interposito medio ad se inuicem coherent, quanto facilius vtriusq; in natura incorporea, ea quæ velut partes sunt vniuntur copulanturq;: & id quod in ipsis totum est, vnitati commiscetur, neque partibus confusis propter totius positionem, neque rursus totalitate ablata propter partium discretionem. Ex his etiam corollarium hoc capere poteris, quod anima secundum omnes sui partes indiuidua est simul & diuidua. Si enim pars omnis ipsius omnium particeps est mediorum generum, nihil ipsius est capere quod non sit ex his. Vnde ad hæc anti qui respicientes, de ipsa isthæc etiam cõcludebant, qd videlicet omnis & ens est & vita & intellectus: & quodcunq; horum triũ ceperis, reliqua etiam cõcludi dicebant: quoniam omnia in ipsa per omnia

ἐνοδοδωγ.

Xenocrates.

ἀγαθοδωγῆς

Textus.
Caput II
de harmo-
nia animæ.

commeare dicuntur, & omnis vna est. Præterea quòd vnum ipsius totale est, & quòd pars in ipsa
 toti concolor conformisque est. Si autem quælibet in ipsa pars substantia est, cum multæ sint par-
 tes, tot substantiæ numero quot fuerint partes, merito esse dicetur. Similiter identitas & alteritas in
 intellectu quidē alterutra vna est: quapropter indiuidua erit. non enim est intellectus aliam & aliā par-
 tem habere: in anima autem ambę hę diuisæ sunt secundum substantialē numerum, & adinuicem par-
 tes harmonia compactæ sunt, illam vnum faciētes ex multis, totumq; quiddam ex partibus. Verum
 & illud non leui perscrutatione dignū, quòd secundū elementorū quidem genituram, quemadmodū
 diximus, a substantia exordium fecit, secundum autem totius constitutionem ab alteritate, naturam
 videlicet alterius commixtioni repugnantem in idē vi compingens, amboq; illa cum substantia com-
 10 miscens. Secundum vero totius diuisionē in harmonicas proportionēs, ab ipsa incepit identitate, sin-
 gulas inueniens partes ex eodem & altero & substantia commixtas diuisisse. peculiare enim est omni-
 no simpliciu generationi substantiæ ipsius principium, cum omnibus alijs simplicius sit, substantiæ
 vero totius propriū est alteritatis exordiū. ex imperfectioribus enim q̄ totum sit partibus generatio
 incipit. Harmonicæ autē essentiæ domesticū principiu est quod ab idēitate emanat. Cupit enim hæc
 ad identitatē partiumq; diuisarum cōmunionem appellere: & ad summā, harmoniavnum ex harmo-
 20 nia præditis conficere summopere gliscit. Sed quoniā superiora pro viribus satis a nobis explicata
 fuisse arbitramur, reliquū est vt ad ea quæ posthac dicturi sumus, cognoscēda, quædā quæ in promptu
 nobis esse debent, præmittantur, de numeris inquam, deq; animæ harmonicis rationibus. ijs enim
 neglectis superuacua sequentiū locorū expositio euanesceat. Sunt autē hæc quæ tanquā ex mentis cel-
 30 lula promi, ad manumq; parata semper haberi dixi, ea quæ in musicis commentarijs solent præ-
 currere, quid sonus, quid interuallum, quid systema. Præterea quòd non aliunde harmoniæ consonā-
 tias quā ex numeris Pythagorici acceperūt, non ex omnibus autem, sed ex multiplicibus & super-
 particularibus. Diatessaron enim in sesquitertia dicunt esse, diapente autem in sesquialtera, diapa-
 son autem in dupla: rursus diapason & diapente in tripla, bisdiapason autem in quadrupla. Nam
 diapason simul & diatessaron illis non consonans esse videbatur: quoniam ex multiplici superpartiē-
 te proportione constitueretur, ea videlicet quæ est octo ad tria. medium enim ipsorum sunt sex, quæ
 ad minorem quidem numerum comparata proportionem faciūt duplam, ad maiorem autem subse-
 40 quitertiā. Hęc igitur prænosceda sunt: nec secus quòd sesquioctaua quidem proportio toni esse dici-
 tur, sesquitertia autē omnia ex duobus sunt tonis & lēmate, sesquialtera vero ex tribus tonis cū lem-
 50 mate. Quæ autem lēmatis ratio sit, in ijs quæ sequentur declarabimus. Prænoscere etiā oportet quòd
 tria harmoniæ sunt genera, Diatonicū videlicet, Enarmonicū, & Chromaticū: & q̄ diatonicū quidem
 est ex semitonio (hoc autem quod nunc semitonium voco, non proprie semitonium est, sed lemma) &
 ex tono & altero tono, Enarmonicū autem ex diesi, & altera diesi, & ditonio. Chromaticū vero ex se-
 mitonio, & altero semitonio, & trifemitonio. Est autem diesis veluti pars quarta toni, verum non ex-
 amullim quarta pars: sicut neq; lēma integrū est semitoniu. Demonstrabimus autē ista in ijs quæ se-
 quuntur. Cum igitur tria hæc existāt genera, quorum singulū talis quædam tetrachordi diuisio est,
 diatonico solū in ijs Plato vtī voluit genere. censet enim sesquitertrias rationes in sesquioctauas & lem-
 60 mata diuidi oportere, & nō in harmonicas dieses. nā semitoniu ipsum quidā antiquorū diesim vocaue-
 runt. Videtur autem Plato hoc vtī genere voluisse, diatonico inquam, quoniā omnib⁹ alijs plenius est
 & simplicius, & generosum magis: quāuis enarmonicū magis ad docendum aptum esse videatur. Ve-
 rum si mihi de ijs aliquid coniectari liceat, sic distinguemus, enarmonicum quidem genus vitæ omni-
 quæ cū corporibus ipsis partitur, præesse, diatonicū vero vitæ rationalis gubernacula suscepisse: chro-
 maticū vero ipsius corporalis ideæ, & ideo discinctū est, minimeq; generosum. Enarmonicū igitur
 genus ad instruendū docendumq; accommodatū esse dicitur. quapropter hoc ipsum Socrates in poli-
 tia cum de harmonia loquitur, non vulgari dignū censuit commemoratione. quod probe cognoscens
 Timæus, vtpote qui de ijs pridie Socratē differentem audierat, ipse tamen animæ substantiā ex dia-
 tonico genere constitutā voluit, non ex enarmonico: quāuis, vt dixim⁹, instructiuū sit, & ad docendū
 accommodatum enarmonicum genus, adeo vt harum disciplinarum magistros ducesq; Harmonicos
 70 prisci vocauerint. Scribit enim Aristoxenus in primo de elemētis harmonicis libro, quòd non imme-
 80 rito illi qui primi harmonicū negotiū pertractauere, Harmonici appellati sunt. nam cum harmoniæ
 penitus dediti essent, alia genera reliquerunt. In quibus vnum quod mirer addit Aristoxen⁹, quòd vi-
 delicet diatonicam figuram antiqui non nouerunt. Scribit enim sic, Signum autem huius, quia illorū
 omnes figuræ harmonicorū solummodo systematum esse videntur, diatonicam vero aut chromati-
 cam illorum figuram nullus vnquam vidit. Verum cur isthæc, aut quomodo scribat, nequeo satis ad-
 mirari, cum alioquin & Plato ipse & prior Timæus pythagoricus diatonici generis figurā exposue-
 rint, & hoc omnib⁹ palā sit: nisi forte illud Adraſti verū fuerit quod in Aristoxenū cauillat⁹ est, quòd
 90 vir ille scilicet non adeo cōcinnis moribus vtebatur, & videri malebat aliquid semper noui in medium
 afferre. Plato igitur in diatonico genere diuisionem tetrachordorum facit, progrediturq; non solū vs-
 que ad diapason, sed vsq; ad quater diapason & diapēte, addēs etiam tonū: vel, vt Seuer⁹ voluit, lēma.
 100 qui licet & ipse sine tono nō faciat, tamē in lēmate nō in tono definit. Siquis autē hic addubitaret quo
 nā modo Plato figurā hanc ad tātā produxit magnitudinē, Adraſti verba audiat. dicit enim: Aristo-
 110 xen⁹ quidē suæ diuersimodæ figuræ magnitudinē vsq; ad diapason & diatessarō illorūq; cōsonantiā
 F. iij.

Aristoxenus.

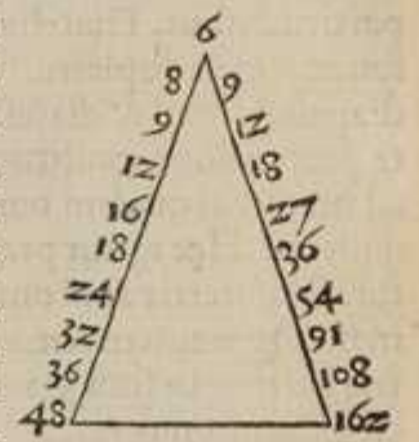
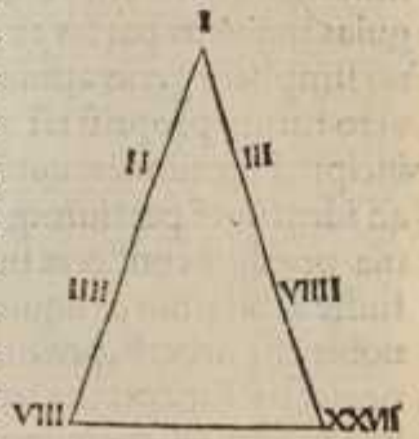
Adraſtus.

Seuerus.

πολύπερο
πον.

σεπτεικοσι
δενόσπο-
σων.

extendere voluit, aurium magis q̄ mentis iudicium sequutus. Posteriores vero vsq̄ ad quintumdecim modum produxerunt, ad ter videlicet diapason & tonum, cum ad nostrum tantum vsu respicerent, existimarentq̄ nihil amplius vltra hæc neque concertaturos canere posse, neque auditores clare diiudicare. Plato autem ad ipsam rerum respiciens naturam, ex his omnibus animam constituit, vt vsque ad solidos procederet numeros illa quæ corporibus præsidere deberet. Septem etenim terminis necessario sequitur processus qui vsque ad quater diapason & diapente protenditur: quod declarat maximus terminorum septimus & vigesimus existens. Et hæc quidem dicta sint ad dubitationē. Vt autē concisim breuiterque dicamus, tria hæc sunt in quæ caput de harmonia diuidetur. in primis enim septem partium explicatio locabitur: secundo vero loco duarum medietatum appositio constituetur: tertio autem sesquiteriorū sesquialterorumq̄ partitio in sesquioctauas & lemmata apponetur. Quamobrem consueuere quidam, quorum è numero Adrastus fuit, triangulos tres describere, & in vno quidem illorum & eo minimo septem illas partes designare, ita vt in vertice illius vnitas poneretur, sex autem aliæ vtrinq̄ scinderentur partes: & in vno quidem laterum omnium duplorum ordo, in altero vero triplorum series substerneretur. In alio autem maiore triangulo hunc priorem continente augētes numeros duas medietates conferre solebant, numeros similiter duplices seorsum à triplicibus collocantes, in vertice autem vnicam particulam constituentes. In tertio vero triangulo qui ambo priora capiebat, totam eodem modo figuræ seriem describebant. Alij autem hanc triangulorum descriptionem in totum aspernati sunt, continēter vero numeros hos veluti in regulæ cuiusdam sectionibus secūdam tria describebant capita, primos secundos & tertios sumētes, quemadmodū & nos faciemus, Porphyrium & Seuerum imitati. Hæc sunt quæ præmitti præscriq̄ decernebamus, vt ea quæ sequentur, nobis planiora appareant, cum quibus, vt diximus, & hoc præassumptum esse volumus, q̄ caput videlicet hoc in tres diuisit partes Plato, primam quidem proponens de ipsis septem partibus in quibus tria duplicia interualla triaque triplicia inueniuntur secundū scilicet geometricam medietatem quæ inter easdem consideratur proportiones. Secundam autem partem esse voluit de reliquis duabus medietatibus, harmonica scilicet & arithmetica, quæ in duplorum triplorumque interuallis conijciuntur. Tertiam autem partem statuit eam quæ de sectione sesquialterorum sesquiteriorumque in sesquioctauos & lemmata consideraret. Sicq̄

Adrastus.

Porphyrius.
Seuerus.

De tribus medietatibus.

Arithmetica medietas.
Harmonica medietas.
6.4.3.

12.9.6.

6.8.12.

6.12.18.

6.9.18.

omnem de partibus animæ sermonem ad calcem perducet. Verum oportet etiam hic quæcunque de medietatibus istis feruntur, & quæ eorum adinuicem sint differentia, quæve regulæ, in promptu habere. Est igitur arithmetica medietas in qua medius terminus secundum quantitatem excedit & exceditur: vt in omnibus consequenter numeris est videre, quemadmodum ipse Timæus hæc determinauit. Harmonica autem medietas illa esse dicitur in qua medius terminus eadem maioris termini parte à maiori superatur, qua ipse minoris minorem superat terminum, quemadmodum in sex, quatuor, tribus. quatuor enim tertia maioris parte à maiori exceditur numero, eadem autem minoris numerum excedit minorē. Geometrica autem medietas est, in qua eadē seruat proportionem maioris ad medium, sicut medij ad extremum. Ad maiorem autem rei notitiam dicantur etiam deinceps nobis horum inueniendorum regulæ. Proponantur igitur duo termini inter quos harmonicam arithmeticaq̄ medietatem inuenire oporteat, sintq̄ ij duplam ad se inuicem proportionem habentes, verbi gratia duodecim & sex. Accipio igitur excessum maioris termini ad minorē, qui est, vt clare patet, sex: quod bifariam diuidēs, medietatem minori addo termino, & numerum resultantem medium facio. Est igitur duodecim & sex terminus medius ipsum nouem, secundum arithmeticam inquam medietatem. in ternario enim numero excessus est & maioris ad medium, & medij ad minorē. Rursum extremorum differentiam accipio, quæ est ipsum sex. hoc cum minori termino multiplico, fiuntq̄ mihi triginta sex. hoc rursum per 18, quod ex ipsis conficitur extremis, partior, fitq̄ comparationis huius latitudo dualitas. hanc addo ipsi 6, & resultantem habeo harmonicam medietatem ipsum 8. qua enim maioris parte ab ipso exceditur maiore, eadem minoris parte ipsum minorem excedit terminum. tertia enim à 12 superatur, tertiaq̄ ipsum 6 excedit. Rursum interuallum triplum ponamus, veluti 18 & 6. hos complicans facio 24. cuius medietatem capiens, 12 videlicet, arithmeticum medium habeo. Accipiēs vero iterum excessum ipsius 18 ad 6, ipsum videlicet 12, cum minori multiplico termino, 6 videlicet, resultatq̄ mihi 72. hoc partior per 24, quod ex extremis componitur, fitque mihi totius compositionis latitudo ternarius numerus. hunc addo ipsis 6, & habeo harmonicam medietatem adinuentā, eadē parte minus extremū superatē, qua ipsa à maiori superatur extremo. Hoc etiā modo si vnitas dualitasq̄ extrema fuerint, vtrasq̄ medietates adinueniem⁹. cōplicās enim illa quispiā, mediūq̄ totius cōpositi accipiēs, vnū habebit cū dimidio, qui est medius arithmeticae medietatis terminus. Accipiēs rursum excessum maioris ad min⁹, qui est vnitas, cū minoriq̄ multiplicās, vnitatē videlicet cū vnitatem, ex vtrisque vnitatem resultantem habebit. hanc per ternarium diuidens qui ex cōplicatione extremorum conficitur, tertie partis vnus latitudinem habebit, vt tria videlicet ad vnum compa

10

20

30

40

50

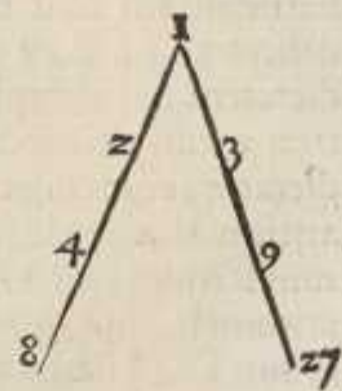
60

rata, tertiam vnus partem conficiant. hac minori termino addita . harmonicam medietatē cōstitutā
 habebit, vnum videlicet cum tertia vnus parte. His igitur regulis si vti voluerimus, duplorū triplo
 rūq; interualla harmonicis arithmeticiq; medietatibus decēter replebimus, quas Tinaeus in Geome
 trica medietate comprehendet, augebitq; aliarum interpositionibus medietatum. Verum quoniā tri
 um medietatum mentionē facit, quas geometrica complectitur medietas, ad ea quæ dicta sunt, theo
 rema hoc tanq̄ corollarium accedat. Si fuerit proportio distans quæ in quatuor terminis fieri contin
 git, & intermediorum alter arithmetica medietatem causet, reliquus necessario harmonicā causa
 bit medietatem, & è diuerso. Ponantur igitur termini quatuor, sic vt quod primus est ad secundum,
 tertius sit ad quartum, sintq; ij $A B C D$. sitq; ipsum B arithmetica medietas. dico quòd harmonica de
 10 necessitate medietas erit ipsum C . Quoniā enim quod fit ab A super ipsum D , æquale est ei quod fit ab
 ipso B super C : ipsum autē B arithmetica est medietas: quodq; fit ab ipso C super vtrunq; scilicet A, D ,
 duplum est ei quod fit ab ipso B super C , vt in arithmetica videlicet medietate: igitur quod ab ipso C
 fit super ambo A, D , duplum est ad id quod fit ab ipso A super D . Hoc autem est harmonicæ medietat
 tis proprium, vt quod videlicet ex medio super extrema fit, duplum sit ei quod ab altero extremorū
 super alterum causatur. Rursum sit harmonica medietas ipsum C . dico quòd arithmeticum medium
 erit ipsum B . Quoniam enim quod fit ab ipso C super $A D$, duplum est ad id quod fit ab ipso B super
 C , duplus ergo vterq; est $A D$ ad ipsum B . hoc autem arithmetice medietatis peculiare est, quādo ex
 20 trema simul dupla sunt ad medium. Rursum horum quatuor terminorum B quidem sit arithmetica
 medietas, C autem sit harmonica. dico q̄ sicut se habet A ad B , ita se habebit ipsum C ad D . Quoniam
 enim quod fit ex ipso C super vtrūq; videlicet A, D , duplum est ei quod fit ab A super D , propter har
 monicā vt dictum est medietatem: ambo autem $A D$ duplum faciūt ad B propter arithmetice me
 dietatem: quod ex $A D$ fiet, æquum erit ei quod ex $B C$. Sicut igitur se habet A ad ipsum B , ita C ad D se
 habebit. hoc autem propriū geometricæ est medietatis. Duæ ergo illæ medietates in geometrica con
 tinentur medietate, & ad se inuicem conuertuntur. Verū quoniam ea quæ præcognosci oportere di
 xeramus, sufficienter satis pro virili prosequuti sumus, ad insequentis literæ explicationem post
 hac nos accingamus. Vnam principio accepit ex vniuerso portionem, secundam autem primæ par
 30 tis duplam, deinde tertiam quæ secundæ sesquialtera esset, primæ tripla. Mathematicas in ijs spe
 culationes neque omnino contemnendas esse censemus, neq; per se solas penitus magnificandas de
 cernim⁹. hoc enim laboris esset superuacui, minimeq; fructuosi: illud autem expositionem ipsam im
 manifestam faceret, cum res ipsas non per earum similitudines (vt voluit Plato) sed alio quodā modo
 nobis conaretur ostendere. Procedēdum igitur hoc in loco nobis esse decernimus substantiam ipsam
 rerum pro stabili inconcussoque ponentes fundamento, vt primo quidem mathematice, verum sub
 iectis rebus, q̄ accommodate totam hanc rem pertractemus, postea vero ad præsentis sectionis ex
 planationem q̄ propius accedamus. Hoc in loco Pythagorici magnum mihi nescio quid spirare vi
 dentur, sibiq; ipsis admodum placere, cum dicant iccirco hanc regulē diuisionem in præsentia Plato
 nem tradere voluisse, vt substantiales mathematicarum speculationum causas, earūque generatiuas
 rationes nobis intimaret. Verum, vt prædiximus, mathematice prius auditorum mentes exercere co
 nemur, quæ multa multi prius dixerunt, in vnum colligentes, omniq; contradicendi studio procul ab
 acto puram ipsam nudāque rerum veritatem pro virili nostra prosequamur. Erit autem à nobis, vt
 40 ad summā dicamus, de quinq; his pertractandū, De multiplicibus videlicet proportionibus: De me
 dietatibus quæ inter illas cadere cōsuevere: De sesquiterijs & sesquialteris proportionib⁹ quæ in me
 dietatibus apparēt: De sequioctauis quæ illarum hiātia replent interualla: De lēmate. Oportet enim
 figuram omnia isthæc cōplecti, & ijs proportionibus compingi coarctariq;. Vt igitur ordine proceda
 mus, in primis proportionibus quæ à Platone primæ dicuntur in numeris ab vnitatem manātib⁹, videa
 mus. Sit igitur vnitatis, & hui⁹ dupl⁹ binarius: postea ternarius: qui binarij quidē
 sesquialterus est, vnitatis autem triplus. Postea quaternarius, qui duplus est ad
 binarium. Postea nouenarius ad ternariū triplus. Postea octonarius, qui ad vni
 tem octuplus est. Septimus autem post omnes terminus, septimus & vigesim⁹
 qui ad vnitatem 27 proportionem habet. Hos numeros, vt supra diximus, qui
 50 dā in literæ græcæ lambda siue trianguli formam exposuerunt, in vertice vnita
 tem ponentes, & hinc quidem duplos numeros, inde vero triplos describentes.
 Nonnulli vero vnico solum ordine omnes constituerūt, qui mihi magis ad Pla
 tonis mentem accedere videntur. Non enim vir ille per se quidem duplos, seors
 sum vero triplos statuit numeros, sed permixtim recto procedens ordine. Ve
 rumenimvero si hucusq; Platonis processissent verba, nihil amplius nobis elaborandum foret. sed
 quoniam nobis dupla & tripla interualla medietatib⁹ iubet harmonicis & arithmetici colligare, in
 ter vnitatem autem binariūq; tales reperiri non contingit medietates, assumendus aliquis primus à
 nobis est numerus, qui minimus existēs habeat medietatem & tertiam partem. duplum enim omnis
 habet numerus. Capiatur itaq; 6 , huiusq; duplus 12 , eandem seruātes proportionem quam vnitatis ad
 60 binariū habet. harū igitur, vnitatis scilicet & dualitatis per sex multiplicatarū, media interiecta 8 & 9
 superius dictas reddēt medietates. ipsum enim 8 eadē parte excedit, & ab ipsis exceditur extremis.
 Nouem vero æquali secūdum numerum portione excedit & exceditur. Inuenimus igitur vnitatem dua

Theorema
 διεχίσις
 ἀναλογία.

A, B, C, D.
 6, 12, 9,
 18.

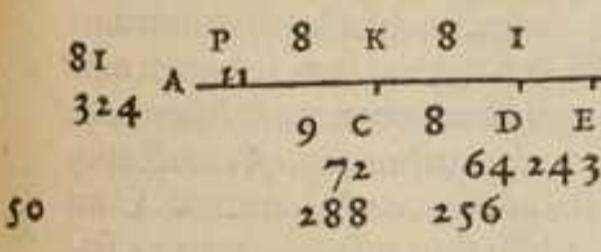
Textus.

1. 2. 3. 4. 9
 8. 27.

litatemque per sex multiplicantes numeros prædictas suscipientes medietates. Quòd si alios etiam in eodem ordine iacentes numeros, duplos inque & triplos per sex similiter multiplicauerimus, terminos adinuentos habebimus quos replere compingereque harmonicis arithmetisque medietatibus facile poterimus. Fiant igitur in omni prædicto terminorum ordine numeri seculares: solūmodo ante quatuor & quinquaginta, octo & quadraginta ponantur, aliter quàm Plato facit, qui nouenarium numerum octonario preponit: ut vicissim scilicet duplas triplasque proportionales connumeret. nos autem hoc facimus ut multitudinem unitatum numerique ex crescentis naturam magis sequi videamur. In medio igitur 6 & 12, 3 & 9 interiacebunt: in medio autem ipsius 12 & 24, qui duplus est, harmonica quidem medietas est 16, arithmetica vero 18, in medio autem tertij dupli 24 & 48 harmonica quidem medietas 32, arithmetica autem 36. In triplis autem numeris inter 6 & 18, qui est primus triplus, harmonica quidem medietas 9, arithmetica autem 12. In secundo autem triplo inter 18 & 54, harmonica quidem medietas 27, arithmetica autem 36. In tertio autem triplo, inter 54 & 162 harmonica quidem medietas 81, arithmetica autem 108. Diuiduntur igitur duabus iis medietatibus dupla triplasque interualla: quare ad se inuicem consequenter termini isti describentur, 6, 8, 9, 12, 16, 18, 24, 32, 36, 48, 54, 81, 108, 162. Verum si rursus possibile esset in iisdem à nobis descriptis terminis sesquitercias proportionales in sesquioctauas & lemmata diuidere, nihil amplius negotij haberemus: sed quoniam hoc nullo fieri potest modo, alia rursus regula hoc à nobis inuestigandum est. Cum igitur propositum à principio sit duplam proportionem prædictis medietatibus insuper etiam sesquioctauis coarctare replereque, opus est ut subduplus terminus simul cum duobus sesquioctauis etiam sesquitercium habeat. Accipiat igitur in primis tertius ab unitate numerus secundum octuplam proportionem 64. ab hoc duos quidem sesquioctauos formare possibile est. omnis enim multiplex numerus tot sub multiplicibus proportionibus à se denominatis præesse cõsetur, quotus ipse ab unitate distat: sesquitercium vero non habet: quare ipsum rursus triplicantes, 192 habebimus: cuius sesquitercius 256, sesquioctauus vero 216, & huius insuper sesquioctauus 243. Ratio autem ipsius lemmatis est quæ post ablationem duorum sesquioctauorum 243 & 256 remanet. ab omni etenim sesquitercio duobus sesquioctauis ablatis, ratio sola remanet lemmatis: sed ipsius 256 sesquioctauus est 288, qui medietatem custodit arithmeticam, interiacens inter 192, & 384, qui duplam habet proportionem ad 192, & ad 288 sesquiterciam. Si igitur possibile esset ab ipso 288 duos sesquioctauos formare, repleremus utique hoc etiam sesquitercium sesquioctauis duobus, & lemmate. sed non contingit. suus enim sesquioctauus 324 octauum non habet: quare ad ipsum sesquioctaua proportio fieri non potest, si inquam unitatem indecisam seruare uoluerimus. octaua enim ipsius est portio 40 cum dimidio. Duplicantes igitur ipsum, ut quod dimidium erat, integrum unum faciamus, poterimus octauam ipsius partem accipere. Quamobrem cogemur etiam omnes ante ipsum numeros duplicare, similiter omnes qui post ipsum sunt. Erit igitur loco ipsius 192, 384. loco vero 216, 432. pro 243, 486. pro 256, 512. pro 288, 576. Huius autem sesquioctauus 648, & huius sesquioctauus 729. postea 768, duplus quidem existens ad 384, rationem autem habens lemmatis ad 729. Et isto repletum arctatumque est modo duplam proportionis interuallum sesquialteris & sesquitercijs sesquioctauisque rationibus in iis numeris 384, 432, 486, 512, 576, 648, 729, 768. Quòd si totam figuram replere uoluerimus, numerosque omnes consequenter describere, pro prima quidem parte ipsam 384 sumere debemus, pro istius autem dupla 768. pro tripla autem prima, sesquialtera vero secunda 1152. pro quadrupla autem prima 1536. loco autem quinta particula, quæ tripla est ad tertiam, 3456. pro sexta autem, quæ octupla est ad primam, 3072. pro septima autem cuius prima est septima & vigesima portio, 10368. Si igitur hos etiam terminos replere densaque harmonicis arithmetisque uoluerimus medietatibus, quæ interiectæ sesquialtera & sesquitercia faciant interualla, erunt intermedia ipsorum 384, & 768, qui illius duplus est 512, qui harmonicam facit medietatem, & 576, qui arithmetica efficit. Quod si triplicis interualli, uidelicet 384, & 1152 prædictas accipere uoluerimus medietates, 576 harmonicam retinet medietatem, qui in duplo arithmetica seruabat: & 768 qui in duplo maior erat, extremitas, arithmetica medietatis locum obtinet. Rursus si dupli & quadrupli eadem uoluerimus capere medietates, erunt intermedia quidem ipsorum 768 & 1536, ipsum 1124 harmonica medietas, & 1152 arithmetica medietatis vices geret. Quod si & secundum desinare replereque uoluerimus triplum, quorum termini sunt 1152, & 3456, ipsum 1728 harmonicam nobis præstabit medietatem, & 2304 arithmetica. Quòd & si etiam tertium uoluerimus replere duplum qui in terminis est 1536 & 3072, ipsum 2048 harmonicam custodiet medietatem, & 2304 arithmetica. Si vero tertiam etiam uoluerimus triplam, quintam inquam & septimam portionem similibus coarctare medietatibus, erunt nobis extrema 3456, & 10368, media autem harmonica quidem 5184, arithmetica vero 6912. Quòd si etiam sesquitercium quilibet qui ex huiusmodi sesquialteris medietatibusque confecti sunt, replere coarctareque sesquioctauis lemmatibus uoluerimus, hoc nobis post perfectam literæ interpretationem manifestum erit, cum totam figuram omnibus terminis consequenter descriptam apponemus, quæ sesquioctauos quidem 24 habebit, lemmata vero 9. His hunc in modum declaratis, de ipso etiam lemmate aliquid pertractemus. Quoniam quidem nullus superparticularis in rationes æquales diuidi potest, iccirco non contingit in numeris exactum semitonium reperire: sed rationes ad se inuicem contiguas capientes, septimamdecimam inquam & sextamdecimam proportionem, demonstrantescque sep

timādecimam maiorem eo quod lemma dicunt, quæ exacto semitonio minor est, colligūt semitonio minus esse lemma. siquidem septima & decima proportio semitonio minor est. Quod autem minor sit quā semitonium, hoc declaratur modo. Describatur terminus 16, & huius sesquioctauus 18. certum est quod in medio horum interiacēs 17, sesquioctauū in inæquales diuidet rationes, quæ vtrinque contiguę vicinęque sunt diatonici interualli, cum sola vnitate ab extremis differat. manifestū enim est quod maiorem proportionem ad minorem terminum faciunt, quia in omni arithmetica medietate maior est ratio quæ in minoribus terminis reperitur: quapropter septimadecima proportio minor est semitonio. Rursum lemma minus est quā septimadecima sit ratio, quæ admodū in terminis qui apud Platonem sunt, est videre. nam cum 256 ad 243 lemmatis rationem obtineat, vt in sequentibus declarabimus, radicalem lemmatis rationem in ijs numeris esse ostendentes, cumque idem minor sit septimadecima proportio ad 243 comparatus, superat enim ipsum tredecim vnitatibus, septimadecimum autem ipsius 243 plus est quā sint tredecim vnitates: multo igitur magis lemmatis ratio minor erit, quā sit semitonium interuallum. quāobrem reliqua ad completum tonum ratio, quæ apotomes proportio nominatur, ex necessitate semitonio maior est. Hoc præterea alia etiā via sic demonstratur. Sint numeri 256 & 243: sumanturque tres consequenter numeri in eadem proportione, ab ipso quidem 256, 65536: ab ipso autē 243, 59049: ab ambobus autē 62208. Isti tres numeri proportionabiliter se habent in lemmatis ratione: quod quidem si est semitonium, extremorum erit diatonica ratio. Si autem maius semitonio sit, & illa maior vtique erit ipso tono. si autem minus, minor inuenietur. Verum sesquioctauus ipsius 59049 est ipse 66430 cum octauo vno. maior autem iste est maiore. Alio etiam modo & tertio hoc idem demonstrare contingit, quod scilicet in duo æqualia non diuiditur tonus, eandem inquam rationem habentia quam habet ipse 256 ad 243. Si enim ipsius 243 octauam ceperimus partem, quæ est 30, & quartum & octauum, & hæc ad ipsum applicabimus, constituemus 273, & quartum & octauum: qui proportionem sesquioctauā habet ad 243. Vides igitur quomodo ipse 256 ad 243 minorem habet rationem quā ad 256 ipse 273 cum quarto & octauo. Etenim ipse 256 ad 243 rationem habet superpartientem, excedens ipsum tredecim ducentenis quadragenis tribus. Ipse vero 273 & quartum & octauum, excedit ipsum 256 decem & septem ducentenis quinquagenis senis, & quarto & octauo. Maior autem est secundum excessus rationem qui per decem & septem & amplius excedit, quā qui solum per tredecim superat. Non igitur per æqualia tonus diuiditur: sed hoc quidem ipsius lemma est, quemadmodum illud nominat Plato: illud vero quod maiorem habet proportionem, apotome, vt musici appellare consueuerunt. Sit enim ipse 273 cum quarto & octauo habens ad 243 sesquioctauam proportionem: ipse autem 256 habens ad eundem 243 lemmatis rationem, minorem inquam existentem, quā ea quæ sit decem & septem. Manifestum est quod ipse 273 cum quarto & octauo, qui toni rationē habet ad 243, habebit ad ipsum 256 ipsam apotomes rationem, quæ reliquo à lemmate est maior, videlicet existēs decimaseptima, qua minorem ipsius lemmatis rationem demonstrauius esse. Si igitur hos etiam octies multiplicauerim, primos reperiem numeros, qui in perfectis cōpletisque vnitatibus apotomes rationē seruabūt. ipsius enim 243 octuplus est 1944. ipsius vero 256 ipse 2048: ipsi autē 273 cum quarto & octauo ipse 2187. Quapropter apotomes ratio in radicibus est ipsi 2187, & ipsi 2048. & his ipsis nobis terminis in figuræ descriptione opus erit. Sint igitur consequēter ij termini 243, 256, 273, cum quarto & octauo. horum autem octupli propter quartum & octauum, vt videlicet in completis sint vnitatibus, & non in partibus vnitatum, sint hi 1944, 2048, 2187. Verumenimvero quæ necessario talis sit lemmatis ratio, qualem adinuicem proportionem habent ipsi 256 & 243, hoc modo demonstramus. Si à sesquitertio interuallo duo sesquioctaua auferantur, qui reliquum interuallum comprehendent termini, proportionem adinuicem habēt quā ipsi 256 & 243 habere dicuntur.

habet proportionem. Nam auferantur quidem ab ipso A B, K B, quod æquale sit ipsi C, & I B, quod æquale sit ipsi D. Quoniam quidem contingit quod quæ admodum A B se habet ad ipsum C, sic se habeat C ad ipsum D, sesquioctauū enim eodem modo sicut A B se habebit ad B K, sic B K ad ipsum B I, reliquumque A K ad reliquum K I se habebit quemadmodum totum ad totum: hoc est vt A B ad ipsum B K. Sesquioctauus autem A B ipsius B K. sesquioctauus igitur A K ipsius I K. Ponatur ipsi K I æqualis K P. igitur ipsius K P ipsius P A octuplus, æqualis autem ipsi K P ipsum K I. igitur ipsum I P octies decuplus ipsius P A. Rursum quoniam sesquioctauus est ipsum K B ipsius B I: etenim tale est ipsum C ipsi D: octuplus igitur B I ipsius I K. Quāliū igitur est K I octo, taliū est ipsum I B sexaginta quatuor, & K B septuaginta duorum. hæc enim sesquioctaua sunt ipsius 64. totalis autem A B octoginta vnus. hæc enim sesquioctaua septuaginta duorum. Quadruplica igitur numeros. qualium ergo A B, 324, talium est I B, hoc est D, 256. Quadruplus enim est ipse 324 ipsius 81, & ipse 256 ipsius 64. quæ au-

Quod si à sesquitertio duo sesquioctaua subtrahantur quod restat, habet eandē rationem quā habent 256 & 243.

ὀγδοοδίδιοι
πλάσιοι
ὀκτώδεκαπλάσιοι

tem æqualiter multiplicantur, partibus suis eandē retinent proportionem. Quoniam quidem igitur sesquitercius est A B ipsius E: qualium igitur A B est trecentorum vigintiquatuor, talium ipsum E erit ducentorum quadragintatrium. habet enim ipsum 243, & tertiam ipsius partē, videlicet ipsum 81. erat autem, vt visum est, qualium A B trecentorum vigintiquatuor, talium ipsum D ducentorū quinquaginta sex. Qualium igitur ipsum D est 256, talium est E 243. Quod autem hæc lemmatis ratio in minimis sit ijs terminis, manifestum est. sunt enim primi ad se inuicē. quod palam ex subtractione fit. in vnitatem enim desinūt semper minore ablato ab ipso maiore. quod si primi sunt, clarum est quod minimi reperiuntur eorum qui ad se inuicem eandē habeant pportionē. Si igitur à sesquitercio interuallo sesquioctaua auferuntur duo: qui reliqui sunt termini, illam habebunt proportionem quam habent 256 & 243 ad se inuicem. His hunc in modum demonstratis, sumatur deinceps ipsum quidem A B pro toni proportionem, ipsum vero B C pro ratione lemmatis, ipsum autem A D pro illius ratione quod semitonium vocatur: illa vero quæ est D ad C, pro commatis ratione capiatur. hoc enim appellatur nomine proportionis excessus quo apotome verum exactumq; superat semitonium. quod in numeris non reperiri alibi demonstratum est. Addendum autem est ijs quæ superius diximus, quod rationem ipsius D B vocauimus semitonium, non propterea quod sesquioctauus in duas diuidatur æquales rationes, (nullus enim superparticularis hoc patitur, vt in æquas scilicet partiatur proportionem) sed quoniam Aristoxeni sectatores post duos sesquioctauos sumebant semitonium, secundum illorum (vt diximus) positionem sumpsimus & nos semitonij rationem, vt inueniretur scilicet quanam proportionem habeant comma & apotome ad eam quæ lemmatis dicitur esse rationem. Illud enim hæc ob causam dictū esse intelligi volumus. Probe etenim cognoscimus alibi clare demonstratum esse superparticularem nullum in æquales duas dicibiles rationes diuidi posse. Addendum etiam est supradictis, eruditioris notitiæ causa, quod cum Pythagorici quidem neque semitonium admittant, ex quo & duobus sesquioctauis sesquitercia conficiatur ratio, neque symphoniam ex diapason & diatessaron effici dicant, Aristoxeni vero affectæ vtrūque ponāt, posteriores harmonici, Ptolemæus videlicet, & qui illum sequuti sunt, illud quidem Pythagoricorum concesserunt, non dari scilicet exactum semitonium: non consonantem autem esse diapason & diatessaron, symphoniamq; non efficere, penitus aspernati sunt. Nos autem in præsentia quod necessarium esse ad Platonis mentem explicandā arbitrabamur, ferè adduximus: quod vero alienum semotumq; ab illius verbis esse iudicauimus, tanquam ad aliud pertinens negotium, indiscussum reliquimus. Quoniam autem inuentum à nobis est in quibus primis lemmatis apotomesque reperiantur rationes, inuestigandum est in quibus etiam primis commatis ratio inueniatur, quo apotome lemma superare diximus. Est autem, vt anti qui dixerūt, in perfectis integrisq; vnitatibus quingētis triginta vnum milibus quadringētis quadraginta vnum, ad quingenta viginti milia. Quod si non curauerit quispiam vnitates integras capere, sumatur ratio quidem lemmatis in superius dictis, videlicet ratio ipsius 256 ad ipsum 243, huius autem sesquioctauus 273 cum quarto & octauo. ipsius autem 256 aliud lemma 269. & ducennæ quadragenæ tres tertiasdecimæ vnitatis vnus. hæc enim ratio est lemmatis. continet enim prædictus numerus ipsum 256, & vnitates tredecim & ducennas quadragenas tres tertiasdecimas. Quoniam igitur ipsum 256 ex ipso 243 constat, & alijs insuper tredecim vnitatibus quæ sunt ducennarum quadragintatriū tertiarūdecimarū: ipsum quidē tredecim quo excedit ipse 256 habet existentē ducenas quadragenas tres tertiasdecimas ipsius 243 in se cōtenti. Vnaquæq; autē vnitatū tredecim quæ excedit ipse 256 ipsū 243 similiter habet ducenas quadragenas tres tertiasdecimas portiones. Cōplicata igitur ad vnumq; cōiūcta 269 & ducenę quadragenę tres tertiasdecimæ, eandē habēt pportionē ad totū 256, quā habebat ipse 256 ad 243, superparties ad ipsum existēs, & habēs ipsi⁹ portiones ducenas quadragenas tres tertiasdecimas, vnitates autem 243. Quod igitur reliquum est 273, & quartum & octauum, commatis rationem obtinet ad 269 & ducennas quadragenas tres tertiasdecimas. Quare ad inuentum est in quibusnam primum vnitatibus, defectis inquam, duobus lemmatibus à sesquioctauo ablati, ratio commatis intelligi debeat. Ex quo palam esse debet quod non solum ea quæ polliciti prius fuimus, bona fide præstitimus omnia, sed quod termini etiam omnes, & interualla, quod nobis optandum in primis fuerat, harmonicis arithmetiscq; medietatibus repleti coarctatiq; sunt, necnō diuisiones effectæ sesquialterorum sesquiterriorumq; in sesquioctauos & lemmata. Cum enim duplū existeret interuallum inter 384 & 768, in medio comprehēsi sunt ipse quidem 432 sesquioctau⁹ ad 384, ipse autē 486 sesquioctau⁹ ad 432. ipse vero 512 lemma causas ad 486. & hucusq; sesquitercia ratio ex tonis duobus & lemmate constituta est. Rursum ad ipsum 512 sesquioctauus est 576, & ad hunc ipsum sesquioctauus 648, & ad hunc 729 sesquioctauus, & ad hunc 768 lemmatis rationem habet. ex ijsque sesquialterum repletum est tres sesquioctauos habēs, & lemma vnū. totum autem duplum est, ex sesquioctauis quidem quinque, lemmatibus vero duobus cōfectum. Rursum secundum quidem terminos supra descriptos 384, & 768, ipse quidem 512 harmonicam facit medietatem, ipse autem 576 arithmetica. Rursum ad ipsum 768 sesquioctauus ponitur 864, ad hunc autē alter sesquioctauus 972. ad hunc vero 1024 rationem lemmatis habet, & ad hunc ipsum 1152 sesquioctauus est, & effectum est iam post duplum sesquialterū, quæ triplam reddunt proportionem, quam habet ipse 1152 ad ipsum 384. Intermedia autem huius tripli interualli, ipse quidem 576 ad extrema medietas est harmonica, ipse autem 768 arithmeticum est medium. Est enim

256.

243.

13.

9.

4.

1.

Aristoxenus.

Pythagorici.

Aristoxenic.
Ptolemæus.Inuentio pro
portionis cō
matis.

531441.

524298.

διακοσιο-

σοτεσσα-

εακοσό-

τριτα.

διστατρία

10

20

30

40

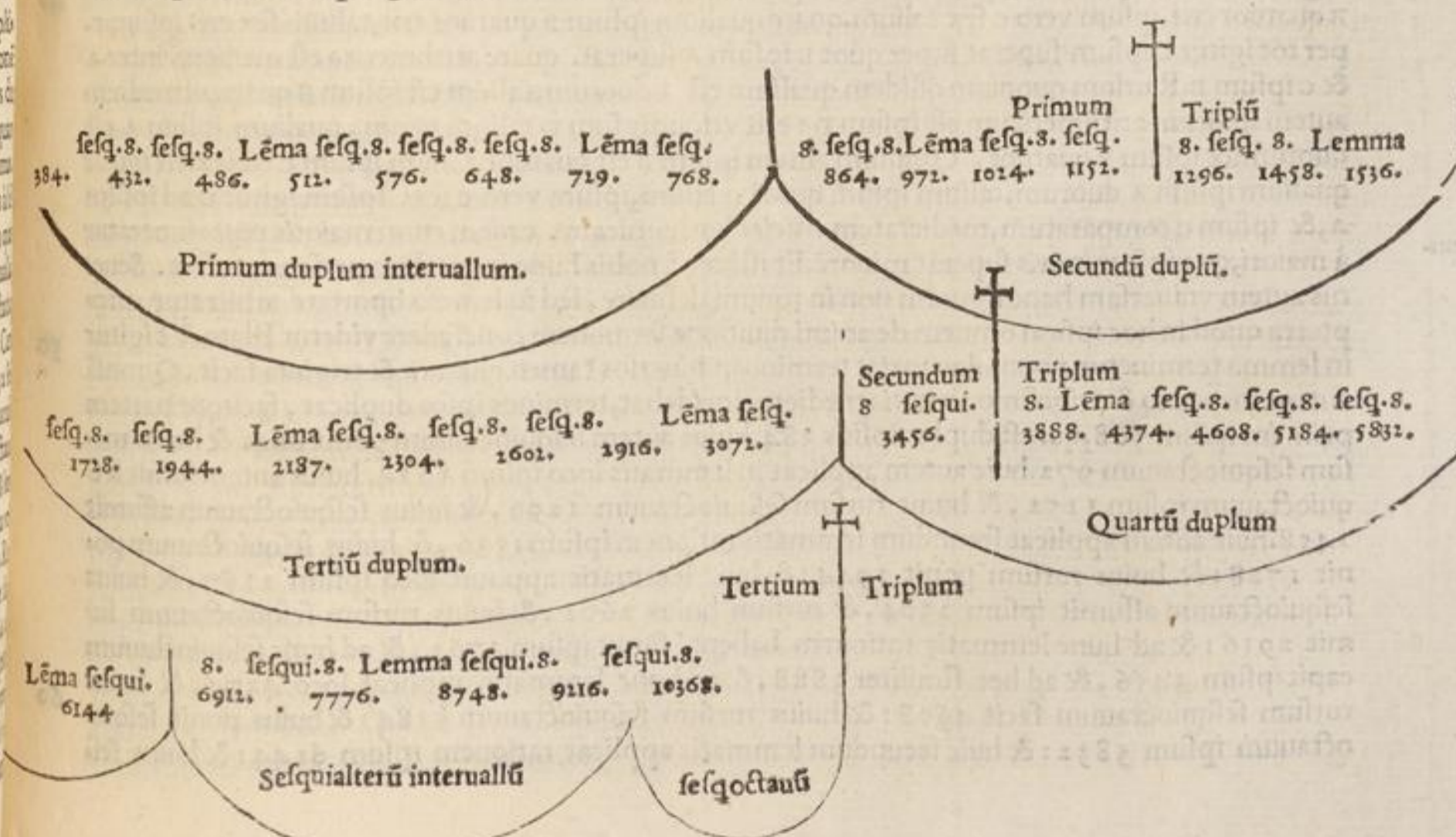
50

60

Theorema.

Theorema hoc vniuersaliter demōstratum, q̄ si videlicet eiusdem termini hic quidem duplus sit, ille vero triplus, capiaturq; in duplo illo medium aliquod arithmeticum, hoc idem receptum ad triplum illum medietas sit harmonica, ipse vero maior terminus in duplo sit arithmeticum medium in triplo: quemadmodum in ijs videre cōtingit. ipsius enim 384 duplus est 768, triplus autem 1152. & sumptum est medium arithmeticum in duplo ipse 576, qui idem in triplo inuentus est medius secundum harmonicam rationem. ipse autem 768 qui duplus erat, in triplo medium effecit arithmeticum. Rursum secundum ordinem procedendo, ad ipsum 1152 sesquioctauus est 1296. huius autē sesquioctauus 1458. ad hunc autem ipse 1536 lemmatis rationem habet: & hucusq; secundum duplum repletum est ex sesquialtero & sesquitercio constitutum, in ijs videlicet extremis, 768, & 1536, in sesquioctauos diuisum quinos, & lemmata duo, habens medietatem quidem harmonicam 1024, arithmetica vero 1156. Rursum ad ipsum 1536 sesquioctauus est ipse 1728, huius autem sesquioctauus 1944, huius autem sesquioctauus 2187: & ad hunc ipse 2304 lemmatis rationē habet: huius autem sesquioctauus 2602, huius autem sesquioctauus est 2916. ad hunc autem lemmatis rationem habet ipse 3072, qui est partis primæ octuplus tertium replens duplum. Rursum procedendo ipsius 3072 sesquioctauus est ipse 3456. & in hoc secundū terminat triplū, extrema quidē habēs 1152, & 3456, medietates autē harmonicā quidē 1728, arithmetica vero 2304. Ad hæc rursum, ipsius 2456 sesquioctauus 3888, huius autē sesquioctauus 4374: ad quē lemmatis rationē habet ipse 4608. huius autē sesquioctauus 5184, & huius rursum, sesquioctauus 5832, ad quē 6144 lemmatis rationē habet: cuius sesquioctauus 6912. & hoc aliud rursus est duplū post tria quæ prædicta sunt. omnino enim in tertio triplo est quiddā duplū, aliud deinceps sesquialterū. Etenim ad 6912 sesquioctauus est 7776: & huius rursum sesquioctauus 8478: ad quem lemmatis rationem habet ipse 9216: cuius sesquioctauus est ipse 10368. Et hucusque tertium extenditur triplum in extremis contentum ijs, 3456, & 10368, medietates habens duas, harmonicā quidē ipsū 5184, arithmetica autē ipsū 6912. Dupla igitur & tripla iterualla medietatibus vtriusq; & sesquioctauis necnō lemmatibus repleta sunt. vnde vniuersa hæc figura quæ supra exposuimus, lemmata quidē habet nouē, sesquioctauos autē quatuor & viginti. interualla enim sola vnitatis à terminis superant, præceditq; vsq; ad quater diapason additis diapēte & tono. Adraſtus autē, vt superius diximus, figurā hanc lābda græcæ literæ similē describere maluit, duos faciēs triāgulos ab vno & eodē tertio cōtētos, quorū interior minorq; prænominatas capit pportiones in vnitatibus simplicibusq; terminis resultat, secundū autē ab isto triāgulo & mediis sesquialteris horū numeros cōtinet, q̄ secundū vnūquodq; duplorū triplorūq; interuallū duas mōstrat medietates: tertius autē exterior triāgulus, & idē maior, totā hanc figurā quā seriosius supra narrauimus capit, verū eo incōmodi q̄ nostra isthæc descriptio, quia iter dupla & tripla bis eodē supuacue replicat numeros. cū enim in triplis dupla sint & sesquialtera, eadē media sæpius in vtriusq; reperiri cōtingit interuallis: quod nos cū breuitati, vt par est, cōsulētes, tū eadē nulla vrgēte necessitate bis iculcare, alienū ab hac disciplina esse arbitrātes, in totū asp̄nati sumus, vniuersaq; cōtinēter figurā ordine recto descripsimus. Quæ igitur à Platone dicta sūt, vniuersa ferē tenemus. omnibus enī duplis triplisq; interuallis icurrētes adiuētē sūt medietates: cūq; ab ijs fiat (vt visū est) medietatibus sesquialteræ sesquiterciæq; pportioēs, sesquioctauis ipsius rōnibus oēs diuisæ sūt, vtrinq; relicta particula quā lemmatis habere diximus rōnē. quapropter oēs pculdubio terminos totā cōplectētes figurā si cōsequēter seriatimq; capiāt, quatuor & triginta solūmodo esse manifestissime liquet, q̄ sūt ij videlicet

Adraſtus.

In hac supra descripta figura quater diapason cum diapente & tono reperiantur.

Timæus.

Quoniam autem Timæus Pythagoricus sex & triginti figuræ illius terminos esse voluit, cum & alioquin eadem quæ Plato accipiat extrema, ipsum videlicet 384, & ipsum 10368: videamus quomodo reliqui interponantur duo, ne ad se inuicem viri isti dissentire videantur. Volentes igitur illi in prædicta figura non solum lemmatis rationem habendam esse, sed ipsam etiam quæ apotomes dicitur, bis illā inuenerunt, & in radicalibus numeris, & in ijs solis qui ab illis triplices effecti essent. quare vtrisque vnum apponentes terminum, hanc etiam proportionem in figura apposuerunt. Plato autem apotomes mentionem nullam fecit. quare nos lemmatis ratione contenti, in solis expositis terminis figuram clausimus vniuersam. Nam cur Plato hoc in loco apotomen sumere debuisset, nequaquam videre possumus. Diatonicum enim introducens genus, in quo sesquioctauus non diuiditur, apotomes nullam admittere poterat mentionem, quam effici certum est cum sesquioctauus diuiditur.

Quomodo inueniatur apotome.

Quæ enim sesquioctauæ particula post lemma reliqua est, illa apotome esse censetur. Quamobrem cum neque Plato mentionem aliquam de apotome faciat, ipsaque apotome in diatonico genere nullo reperiri queat modo, ridiculi fuisset utique si quærentes apotomes rationem, alios interponere terminos voluissemus, satis superque nobis facientibus quatuor & triginta ad figuram sesquioctauis & lemmatibus replendam. Quare non ab re etiam videtur ipse quatuor & triginta numerus proprius peculiarisque diatonico esse generi, in quo solo sesquioctaua ratio reperitur. componitur enim ex sesquioctauo quem habet ipse 18 ad 16. Sesquialteræ enim proportionibus & sesquitertiæ & lemmata in alijs non minus reperiuntur generibus, sesquioctauæ autem in solo diatonico inueniri potest proportio. Quapropter non ab re sola hæc sesquioctauæ ratio numerum partium composita efficit, quæ in secundis existens, secundo animæ processui à primis intelligibilibus principijs quadrare videtur. Si igitur minore ceperimus terminum tertij dupli, ipsum videlicet 1536, & huius rursus sesquioctauum 1728, & huius postea sesquioctauum 1944, rursusque huius tritonum 2187, vnum quidem extremorum erit intervallum: sed quoniam ipse 2048 sesquitertiæ habet rationem ad ipsum 1536, lemmatis vero rationem habet ad ipsum 1944: necesse est ad ipsum 2048 apotomen efficere ipsum 2187. Est enim apotome, ut prædiximus, id quod ex lemmate reliquum est, videlicet ad ipsum tonum. Similiter etiam in tertio videtur illo esse triplo. sumentes etenim ipsi 4608 tritonum continentem, ipsum videlicet 6561, ipsum autem 6144 sesquitertiæ efficientem proportionem ad 4608, ad ipsum vero 5832 lemmatis rationem, necessario in proportione apotomen habebimus, ipsi videlicet 6561 ad ipsum 6144, qui tripli sunt ad radicales terminos, quos superius in tertio adinuenimus duplo. Quod enim apotomes ratio in illis radicaliter est, manifeste patet. Demonstratur enim primi adinuenit ipse 2187, & ipse 2048 per theoremata quod de subtractione nominatur: primi autem minimi de necessitate esse dicuntur. Si quis autem numerum terminorum qui apud Timæum describuntur, cognoscere volet, Philolaum legat. ab illo enim omnes demonstrantur. Nos vero Platonis figuram sine apotomes ratione præclare præcedere arbitrati, sic illam ut in superioribus explicauimus describendam cœsumus. Quoniam autem in ijs quæ prædicta sunt asseuerauimus quod si vnius cuiuspiam termini duo alij, hic quidem duplus, ille vero triplus capiuntur, quæ in duplo interioret arithmetica medietas, in triplo harmonica est, ipse autem duplus arithmeticum possidet in triplo medium: ne quid ambiguum relinquatur, hoc etiam, si placet, breui dignum demonstratione ducamus. Sit enim ipsius A duplum ipsum B, triplum autem C: & inter A & B medium sit arithmeticum ipsum D. Dico quod ea quæ in propositione dicebantur, de necessitate sequuntur.

Philolaus.

Demonstratio

Quoniam enim ipsius A duplum est B, triplum vero C, qualium est ipsum A duorum, talium ipsum B quatuor erit, ipsum vero C sex talium. quare qualium ipsum B quatuor erit, talium sex erit ipsum C. per tot igitur C ipsum superat B, per quot B ipsum A superat. quare arithmetica est medietas inter A & C ipsum B. Rursus quoniam quidem qualium est A duorum, talium est ipsum B quatuor, medium autem ipsorum arithmeticum est ipsum D: erit utique ipsum D talium trium, qualium ipsum A est duorum, & ipsum B quatuor. Qualium autem ipsum B est quatuor, talium ipsum C est sex. est igitur qualium ipsum A duorum, talium ipsum quidem D trium, ipsum vero C sex. Ipsum igitur D ad ipsum A, & ipsum C comparatum, medietatem efficiet harmonicam. eadem enim maioris parte superatur à maiori, quæ ipse minoris superat minore. Et isthæc à nobis hunc in modum perscrutata sint. Seuerus autem vniuersam hanc figuram non in tonum desinere, sed in lemma oportere arbitratur, propterea quod in hoc ipsum omnem de animi diuisione sermonem concludere videtur Plato. Ut igitur in lemma terminetur, nonnullos variat terminos: vniuersos tamen quatuor & triginta facit. Quoniam autem in quarto & trigesimo vnitatis medietas incidebat, terminos ipsos duplicat, facitque partem primam ipsum 768, qui est duplus ipsius 384. huius autem sesquioctauum ponit 864. & huius rursus sesquioctauum 972. huic autem applicat in lemmatis loco ipsum 1024. huius autem sumit sesquioctauum ipsum 1152, & huius rursus sesquioctauum 1296, & huius sesquioctauum assumit 1458. huic autem applicat secundum lemmatis rationem ipsum 1536, & huius sesquioctauum ponit 1728: & huius rursus ponit 1944: & huic lemmatis apponit loco ipsum 2187, & huius sesquioctauum assumit ipsum 2304, & rursus huius 2602, & huius rursus sesquioctauum sumit 2916: & ad hunc lemmatis rationem habentem sumit ipsum 3762, & ad hunc sesquioctauum capit ipsum 3456, & ad hæc similiter 3888, & ad hunc lemmatis applicat loco 4374, & huius rursus sesquioctauum facit 4608: & huius rursus sesquioctauum 5184: & huius ponit sesquioctauum ipsum 5832: & huic secundum lemmatis applicat rationem ipsum 6144: & huius ses-

Seuerus.

quioctauum facit ipsum 6912, & huius rursus ipsum 7776, & huius rursus sesquioctauum ipsum
 8748: & huic lemmatis applicat loco ipsum 9216: huius autem sesquioctauum facit ipsum 10368,
 & huius rursus sesquioctauum facit ipsum 11664, & huius rursus sesquioctauum 13122: & huic
 lemmatis apponit loco ipsum 13824, & huius sesquioctauum sumit 15552, & huius rursus sesqui-
 octauum 7496, & huius sesquioctauum sumit 19783: & huic lemmatis applicat loco ipsum 20636.
 Et hoc replet modo Seuerus vniuersam figuram, in lemma desinens. Verum in ijs terminis prima est
 sesquitertia, quam sequitur sesquialtera, postea sesquitertia, postea rursus sesquialtera, & sesquitertia
 rursus, postea sesquialtera, & post hæc tria consequenter sesquialtera, quemadmodum ex supradicta
 descriptione cuilibet manifestum esse potest. Cōtingit igitur etiā in hac figura quater diapason reperiri,
 10 & semel ipsum diapente, superflereque tonum. Triā enim sesquialtera vnum faciunt diapason & to-
 num. Verum, vt diximus, desinit non in tonum, sed in lemma. hoc enim erat propositum. Non remo-
 uet igitur tonum Seuerus, sed in ipsum non desinit. Quamobrem vniuersa secundum omnes figura
 ex quater diapason additis diapente & tono constituitur. Quod si etsiam in simplicibus voluerimus
 vnitatibus interualla omnia capere, perspectum habebimus totum processum ad septem vsq; & vi-
 ginti extēsum iri. Duplus enim vnitatis est binarius, & huius iterum quaternarius, huius rursus octo-
 narius, & huius rursus duplus ipse sexdecim: & hucusque quater diapason extendi certum est. ipsius
 autem 16 sesquialterus est ipse 24. & hoc est diapente. & ad hunc rursus sesquioctauam habet ratio-
 nem ipse 27. Quare ab vna particula vsque ad septimam & vigesimam omnes supra memorata cō-
 sonantiæ perficiuntur. Hoc igitur omnibus (vt diximus) commune est figuris. Differunt autem à se
 10 inuicem, quod hæc quidē in lambda literæ describuntur forma, illæ vero recto procedūt ordine. Nam
 antiquorum, vt diximus, Adrastus quidem triangularibus lambdaq; similibus vtitur figuris: Seuerus
 autem, & meo quidem iudicio melius, rectum habentes ordinē præfert, in quibus non superuacue
 hinc & inde bifariam iidem describuntur termini: quod tum superfluum, tum ipsis dissonans est re-
 bus. Duæ enim eadem partes animæ non reperiuntur. Constat autem omnes illos numeros animæ
 partes esse. Præterea hoc etiam differunt, quod hæc quidem figurarum in tonum desinunt, illæ vero in
 id quod lemma diximus. Et hæc quidem clariore manifestioresque sunt, licet bis eisdem recipiant
 numeros, quemadmodum illæ quæ duplas triplasque proportiones triangulorum lateribus partiun-
 tur: illæ vero subobscuriores, quia duplorum scilicet sectiones in superparticulares & superpartientes
 30 numeros faciunt, & vnumquēque numerum omnibus semel adscribunt interuallis: verum istæ, vt di-
 ximus, rebus ipsis accommodatiores esse censentur. Omnia quidem igitur quæcunq; mathematica
 procedentibus via poterant ad animæ indagandam enarrandamque conducere figuram, ferè à no-
 bis præmissa sunt. Cum igitur posthac circa principale explanationis negotium mentem adhibere
 cogitemus, primum de ipsa diuisione secundum quam anima ijs partitur rationibus, aliquid dicere
 consentaneum arbitramur, necnon obiter remouere quæcunque ad veram ipsius habendam notitiam
 nobis impedimento futura esse censemus. Nemo igitur hanc animæ diuisionē corporalem esse suspi-
 cetur. Demonstratum etenim superius est quod ab omnibus semota est corporibus ipsa animæ me-
 dietas, similiterq; ab omni substantiā quæ circa corpora diuidua est. Neq; rursus cum hanc supra cor-
 porum naturam esse concefferit, arbitretur eodem modo sicut extrema interuallaq; ipsam mensuran-
 tia eam diuidi oportere. Quæ enim extensionem habent, tota se ipsis totis non assistunt, diuisaq; in-
 40 confusam seruare nequeunt vnitatem: anima vero cum indiuiduæ sit particeps naturæ, ad se ipsam
 vnita est, & omnia eadem elementa in omnibus existentia eadem ostendit. Neque rursus hanc vt
 numeri diuisionem quis suspicetur. Est enim anima numerus, non quantus autem, sed substantialis, se
 ipsum generans, vniformis, ad se ipsum conuersiuus. Neq; quis rursus hanc harum omnibus assisten-
 tiam præsentiamq; seminalibus comparet rationibus. Imperfectæ etenim illæ sunt, corporeæque, &
 materiales, penitusque longo superantur interuallo ab immateriali puraq; animalium rationum subs-
 tantia. Neq; quispiam rursus partes illas scientiæ assimilet propositionibus, vbi vnaqueq; scientiam
 totam continere videtur. Non enim in præsentia de animæ cognitione, sed de ipsius substantia confis-
 derare decreuimus. Neq; oportet ipsis habituū distinctionibus similes substantiæ diuersitates suspi-
 cari. Illæ enim in habentibus ipsas omnimode variantur: hæc autem eodem semper manent modo in
 55 efficientibus terminis. Desuper igitur ab efficiente causa primum diuisionis animæ principium deri-
 uare oportet, & ab ipsis inquam perfectis rerum omnium mensuris quas sempiternæ in entibus præ-
 existere certum est, ad quas opifex ipse respiciens animam partitur. Quemadmodum enim vniuers-
 sum hoc ad intelligibilia diuisit exemplaria, sic & animæ substantiam pulcherrimis partitus est ter-
 minis, ipsam antiquioribus principalioribusque causis quàm simillimam efficiens. Est igitur iste
 diuisionis modus immaterialis, intellectualis, impermixtus, animalis substantiæ perfectius, genera-
 tiuus multitudinis quæ in ipsa est, eiusdemque ad vnum ordinem per harmoniam collectiuus, diuis-
 sarum partium contentiuus, simul quidem impermixtæ puritatis causa existens ipsi animæ multitu-
 dini, simul autem rationum confluentem proferens communionē. Et videtur quidem totum in par-
 tes determinans consumere, quod Timæus quodammodo præ se fert cum dicit quod consumpsit
 60 totum ex quo hæc absciderat. Verum quoniam prædixerat non solum partibilem esse animam, sed
 etiam impartibilem, ambo hæc custodire oportet, vt totalitate indiuidua manente, etiam diuisio in
 multitudinem efficiatur. Si enim alterum ceperimus solum, sectionem inquam, solummodo partibi-

Aristoteles.

lem ipsam constituemus. Partiat igitur tota, impartibilis remanens tota, cum æqualiter utrorumque particeps sit. Recte igitur (ut superius diximus) diuinus Aristoteles esse aliquid impartibile in ipsis etiam partibilibus existimabat, quod eorum scilicet contentiuum esset. quare multo magis in ijs quæ naturam non solum diuiduam sed etiam indiuiduam habent, aliquid impartibile manere necesse est: vel si non remanserit, solum esse partibile quod ex utrisque componitur, concludetur. Quod autem totum manere oporteat in partium generatione, palam est. siquidem opifex ipse sempiternus est fabricator. Ipse etenim totum quiddam vnum ante diuisionem constituit animam, non enim aliud producat aliud destruit, cum autem semper omnia producat, & sempiternè producat: id quod produxit, manere facit id ipsum quod est, non ergo totalitas perit partium productione, sed manet, partibusque ipsis præest, non enim partes ante totum produxit, & postea ex his totum ipsum confluit, sed e contra. Insimul igitur & totum quiddam est, & partes habens, & vnum, & multitudo ipsius animæ substantia. Diuisio quidem igitur quam Timæus ipsi attribuit animæ, talis quædam esse videtur. Modus autem explanationis ipsius, substantiæ consonans cognatusque sit, ab apparenti quidem semotus harmonia, se ipsum autem substantiali immaterialique applicans harmoniæ, & à simulacris ad exemplaria recurrens. Quæ enim aures influit consonantia in sonis pulsationibusque existens, à vitali intellectiuaque multum distat harmonia. Non igitur hoc in loco quispiam ad mathematicas usque progressus speculationes, ibi suæ metam statuatur industriæ, sed se ipsum ad conuenientem animalis substantiæ locum quàm maxime excitatus erigat. Neque rursus nos ad extensiones motuumque differentias respicere censeat, (longe enim hæc accersita sunt, minimeque proposito quadrant negotio) sed ipsa per se quæ dicentur consideret, & quomodo animæ medietatem præ se ferant, mature examinet, quomodoque opificis prouidentiam præclare ostendant, recta (ut aiunt) trutina pensitet. In primis quidem igitur (quando speculari nobis placet) manifestum esse debet quod cum triplex esse dicatur totalitas, hæc quidem ante ipsas partes, illa autem ex ipsis partibus, illa vero in vnaquaque partium, ut alibi demonstratum est: in præsentia nobis animæ totalitatem illam quæ ante ipsas est partes, tradidit Plato. Totum enim quiddam vnum ipsam ante omnem fecit diuisionem, quam etiam manere id ipsum quod est diximus, in productione partium minime absumptam. bene etenim compactum soluere vel se, mali est. Dissoluet autem si totum in partes absumet. Totalitatem autem quæ ex partibus esse dicitur, in ijs insinuat, cum totam videlicet illam mixtionem in animalis substantiæ sectiones cõsumere videtur, totamque illam de nouo ex harmonica partium ratione producere vnum quiddam conflatum partibusque repletum conuenientibus efficiens. Totalitatem vero quæ in vnaquaque existit partium, paulo post nobis declaraturus est, cum totam scilicet animam in circulos quosdam diuidet, singulisque illis omnes prædictas tribuet rationes. quod etiam in ijs quæ prædicta sunt, nobis quodam modo intimauit. in vnoquoque enim dixit tria illa esse, quemadmodum in toto. Omnis igitur pars, sicut & ipsum totum, trinitatis illius participare videtur. Necesse igitur est has tres totalitates animam in se continere, quia animam vniuersum, quod totum scilicet ex totis existit, quorum vnumquodque ut in parte totum est. Quare dupliciter animans, & id quod proprie totum est, & partes quæ tota sunt, duabus indigebat totalitatibus. Nec minus superstat exceditque ea quæ animantur, semper aliquid extra ipsa habens, vnde complecti operireque dicitur vniuersum: ut ipse paulo post subdet Plato. Totalitate enim quæ ante partes est, penitus vniuersum ipsum excedit, alijs autem totalitatibus ipsum continet, & quæ in illo sunt omnia, ut tota quædam. Aduertendum præterea quod à principio ad calcem animæ vnitatem simul & dualitatem custodire videtur Plato. Essentiam enim ipsius reduxit in substantiam, & in idem, & alterum, numerumque ab vna parte incipientem bifariam partitur in duplos & triplos: rursus de medietatibus considerans, in vna comprehendit ambas: & in vtraque harum geminas suscitatur rationes, sesquialteras scilicet & sesquitercias, & has rursus in sesquioctauas diuidit & lemmata. In sequentibus autem vnam longitudinem in duo diuidet, & vnam animæ figuram in duos circuitus: & ut in summa dicamus, nullibi ab vnitatem separat dualitatem. neque hoc ab re facit. intellectui enim sola conuenit vnitatem, quare & indiuiduus est. corpori vero dualitas, vnde in naturæ corporeæ generatione à dualitate, ignis scilicet & terræ, incepit, & duo alia elementorum genera ijs statuit intermedia. Anima autem cum horum media sit, vnitatem simul est & dualitas. Causa autem huius est, quia simul particeps est finis, & infinitatis, sicut intellectus finis quidem cognatus esse dicitur, corpore vero infinitati magis conuenire videtur & propter subiectam materiam, & propter diuisionem quæ in infinitum procedit. Et si hoc modo aliqui indiuiduum diuiduumque intellexerunt ad vnitatem & ad ipsam respicientes interminatam dualitatem, ad ipsas res satis accommodate loquuti sunt. Si autem animam numerum facientes, nihil à numero qui ex vnitatibus constat differentem, eadem intelligi voluerunt, multum ab animæ substantia illiusque accidentibus elongati sunt. Est quidem igitur simul vnitatem & dualitas, similitudine referens, vnitatem quidem intellectualem finem, dualitate autem ipsam infinitatem: vel hac quidem simulacrum indiuiduæ existens naturæ, illa vero exemplar ipsius diuiduæ. Præterea illud etiam non minus est considerandum, quomodo in præsentia duplex traditur opificis opus. Etenim in partes animam diuidit, & rursus componit cõcinnatque diuisas partes, & ad se inuicem concordat efficit. Hæc autem faciens, Dionysiace simul Apolloniaceque operatur. Diuidere enim, & in partes tota ipsa diducere, specierumque præesse diuisioni, Dionysiacum est: enharmonice autem omnia colligare perficereque, Apollinis proprium. Quia igitur horum in se deorum causas

Quod triplex totalitas.

10

20

30

40

50

60

opifex continet, iccirco & partitur animam, & componit. etenim septenarius numerus ambobus communis est. Nam Theologi & Dionysium in septem partes discriptū sub ænigmate dicunt, & ipsi Apollini septenarium adscripserunt numerum, tanquam omnis consonantiæ parentem. In vnitate etenim & binario & quaternario primum, ex quibus septenarius resultat, bisdiapason est. Quapropter septenarij ducem deum illum vocabant, septimamque diem illius sacram esse volebant. Illa enim Apollinem à Latona genitam fuisse dicebant, sicut sexta Dianam. Aduenit igitur animæ & à superioribus causis numerus iste, quemadmodum & ternarius: sed hic quidem ab intelligibilibus, ille vero ab intellectualibus. Aduenit etiam à prædictis numinibus, vt illa in septem videlicet partes sectio, signum Dionysiæ sit catenæ, coordinationisque & dilacerationis illius quæ in fabulis celebratur. Cum enim particeps Dionysiæ dicatur intellectus, & Orpheus ipsam dicat in capite ferre hunc deum: oportebat eodem etiam diuidi modo: harmoniam autem quam in ijs possidet partibus, in Apollinei ordinis signum gerit. Etenim in illis etiam hic deus Dionysij dilaniatos artus iussu patris colligere componereque dicitur. In his præterea numeris tres assumptæ sunt medietates, quæ non solum in anima ipsa, verum vbique tres Themidis filias similitudine reddant. Geometrica enim medietas eunomiæ est simulacrum. Quapropter in republica Plato hanc ciuitates gubernare dicit, quam & Iouis iudicium vocauit, qui omina gubernat, ipsamque vere rempublicam in se continet. Harmonica autem medietas iustitiæ similitudo est, maioribus quidem terminis maiorem tribuens rationem, minoribus autem minorem. hoc enim iustitiæ opus est. Arithmetica vero medietas, pacis est signum. hæc enim (vt dictum est in legibus) illa est quæ tribuit omnibus quod secundum mensuram æquale est, efficitque vt populi cum populis pacem conferuent. Nam solida ante has proportio ipsi consecrata est matri Themidi, quæ omnium potentias viresque continet. Verum hæc vniuersaliter de tribus medietatibus dicta sint. Vt autem proprie magis ad ea quæ dicta sunt, de his tribus pertractemus, sciendum est has tres medietates vnitiuas contentiuasque animalis substantiæ esse, vniones videlicet quædam, proportionales & vincula. quare Timæus vincula ipsas vocauit. Geometricam enim superius pulcherrimum vinculum nominauit, & alias in hac esse. omne autem vinculum vnio est quædam. Quare si medietates quidem vincula sunt, vincula vero vniunt ea quæ vinculis tenentur, manifestum est id quod accidit consequenter. Hæ igitur medietates per totam animæ penetrant substantiam, vnamque ipsam ex multis totis efficiunt, variarum sortitiæ specierum colligatiuas vnitiuasque vires. Cum autem tres sint hæ, Geometrica quidem omne quod ad substantiam in ipsis animis attinet, colligat. Substantia enim ratio vna est quæ per omnia com meat, continens complectensque omnia prima, media, & vltima: quemadmodum in Geometrica vna & eadem ratio penitus per tres com meat terminos. Harmonica autem omnem idētitatem animarum diuisam continet, extremis ipsis rationum tribuens communitatem, cognatamque copulationem: quæ inquam idētitas in vniuersalioribus quidem communioribusque magis euidentiusque cernitur, in particularioribus vero minus obscuriusque. Arithmetica vero alteritatem colligat variam animalis processus: quæ maioribus quidem secundum ordinem minus inest, minoribus autem magis. Dominatur enim in particularibus ipsa alteritas, sicut idētitas in vniuersalibus melioribusque. Habentque hæ duæ quomodo comparentur ad se inuicem, sicut idētitas & alteritas: & quemadmodum horum vnitas est substantia ipsa, sic illarum geometrica medietas vnitas est. Omnium igitur substantiarum quas in quatuor & triginta terminis intelligi volumus, vnio vinculumque est ipsa geometrica medietas, necnon æqualium idētitatum ipsa harmonica, sicut alteritatum ipsa arithmetica: omnes inquam per omnes extensæ terminos. Nam quomodo vnum quiddam ex ipsis constitueretur totum, nisi vt possibile est in vnum complicarentur vnirenturque substantialiter quidem ab vna, aliter autem & aliter à duabus: quapropter hæ geometricæ medietatis supplementa existunt, quemadmodum idētitas & alteritas ad substantiam conspirant: vt quod videlicet ad se inuicem contrarietatis possident, id totum illa complicet vniatque. Harmonica quidem igitur maioribus, vt dictum est, maiores distribuit rationes, minoribus vero minores. maiora enim & secundum substantiam vniuersaliora potentia inferiora comprehendere demonstrat. Arithmetica vero è contrario maioribus quidem minores, minoribus vero maiores tribuit rationes. Alteritas enim in inferioribus ignobilioribusque magis discernitur, è diuerso ipsa idētitas in superioribus magis quam in inferioribus clara manifesta que est. Geometrica autem eandem extendit rationem in omnibus terminis, vnionem afflans infundensque primis & medijs & vltimis propter substantiæ ipsius quæ in omnibus est præsentiam. Tres igitur opifex vniuersi cōtentiuas vniones ipsi tribuit animæ, quas medietates appellauit ideo, quia mediū vniuersi ordinem alligare videntur. Geometricam quidem quæ substantiarum comprehendat multitudinem, substantialesque vniat processus. Vna etenim ratio vnionis similitudo est. Harmonicam vero, quæ idētitates omnes illarumque essentias in vnam colliget communionem. Arithmetica autem, quæ alteritates, primas scilicet medias & vltimas in vnum complicet coniungatque. Omnino enim numerorū mater est alteritas, quemadmodum in Parmenide cognouimus. Erāt autem, vt visum est, tria isthæc in omni particula, substantia, idētitas, alteritas: omniaque ad se inuicem per medium vnitiuasque rationibus complicare oportebat. Dicamus igitur posthac animam rationum plenitudinem quandam esse, simpliciorē quidem sensibilibus, magis autem compositam quam intelligibilia sint. Quāobrē Timæus quidē in ipsa septē assumpserat rationes, æqualitatis scilicet, mul-

ἰσοδομῆ
γῆτην.

Themidis filiæ.
Eunomia.
Dike.
Iustitia.

tiplicitatis, submultiplicitatis, superparticularisque, & superpartientis: harumque oppositas subsuper-
 particularis & subsuperpartientis: non autem eas quæ ex ijs componuntur, eæ etenim corporeis con-
 gruunt proportionibus, quæ compositæ partibilesque sunt. Animæ vero rationes in multitudinem
 quidem procedunt & diuisionem, sed cum multitudine simul simplicitatem, cum diuisione vero vnio-
 nem præ se ferunt. Nō ergo in vnitatis & in indiuisibili suam sortitæ sunt essentiam, vt intellectus ra-
 tiones, vniformis enim ille est solum, & indiuiduum. Neque rursus multitudo ipsarum in compositas
 delabitur rationes: & multiplex quidem vnico tantum diuisibilis est modo, submultiplex vero diuisi-
 onem non habet, cui nihil obstat vt vnitatis sit. Superparticularis vero & subsuperparticularis vterque
 partibilis est, secundū vero differentiā impartibilis. Superpartiens vero & subsuperpartiens & secun-
 dum se diuisibiles sunt, & secundum differentiam. Quapropter hic quidem vnifariam partibilis est, 10
 ille vero bifariam, ille autem trifariam, æqualitas vero impartibilis est. His inquam rationibus vni-
 uersum hoc anima constituit. ea quidem quæ trifariam diuiditur, corporeum omne confluit. ea vero
 quæ bifariam, superficiei vniuersæ naturam. ea autem quæ vno tantū partitur modo, linearem omnē
 naturam. ea autem quæ impartibilis est, indiuisibile illud quod omnia terminat. inest enim (vt præ-
 diximus) impartibili nature indiuisibile quiddam. Verum & hæc quidem consona veræque sunt. Opor-
 tet autem alia etiam procedentes via hæc eadem speculari, supponentes inquam quod simpliciores
 numeri, vnitatisque proximiores digniores principalesque sunt quàm ij qui magis compositi existunt,
 quoniam & ipsum videmus Platonem ante sequentes omnes vnā particulam constituisse, ad hanc
 que reliquas omnes retulisse, cum in compositos magis solidosque desinat terminos. Hoc igitur suppo-
 sito, dicimus quod æqualitas quidem, æqualitatisque ratio, vnitatis refert rationem ad alias omnes ra-
 tiones, & est quemadmodum vnitatis in per se quanto, hoc ipsum æquale in ad aliquid. quapropter se-
 cundum hanc proportionem anima mensuram affert communem omnibus quæ secundum eandem
 substāt rationes, necnon ideam vnā identitatis similitudinem præ se ferentem. Secundum autem
 multiplicem submultiplicemque rationem omnes moderatur rerum ordines, quas catenas vocant, to-
 tos illos complexa, singulasque rerum mundanarum species sæpius à se productas in omnibus for-
 mataeque demonstrans: quemadmodum, si placet, solarem formam aut lunarem in diuinis animis, in
 dæmoniis, in humanis, in animalibus irrationabilibus, in stirpibus, in ipsis denique lapidibus. Cate-
 nam igitur hanc vnā habet secundum multiplicem proportionem quæ tota in eadē sæpius apparet
 catena, generaque vniuersaliora magis per particulares exornat catenas. Secundū vero superparticulares
 subsuperparticularesque rationes, illa videlicet quæcūque tota existunt in se participatibus, & secundū vnū
 quiddam eorum quæ in ipsis sunt participantur. Secundum autem superpartientes subsuperpartien-
 tesque rationes, illa quæ participantur quidem, & ipsa secundum se tota ab inferioribus, cum sui ta-
 men diuisione in multitudinem. Animalis enim participat homo, & in hoc tota esse dicitur forma,
 sed non solū, verum secundū vnū totum est, veluti secundum humanam formam. quare cum toto &
 vno quodam quod sui pars est, participantur adest. quæ vero dicuntur communigena, vnus quis-
 dem generis & ipsa participantia sunt, non autem solius, sed cum illo multorum etiam aliorum quæ
 partes illius sunt vnus generis, & non pars, vt verbi gratia mulus specierum omnium participare
 dicitur ex quibus commixtam habet generationem. Aut igitur vnus participant generis singulæ
 species, & hoc secundum vnum quiddam, superparticularemque imitantur proportionem, quæ to-
 tum continet, & totius partem vnā: aut communis cuiusdam ad plures species generis. superpar-
 tientemque imitantur proportionem, quæ cum toto plures totius continet partes: neque præter has
 alia specierum participatio reperiri potest. Quamobrem nos ad hæc respicientes, causas speciales
 reddere eorum quæ secundum vnā substant speciem, de facili possumus, veluti solis, lunæ, hominis:
 illorum vero quæ secundum plures, cum communi. Multa enim talia in terra marique reperiuntur,
 veluti Satyri, marinæque Nymphæ, quæ humanam habentia faciem, in capras piscesque desinunt:
 generaque feruntur quædam draconum facie leonina, quæ scilicet essentiam ex pluribus commi-
 xtam habent. Hæ iccirco vniuersæ rationes in anima non temere præassumptæ fuerunt, vt omnes
 in vniuerso specierum participationes determinarent: neque præter has aliæ quæpiam communio-
 nis rationes reperiri possunt, cum omnia præclare ijs ipsis in species deducantur. Rursum septen-
 narius rationum numerus, numero partium septenario correspondere videtur, vnde tota se ipsa 30
 tota septenaria est anima, in partibus, in rationibus, in circulis. Si enim opificis intellectus vnitatis
 est, anima autem primo ab intellectu procedere dicitur, septenarij ad ipsum habet rationem, patri-
 mus autem, & sine matre ipse est septenarius. Et forte æqualitas quidem singulis animalibus tri-
 buit rationibus communionem ex æquo, vt omnes omnium participes fiant. Multiplex autem ra-
 tio modum ostendere nobis videtur quo singulariores magisque ad vnum accedentes rationes il-
 las quæ in multitudinem veniunt, mensurant, totæ per totas illas comiteantes: & sic ipsæ in-
 diuiduæ, illas quæ magis diuiduæ sunt. Superparticularis autem ratio differentiæ nobis significare vi-
 detur secundum quas non se totis vniuersæ communicant rationes, sed particularem habent habi-
 tudinem, applicaturque secundum vnum quiddam quod in se principalissimum habent. Superpartien-
 tes vero proportio vltimā ostendit naturā, secundū quā animalium rationū partibilis est, multiplicabilisque
 cōmunio ppter imminutionē submissionēque. Quapropter rationes quidē sublimiores totæ se totis ad
 se inuicē vniuntur: mediæ autē nō se totis quidē, secundū partē autē quæ suprema est cōplicatur: tertie

διὰ τὴν
 ἕφασιν.

autē partibiliter iam secundū multitudinē copulātur. Dico autē sic: substantia quidē omnium particeps est rationū, omnes illarū mēsurans processus. nihil enim sine substantia in illis est. Idētitas autē quē & ipsa genus est, maxime illarū suprema ad vnam conducit communionem. Alteritas vero, diuisiones illarum processusque peculiariter metitur. Verum animæ rationum communio vbique ostenditur. Aut enim penitus completa est, aut secundum sola substat suprema, aut secundum processus in multitudinem vergentes esse cernitur. Rursum igitur posthac videndum esse censemus quomodo seipsum illæ partes suam sortitæ sunt essentiam. Prima quidem igitur particula, animæ supremum maximeque intellectuale est, quod ipsi applicat vni, essentiæque totius substantiæ: quamobrem dicitur vna, tanquam vniformis, & ipsius ad multitudinem numerus vnione cōtinetur, proportionabiliterque se habet causæ & centro ipsius animæ. Manet enim secundum partem hanc anima à totis inseparabilis entibus, quaternariusque est in primis vnitatibus propter sui stabilitatem æqualitate identitateque gaudentem. Octonarius autem in secundi ordinis vnitatibus propter imm. mutationem, declinationesque, & eam animæ prouidentiam quæ ab ipsius supremo ad vltima vsque se extendere videtur. Ternarius vero in tertij ordinis vnitatibus, propter multitudinis quæ in ipsa est regressum ad id quod perfectissimum est. Ex quibus tanquam rerum simulacris manifestum est quod supremum illud animæ quauis vniforme sit, nō tamen pure exacteque vnum est, sed multitudo quædam est vnita, quæadmodum vnitas non sine multitudine quidem est, vnitas tamen est: solummodo autem vnum est, quod in dijs est vnum. Intellectus autem vnum magis est vnum quàm multitudo, quauis & ipsum multiplicetur. Animæ vero vnum, similiiter vnum est, & multitudo, quemadmodum illius vnum quod post ipsam est, magis multitudo quàm vnum. Ipsorum autem corporum vnum non simpliciter est vnum, sed vnus fantasma & simulacrum. Quamobrem hospes Eleates corporeum omne imminui infringique dixit, quia scilicet aduentitium externumque habet vnum, nunquamque diuidi cessat. Secunda autem particula illam quæ ante se est processu multiplicat generatiuo, quem dualitas ostendit, omnesque substantiæ declarat processiones: quapropter dupla primæ dicitur, tanquam interminatam imitata dualitatem, intelligibilemque infinitatem. Tertia vero particula totam rursum ipsam ad principium conuertit, & tertium ipsius est quod ad principia complicatur, quod mensuratur quidem à prima parte tanquam ab illa vnione repletum, particularius autem secundæ copulatur, & ea de causa illius quidē triplum dicitur, huius autem sesquialterum. ex dimidio enim à secunda continetur parte, quæ scilicet æquales vires non habeat: perfecte autem à prima. Quarta autem pars, & quinta præterea, peculiariter illam secundis præesse omnibus declarāt. causæ enim intellectuales sunt incorporalium naturarū quæ circa corpora partiuntur, cum superficiales existant & quadratæ, hæc quidem à secunda, illa vero à tertia parte. quarta enim processus est & generationis, quinta vero regressus & perfectionis, ambæ superficiales, hæc quidem bis à secunda subsistens, illa vero ter à tertia demanās. Et videtur hæc quidem circa corpus processum imitata genitalium virium productiua esse: illa vero intellectualium regressuum generatiua. Omnis enim cognitio cognoscēs retorquet in cognitum, quæadmodum natura omnis generare appetit, & processum ad inferiora extendere. Sexta autem pars & septima, ipsorum corporum solidarumque molium in ipsa primarias imponunt causas. Solidi enim sunt hi numeri, & hic quidem à secunda parte, ille vero à tertia. Conuertens autem ipsa ratio vltima ad prima, animæque finem ad ipsius summum, hanc quidem octuplam, illam vero septimā & vigesimā primæ esse voluit: & sic septem est partium animæ substantia, vt manet, & procedit, & regreditur, causaque processionis est & regressus non minus ipsarum substantiarum quæ circa corpora partiuntur, quàm ipsorum corporū. Si autem tibi placet, quoniam mediam sortita est essentiam inter indiuiduas diuiduasque naturas, illas quidem terminorū imitatur trinitate, has vero præsumpsit à quaternario: omnis autem ex omnibus, quoniam tota vniuersi centrum est. Hæc igitur interualla quæ substantialia sunt, & secundum ipsum esse considerata, replent harmonicæ arithmeticeque medietates, hæc quidem ipsorum (vt diximus) idētitates colligantes, illæ vero alteritates. Verū ad res ipsas propius accedētes, aliter etiam dicere possemus, quod secundum vnam scilicet partem ipsæ quæ ante se sunt vnitur anima, & hæc animæ supremum est: secundum duplam autem & triplam ab intellectu procedit, ad ipsumque regreditur. secundū vero duplæ duplæ, triplæque triplæ, à se ipsa progreditur, rursumque ad se retrocedit ipsa media ad sua principia. secundū illa etenim manēs ab illis secundorū omnium repletur: & quemadmodum processus qui à se ipsa est, processui ipsius qui à se præcedentibus est, annectitur, ita regressus ad se ipsam à regressu ipsius qui ad se præcedentia est, dependet. Vltimæ autem partes secundum quas quæ post se sunt cōstituit anima, ad primā referuntur particulā, vt circulus vnus sine contactu, & sine principio fieret, sine videlicet principioque cōplicitis, & vniuersum hoc simul animatū intellectuque præditū existeret solidis numeris primæ particulæ copulatis. Ex his præterea medietatibus resultare sesquialtera, sesquitertia & sesquioctaua dicit: per hæc nobis magis particulares rationū animæ differētias intimare studeas. Sesquialtera enim præ se similitudinē ferunt partibilis quidē cōmunionis, sed in maxime primas partibilis partes: sesquitertia autē in partes medias: sesquioctaua vero in extremas. Quamobrem ad se inuicem medietates secundum sesquioctauā copulantur rationē. Cum enim secundū cōtraria cōsiderentur genera, minimā habere videtur cōmunionē. ad extrema autē vtraque proprie cōiungitur. Aliud præterea addit Timæus, quod sesquitertia scilicet omnia sesquioctauū interuallo lemmateque repleta sunt: ostendens quod harum omnium complementa rationum in magis partiales desinunt essentias, quo-

Solum vnum, magis vnum, quàm multa. Similiter vnū & multa, magis multa quàm vnum. Vnius simulacrum.

usque infimorum omnium quæ in mundo reperiuntur, penitusque partibilium causas complectatur anima, quæ ordinis harmoniæque ipsorum principia omnia secundum opificis voluntatem in se ipsa constituit. Habet igitur hæc ipsa in se harmonici processus regressusque, necnon diuisionis in prima mediaque & vltima principia: & est vna intellectualis ratio ex omnibus conflata rationibus. His etiam quadrare videtur quod diximus omnem ipsius harmoniam ex quater diapason constitutam esse, additis diapente & tono. Cum enim in mundo sit harmonia, nec minus in mente & in anima, & ideo Timæus illam harmoniæ participem, harmoniamque vocat, mundus quidem decem modis harmoniæ particeps esse videtur, quadrifariam vero anima, intellectus autem vnifariam: & quemadmodum ipsa vnitas quaternarij causa est, hic autem denarij, sic intellectualis quidem harmonia animalem efficit harmoniam, hæc autem sensibilem causat. Quamobrè quater diapason animæ harmoniæ conuenire arbitratus est Plato. exemplar enim vicinum propinquumque est illius quæ in sensibili natura reperitur harmoniæ. Quoniam vero quinque in vniuerso figuræ & centra totum cõplere videtur, iccirco diapente harmonia, illam quæ secundum partes est consonantiam mundo tribuit. Rursum quia in nouem vniuersum diuiditur, sesquioctaua facit ratio ipsius communionem animæ concordem consonantemque esse. Ex quo videre licet quod anima ipsum complectitur mundum, totumque secundum causam efficit, & vt vnum, & vt quadrifariam diuisum, & vt in quinque diductum partes, & vt in nouem distributum membrum gubernat temperatque. Vnitas enim & quaternarius quaternariusque & nouenarius totum nobis conficiunt numerum, secundum quem omnes mundi partes diuiduntur. Quamobrè antiqui Musas Musarumque præsidem Apollinem ipsi præesse voluerunt vniuerso: hoc quidem totius harmoniæ vnionem ministrante, illis vero diuisum ipsius processum continentibus. Nec minus octo sirenes quas in republica commemorat Plato, eisdem numeros adimplere videntur. Sic inquam in medio vnitatis & nouenarij quadrifariâ quinquiesque exornatū est vniuersum: quadrifariam quidem secundum quatuor animalium ideas, quas in se cõtinet exemplar: quinquies autē secundū quinque figuras quibus omnia opifex exornauit: introducens ipse, vt Timæus voluit, quintam ideam, hancque in vniuerso harmonice constituens. Rursum igitur à principio dicamus, quod cum duplices habeat vires mundi opifex, has quidem eiusdem effectiuas, vt in Parmenide didicimus, illas vero alterius productiuas: diuidit, & vnit animam. horumque omnium finalis est causa, vt anima scilicet omnium efficiatur media, vnita simul & diuisa. Nam duo ante ipsas sunt, dij quidem vt vnitates, entia vero vt illa quæ vnita sunt. Duo autem post ipsam, illa scilicet quæ cum alijs partiuntur, & illa quæ omnimodam recipiunt diuisionem. Quod etiam si volueris, ante superiora illa ipsum vnum reponatur, post hæc autem inferiora, vltima constituatur materia. His igitur vt visum est prælibatis, palam est quod duplicibus opifex ipse vtens viribus, diuidentibus scilicet & vincientibus, triplicem triformemque animæ mixtionem quæ vna vt est remanet, primarijs omnium diuisionum causis diuidit, & totam partium membrorumque septem constituit intellectualibus comprehensam terminis. Quoniam enim media inter indiuiduam substantiam, & eam quæ circa corpora partitur, constituta est, tripliciter autem indiuidua dicitur substantia, manens scilicet, procedens, & rediens, in tribus huius partibus similitudinē posuit. id enim ipsi⁹ quod manere dicitur, in prima exprimit parte: quod vero procedit, in secunda. & forsitan hæc ob causam dupla dicitur primæ. omne enim procedens ante processum id quod manet habet. quod regreditur vero, in tertia: & ideo primæ tripla dicitur. etenim omne quod regreditur, processit pri⁹ & māsit. Quoniã autē substantiã quæ post se est producit, omnes illius naturas in se cõtinet, eius quidē quæ incorporea existēs, à corporibus tamen inseparabilis est, secundū quartã & quintã partē: illius vero quæ corporea est, secundū solidos numeros, sextã videlicet & septimã partē. Aut se ipsam quidē secundū quadratos producit & retorquet numeros, à se ipsa existēs & operans: omnem autem quæ post se est substantiã diuisibilem, secundum cubos. Has igitur septem partes in tres & quatuor, vt dictum est, distinctas, substantialiter vna colligat geometricæ analogiæ ratio. Secundum idem autem harmonica medietas, secundum alterum vero arithmetica: in medio autem iacent eæ geometricæ medietatis, replereque dupla & tripla dicuntur interualla, quia identitas omnis & omnis alteritas à substantia substantiæque harmonia vniformiter continentur. Ex his autem medietatibus sesquialterorum sesquiteriorum sesquioctauorumque apparuit multitudo, quæ & ipsa quidem colligatiua coniunctiuaque est, quemadmodum illæ duæ medietates, verum partiliter magis quàm illæ, quoniam horum vnumquodque ratio quædam esse dicitur, medietatum autem vnaquæque ex pluribus est rationibus, vel eisdem, vel alijs. Quemadmodum enim proportio ratione dicitur esse capacior ampliorque, hoc modo supradietæ medietates maiorem animæ causam præbent ad multitudinem quæ in ipsa est continendam, quæ per ipsam totam intellectualiter comeat. Sunt igitur vincula quædam particularia magis, & in medietatibus contenta, sesquialteræ sesquiteriæ sesquioctauæque rationes, non secundum varias ad extrema habitudines (hoc enim mathematicum est) sed secundum causæ comprehensionem, vniuersaliorumque substantiam. Ista rursum vincula continere dicuntur secundos & tertios rationum processus: sesquialteræ quidem per quinque centra rationum harmoniam constringentes, sesquiteriæ vero per quatuor elemēta vbique existentia suas ostendentes vires, omniaque intelligibilia & ad se inuicem cognata efficientes: sesquioctauæ vero diuisionem inter octo & nouem componentes.

Apollo.
Musæ.

Vnum.
Dij.
Entia.
Anima.
Vitæ.
Corporea.
Materia.

Quamobrem aliquando tanquam octo partibus in vniuerso existentibus, aliquando eisdem vt nouē
 dinumeratis, veteres & octo sirenes mundo præponi voluerunt, & nouem musas, à quibus harmonia
 vniuersis inesset. Sesquitertia igitur & sesquialtera sesquioctauis sunt vniuersaliores. quamobrem
 consonantias etiam præbent perfectiores, harmonicâq; vniuersi sectionem in paucioribus terminis.
 In ijs igitur quæ hic participatia sunt, à se inuicē diuisiones distare videtur, in rationibus autē animæ
 incorporeis vniuersaliores illas quæ magis particulares sunt cōtinēt. Quoniā autē sesquioctauæ ma-
 xime particularis consonantiæ sunt causæ, id quod post ipsas est, non immerito in extremum vniuersi
 si ordinem detrufum esse dicitur: quod neque ipsum etiam vniuerso est dissonum, vltimas elementorū
 deriuationes in locum qui sub terra est compellens. nam cum vbique elementa reperiantur, &
 in cælo, & in ijs quæ sub orbe sunt lunæ, hoc vltimas ipsorum veluti feces sedimentaque ibi colligens
 alijs vniuersi partibus componit & applicat, vt ex ijs illisque totam vniuersi repleat harmoniam.
 Quapropter ipsius animæ harmoniam intellectualem penitus esse dicimus, & substantialem, secundū
 causam sensibilem præcedentem harmoniam: Timæumque hoc per similitudines ostendere
 volentem, rationibus harmonicis vsum fuisse, alias causas alijs ampliores magisque continentes in
 ipsa supponentem, quæ ante omnes formas omnesque animæ cognitiones intelligerentur. Quamobrem
 (vt arbitror) horum nihil pertractare conuenit, vel partes, vel rationes, vel proportiones
 exponentem, sed omnia substantialiter considerare secundum ipsam primam diuisionem harmoni-
 amque animæ: necnon omnia ad opificem intellectualemque referre causam, & sesquioctauas
 quidem & lemmata sesquitertij & sesquialteris complecti, has autem medietatibus ipsis, & has
 rursum vnica illa, & omnium principalissima: reducereque particulares causas in vniuersaliores,
 hasque ab illis diductas cognoscere. Et hæc ad summam sunt quæ de harmonicis rationibus in
 præsentia referenda censuimus. Rursum igitur à principio literam in medium adducentes expo-
 nentesque, de ijs ipsis clarius aliquid pertractemus. Vnam principio accepit ex vniuerso por-
 tionem, secundam autem primæ partis duplam, deinde tertiam quæ secundæ sesquialtera esset,
 primæ tripla. Quòd quidem igitur non mathematico solum modo, sed physico etiam & me-
 taphysico suprascripta Platonis verba intelligi debeant, in superioribus satis docuimus. Non
 enim animæ ipsius substantia ex mathematicis est numeris & rationibus, verum omnes istæ ra-
 tiones & numeri veram ipsius substantiam per imagines reddunt, necnon opificas vitæque dati-
 uas diuisiones quæ in ipsa reperiuntur, declarant. Quibus autem merito mathematicæ rationes
 conuenire videantur, & quomodo mundanæ animæ substantiam explicare queant, non admo-
 dum facile est videre, nisi quis Platonis mentem linceis (vt aiunt) oculis introspexerit. Osten-
 dit autem hoc expositorum hac in re dissensio: posteriorumque ab antiquioribus desciscentes sen-
 tentiæ huiusce difficultatem speculationis præ se ferunt. Nonnulli enim illorum septem illos
 priores terminos, quibus nos proportione similes accepimus numeros, eos inquam qui nobis
 vniuersam ostenderunt figuram, in septem sphaeras reducendos esse censent. Plerique autem ad
 illarum accommodant distantias quibus à terræ centro recedunt, ibi vnitatem esse volentes: alij
 rursum ad motus reducunt, nonnulli ad astrorum magnitudines. Sunt etiam qui ad circulorum
 velocitates hos ipsos accommodent, & ad alias plures huiusmodi causas: quibus cum alia com-
 plura accidunt difficilia, tum hoc vel maximum, quòd ad nouitiorum astrologorum obseruatio-
 nes, stabilitasque demonstrationes nequaquam respondere valeant, cum alioquin neque ipse etiam
 Plato de astrorum magnitudine vel distantia aut velocitate aut motu pertractasse videatur, nisi
 forte obiter dicat maius aliud alio, nullam addens excessus proportionem. Accedit ad hoc quòd
 in præsentia de animæ pertractatur genitura, & non de mundi fabrica. nam licet omnia eadem in
 anima facere & in mundo oporteat, prius tamen potentias quæ in ipsa sunt anima, rationesque
 eorum quæ extra ipsam fieri deberent, speculari indagareque parerit. Maxime autem in angus-
 tias incidunt illi cum è contrario quàm iaceant termini, expositionem accommodare cogantur. In
 illis enim (vt vidimus) qui quintum retinet ordinem, maior est sexto sequente, sicut nouenarius
 ipso octonario. in ijs autem quæ commentantur illi, quinta magnitudo, vel distantia, vel quicquid
 aliud intelligi volunt, omnino sexto minor est. Non igitur inuenta expositionesque illorum Platonis
 cis terminis quadrare videntur. Post hos autem alia expositorum emerfit natio, quæ hoc ipsum
 accuratioribus rationibus indagare visa est. Amelius etenim opinionem quam Plotini esse dice-
 bat, non literis traditam, sed inter discipulorum conuentus oré tenus explicatam, cum non appro-
 baret defenderetque (nam post Plotini interitum satis labefactata fuerat) ipse alio quodam modo
 expositos terminos interpretari conatur. Quoniam enim anima omnia in se mundana contine-
 re videtur, deos scilicet, dæmonas, homines, irrationabilia, ipsam dicit secundum quidem vni-
 tatem omne mundanorum deorum genus complecti. Neque hoc mirum ducamus, si deorum
 contentiuam dixerit animam. Nam sunt qui hoc Amelio imputent. Multipliciter enim dicitur
 deus, & non solum id quod super substantiam est, neque intellectus solus, sed & diuinæ animæ, &
 corpora diuina, dii sunt. Horum igitur contentiuam voluit esse animam secundum suam vnitatem
 diuinum omnem numerum complectentem: secundum binarium autem ternariumque dæmonum
 genus omne. Quoniā enim dæmones & dii proximi sunt, & nobis præesse dicuntur, secundū quidē
 binarium ipsorum ad nos prouidentiam excitat, secundū ternariū autē suū ad deos regressum perficit.

«Textus.

«

«

δημιουργία

κἀς.

ξωρογονία

κἀς.

Amelius.

Plotinus.

Porphyrus.

Duplex enim ipsorum (vt diximus) est habitudo, quoniam inter nos & deos medij esse dicuntur. Secundum quaternarium autem & nouenarium omnem humanam temperat gubernatque vitam. duplex enim & hæc existit, cum in meliorem peioremque diuidatur. Nouenario igitur meliorem exornat, quaternario vero priorem inferioremque ordinat: secundum octonarium vero necnon septenum & vigenum, ad vniuersa vltimaque etiam se extendit, perficitque impari quidem ea quæ mitiora sunt, pari autem agrestiora. conuenientibus enim omnia exornat viribus, & paribus quidem inferiora submissioraque semper, imparibus autem digniora & sublimiora, ad ipsosque deos magis accessoria componit. Porphyrus autem admirabili quadam progreditur via, cum alioquin hæc eadem commemoraret quæ sæpius prædicta sunt. Quod enim harmonia compacta sit anima, quodque vniuersum mundum harmonia repleat, multis asserit confirmatque rationibus. Multitudinem enim animam esse, multitudinem autem existentem vel incompositam esse, vel compositam concinnamque. hoc autem esse verum, & non illud. Cum enim intellectus fabrica opusque sit, quomodo inordinata inconcinnaque erit? Præterea hanc esse quæ harmonicis rationibus vniuersum temperet mundum, animarumque generationes ad vnicum redigat ordinem vniuersi. Hæc, vt diximus, cum pluribus explicet verbis Porphyrus, non addit præterea quænam isthæ sint rationes, quæ in animæ essentia esse videntur, sed dixit animæ substantiam harmonicas in se continere rationes, non vt aliorum simulacra, aliorumque principia, sed vt virium quæ in ipsa sunt multitudinē colligantes. Etenim si vere non solum indiuidua est, sed diuidua etiam, ipsius substantiam non solum vnā esse, sed multiplicatā oportet. Quod si multiplicata est, aut innumerabilis existet, aut quæ connumerari possit. Sed innumerabilem esse impossibile est. innumerabilis enim multitudo incomposita inordinataque est. numerabilis igitur. Quod si numerabilis, vel ex incompositis incōcinnisque erit partibus, vel ex compositis harmoniaque coniunctis. Sed ex incompositis inconcinnisque esse impossibile est. nullum enim tale secundum naturam se habet. ex concinnis igitur omnino erit. Quod si ex concinnis harmoniaque præditis, necesse est id esse secundum optimum harmoniæ genus. siquidem primum harmonia compositorum est anima. Optima autem harmonia illa est quæ in diatonico reperitur genere. hoc enim plenum est, & graue. Anima igitur omnino secundum hanc composita concinnataque est harmoniam. Quare substantia ipsius erit ex partibus secundum diatonicum genus compositis. Nihil autem prohibet & hæc vera esse, & rationes tamen harmonicas tanquam diuinarum quarundam simulacra rerum assumptas fuisse, hoc præsertim modo, quo dicimus vniuersi corpus sphericum esse, vt hac scilicet figura intellectum imitetur. hæc enim sibi inuicem quadrare possunt. Quæ cum Porphyrus dicat, nobis veri aliquid de anima concludere occasionem dedit. Diuinus autem Iamblichus pro virili omnibus numeros extollit laudibus, tanquam qui admirabiles quasdam proprietates præbere possint, vnitatem quidem identitatis vniōisque causam vocans, binarium autem processus discretionisque præbitorem, ternarium vero regressus eorum quæ processerant, ducem. Quaternarium autem penitus harmonia præditum autumans, qui omnes in se contineat rationes, secundorumque omnium ornatum in se ipso complectatur, ostendatque. Nouenarium autem veræ perfectionis similitudinisque effectorem, cum perfectus ex perfectis existat, eiusdemque naturæ sit particeps. Octonarium vero processus ad omnia, per omniaque commutationis causam vocans: reliquum autem septenum & vigenum regressus vltimorum etiam ad prima effectorem, vt vtrinque à quaternario aliquid manens sit, & aliquid procedens, aliquid regrediens. Verum ibi quidem primo, hic vero secundo. Habet enim nouenarius ad vnitatem cognationem quandam, quasi vnum nouum existens, & octonarius ad binarium, ab illo cubus effectus, necnon septenum vigenum alternarium propter similem causam. Igitur per prima quidem simplicioribus mansiones processus regressusque tribuit, per secunda vero hæc eadem compositis insinuat. Medius autem existens quaternarius, quia quadratum est, iccirco manere dicitur: quia autem pariter par, procedere: quia vero ab vnitatem omnibus repletur rationibus, regredi affirmatur. Hæc autem signa esse dicuntur reconditarum diuinarumque rerum. Post hanc adeo admirandam Iamblichi opinionem, Theodorus Asinæus philosophus peculiarem quandam gradiens opinionis suæ semitam, dicit esse quidem post vnum principium, principium tertium animam, aliam quidem quam ipsam animam vocat, siue & animarū originem, aliam vero vniuersalem animam, aliam illam quam mundi animam dicit, & illam quidem priorem indiuisibilem esse, secundam vero in vniuersalia diuisibilem, tertiam vero varias sortitam diuisiones. Cum igitur triplicis sit differentia anima, illam quidem quæ ipsa anima dicitur, & origo fontisque animarum est, mediam inter indiuiduam diuidamque substantiam esse dixit: quarum hanc quidem esse vniuersalem intellectum, illam vero eum qui in atoma diuidatur, voluit. Esse autem harum substantiarū mediam animā primā, quoniam ex vtrisque ante ipsam præexistentibus, & ex tribus medijs generibus vnum quiddam totum effecta esset. Secundā vero post hanc animā quæ vniuersalis dicitur, eā esse quæ diuidatur, harmoniceque componatur. prima enim tota in se ipsa manente, diuisionē fieri quæ processus ab illa est, tota ante partes existente, in illā quæ ex partibus constituta est. Tertiam autem animā quæ mundana dicitur, eam esse que per rectas lineas circulosque constituatur. In hac enim sectionem illam, immutationem quandam ostendere ab ea quæ ex partibus tota est. Quamobrem totum hoc de animæ origine negotium in tria diuidit capita, secundum has, vt diximus, tres animas, quarum hanc quidem per cōmixonē intellectus essen-

Iamblichus.

Theodorus.

tiam habere, illam vero per harmonicam compositionem, tertiam vero per figurationem perspicue voluit. Cum igitur hoc diuidat modo caput de animae genitura, animasque ipsas, Theodorus de vniuersali anima quae in partes diuiditur, hos septem intelligi voluit terminos, ipsosque in vniuersalem reducere diuisionem, per duplorum quidem ordinem caelestia ab ipsa anima produci oportere arbitrat, per triplorum vero, ea quae sub orbe sunt lunae. Numeros enim peculiare propriosque unicuique tribuit elementorum, terrae quidem ipsum septem, igni vero ipsum vndecim, aquae autem ipsum nouem, aeri vero ipsum tredecim. Geometricam etenim rationem, quae est, vnum, duo, quatuor, ipsius terrae esse, vel quia hoc ipsum significare videtur nomen, vel quia terra reliqua continet elementa, quemadmodum haec alias complectitur medietates: Arithmeticam autem rationem, quae est, duo, tria, quatuor, aquae esse, quoniam duobus terminis cum terra participat: & quia rursus maxime amica multitudini esse censetur, ex elementoque constare icosaedro videlicet, quod maxime multiplicari aptum sit: Harmonicam vero rationem, tria, quatuor, sex, aeris esse, quoniam & haec duobus cum arithmetica communicat terminis, tribus scilicet & quatuor, qui maiores existunt in illa, minores vero in ista. Cum autem duae sint harmonicae medietates: aut enim in dupla extrema sunt proportione, aut in tripla: etenim illam vel duplorum vel triplorum mediam accepit Plato, secundum extremorum duplam proportionem faciens extrema ipsum tria, & ipsum sex, habebat proprium aeris elementum, quod est octaedrum, habens ipsum quidem sex secundum angulos, quatuor autem secundum basim duarum pyramidum, tria vero secundum octaedri superficiem, quae triangularis est: secundum alteram autem, quae est duo tria sex, ignis elementum, quia in duobus etiam ij communitant cum praecedentibus, tribus videlicet & sex, quae extrema quidem sunt in illa, in hac autem maiores termini, nec minus quia ignis elementum sex quidem habet latera, bis autem quaternarium in angulis scilicet & superficiebus, triangularem vero basim: merito igitur terrae quidem esse ipsum septem, aquae vero ipsum nouem, aeris autem ipsum tredecim, ignis vero ipsum vndecim: si rationes inquam in supra dictis sumantur numeris ex quibus hi effecti sunt, ex vno enim duobus quatuor, ipsum septem: ex duobus autem tribus quatuor, ipsum nouem: ex tribus quatuor sex, ipsum tredecim: ex duobus tribus sex, ipsum vndecim, vnoquoque duos communes habente terminos cum eo qui sibi propinquus est, sicut elementa duo latera: ijs autem complicatis compositisque ordo resultat triplus, mediaque alterius maiora, in altero minora reperiuntur, extrema vero quam illius qui prope est maiora: ut in terra & aqua & rursus in aere & igne videre contingit. Rursus ipsum quindecim caelestibus attribuit, vnitatem quidem eiusdem circulo, duplicem autem septenarium circulo alterius propter vniuscuiusque duplicem circuitum, ipsarum inquam septem sphaerarum, astrorumque septem in illis degentium. Verum haec mathematicae quidem prolata intellectaque speculationem afferunt non iniucundam: quomodo autem rebus ipsis assimilari queant de quibus nobis in praesentia est sermo, quomodo haec ipsa quispiam Pythagorico interpretetur more, nihil à Theodoro dicitur, cum alioquin ista eum qui non supine oscitanterque audiuerit, pulcherrimis replere valeant rationibus. Inuenta igitur subtiliter magnificeque esse quis ambigat: verum in singulares numeros totam Platonice figurae seriem resoluunt. Non enim ad numerorum rationes Theodorus respicere videtur, ut omnia comprehendat, medietates scilicet, sesquialteras, sesquitercias sesquioctauasque proportionem cum lematibus ipsis quae in primis reperiri numeris minime possunt, in quibus ille sectionibus usus est rationum, quae elementis ipsoque caelo, ut visum est, quadrare valerent. Post haec autem omnia, aliam, si placet, sermonis seriem pertractemus quam sibi praceptor noster vendicare solebat, quae non tantummodo vna est, verum multarum admirandarumque speculationum nobis ansam praebere poterit: de qua nos etiam in superioribus non nihil delibauimus. Dicit igitur vir iste quod horum vnumquodque intelligi considerarique potest & in tota anima ut vna est secundum ipsius vniionem, & in hac eadem ut multas in se continet rationes secundum ipsius diuisam multitudinem. Est enim anima vnum & multa, nec non ratio vna, numerusque variarum specierum, imitaturque totalitatem opificis, nec minus paternatum virium discretionem. In primis igitur ipsam, inquit, quae nunc sit secundum se totam consideremus manentem procedentemque in se ipsa & regredientem, nec non prouidentem aliter quidem immaterialium purarumque mundi specierum, aliter autem corporum omnium partibilisque substantiae. & hoc intelligentes, manere quidem ipsam secundum vnicam illam partem dicamus, procedere autem per secundam, huc inquam diuinum esse processum intelligentes, qui nulla ipsius compassione imbecillitateque proueniat: regredi autem secundum tertiam. ab hac enim id quod perfectiuum est, entibus aduenit. Cum autem, inquit, tota perfecta sit entibus innixa intelligibilibus, sempiternaque in intellectu ipso maneat, secundorum merito prouidentiam gerit, & aliter quidem illorum quae sibi quasi continenter annexa esse videntur, aliter vero solidarum compactarumque molium: vtrorumque vero dupliciter. Etenim quae consequenter sibi quodammodo annexa viciniaeque esse dicuntur, ab illa procedunt, ad illamque regrediuntur: & procedunt quidem secundum quartae potentiae vires generatiuas habentis, regrediuntur autem secundum quintam quae illa ad vnam reducit. Rursus praeterea solida haec, & omnes quae in corporeis molibus cernuntur species, secundum primam octuplam procedunt, quae a binario efficitur, solidaque est, viresque generandi habet, ad omniaque procedendi. Regrediuntur autem secundum septimam & vigesimam quae solidorum est regressio tanquam a ternario veniens, eiusdemque secundum naturam ordinis existens. Talia enim imparia sunt omnia. Tres igitur sunt processus, totidemque regressus circa vnam animae vnitatemque mansionem: quae obrem pares tres totidemque impares ab vni-

tate procedunt, adinuicemque compllicantur, quia anima & ipsa procedit, & regreditur: & procedens quidem prima sui ipsius producit receptacula, idque quod primo figura insignitur, eius dimensiones molemque tribuit. Regrediens autem id ipsum sphaericum facit. quare hoc tale faciens, etiam mundum in ipso producit: processum quidem pariter, regressum vero impariter faciens: ambo autem cubice, quoniam solidorum generationem facit & conuersionem. Triplex igitur est processus & regressus, & quidem omni carens figura, ille autem secundo figura insignitus, omnia autem ut in numeris. Post haec autem speculationem etiam de multitudine quae in anima est petraetemus, dicamusque quod in ipsa rationes rationum comprehensivae sunt: & haec quidem totorum, illae vero partium more diuiduntur: & rursus haec quidem totales sunt, aliae vero generales, aliae autem speciales, nonnullae vero partiales. Totales quidem, ut sunt medietatum rationes: generales vero, ut sunt illae quae in duplis triplisque reperiuntur: speciales autem, illae quae sub ijs sunt rationibus, multipliciter autem utraque: partiales autem, ut sunt sesquioctauarum & lemmatum, in quas veluti partes sesquialterae sesquiterciaeque diuiduntur rationes. Praeterea etiam dicimus quod rationum omnium univiam continet univiam secundum substantialem univiam, eandem autem diuisionem per binarij processum, rationum autem comprehensiones per multiplices terminos. isti enim superparticulares complecti videntur, uniuersaliorumque illorum substantiam continere, quemadmodum illi rursus sesquioctauas & lemmata continent, has quidem specierum rationem habentes, illa vero partium ordinem seruantia. Nam quod geometricam solam proportionem comprehensivam duarum facit medietatum, in primis quidem animae substantiam tanquam opificem intelligi voluit geometriam. alibi etenim hanc eandem proportionem Iouis iudicium nominauit. Postea autem ostendere censuit quod duae istae medietates cum illa considerata, in illaque comprehensivae, uniuersa iuste componere temperareque videntur: ab illa autem semota, erroris iniuriamque existunt causae. Quae enim inaequalibus aequalia tribuit, omnino iniusta esse videtur: nec minus illa quae contraria adinuicem sine geometrica aequalitate coniungit. Quamobrem & harmonica indiget geometrica proportione, ut concinne contraria conpulet, sicut ipsum fecisse vidimus, ignem terramque complicantem duobus medijs elementis. & arithmetica rursus cum hac suum fortitur effectum. quod enim inaequale inaequalibus est, aequale est. Inaequalibus igitur aequalia tribuens, & proprietatem seruat suam, & quod secundum uniuersum iusque dignitatem est, praese ferre videtur. hoc autem geometricae peculiare est. Rursus igitur hoc etiam modo dicamus quod anima primas imitatur causas, secundum unam quidem partem unicum omnium principium, secundum autem duplicem processum, eas quae post unum sunt bifformes causas: secundum vero par & impar, masculinum foemininumque in ipsis dijs: secundum triplicem autem utriusque diuisionem, intelligibiles trinitates: secundum vero septenarium terminorum numerum, intelligibilem septenarium. Quapropter secundum univiam quidem partem, deum perfectum mundum vocat, secundum binariam autem multitudinem in ipso varietatemque demonstrat: per diuisionem vero parium & imparium, masculinum diuidit & foemininum, ab ipsis incipiens dijs ad stirpes plantasque usque. secundum binarium enim & ternarium id quod in dijs est, secundum quaternarium vero & nouenarium id quod in generibus nobis superioribus melioribusque est: secundum cubos autem usque ad ipsas terrestres vltimasque procedens vitae species: septenario autem terminorum numero omnia continens custodiensque, & intellectiua temperans prouidentia, stabiliter & inconcussa tota ipsa decenter ordinans, & horum partes partiumque particulas componens, etiam si vltimorum quippiam secundum se irrationabile reperiatur, & veluti lemma uniuersae mundanae fabricae. Per hos igitur accessus, sensaque superius explicata, & ipsa Platonis verba ad unum singula interpretari enodareque poterimus, necnon ad multas respondere difficultates. Age igitur (si placet) a principio quaecumque dicta sunt, ad has praceptoris nostri expositiones referamus. In primis quidem igitur, quod non dicat has partes opificem in anima posuisse, sed tanquam praexistentes abstulisse, auferentemque rursus ex ijs animae substantiam repleuisse, hoc innuere nobis videtur quod haec commixtio non est veluti animae subiectum, neque ut materia, aut infiguratum quippiam postea ab ipso opifice figura insigniri natum, sed species existens plenitudo est specierum: quare infinitates materiaeque quae a posterioribus in natura intelligibili esse dicuntur, in praesentia locum non habent ad huius negotij speculationes. Postea autem quod ad unam partem omnes alias coordinat, duplam scilicet, triplam, & quadruplam, nouenam, octuplam, septenam uigenam, imperium tribuere videtur univiam, neque permittitur tantulum univiam reputari, quantum arbitrantur illi qui eam vltimum in quantitate censent discreta, materiaeque locum in numeris retinere, sed ducem omnis animalis substantiae, illiusque virium radicem, & numeri initium qui ipsam complet. Rursus ad haec, quod dicitur primae partis dupla, nonne ijs quae praediximus, quadrare videtur? Omnino enim duplum a dualitate formatur, uniuersumque submittitur essentiae, & in multitudinem procedit, quantitate quidem multa effectum, viribus autem imminutum. Et talis profecto est ipsius animae processionis modus. Manes enim secundum diuiniissimam sui partem, & ut Orpheus inquit, suum in intellectu collocans caput, inde secundum dualitatem quae in ipsa est, in se ipsam procedit, multitudinemque in ipsa existentium rationum, variarumque generat specierum: cumque processit, rursus ad principium regreditur, hunc substantialem efficiens circulum, & per ipsum regressum, & ad generandi potentiam in se existente copulatur, secundum quam se ipsam produxit, necnon ad univiam, quae stabilit ipsam firmatque, & unam facit. Perfectiua etenim

& regressiua potentia ad ambo hæc cōiungitur, ad generationem scilicet, & vniuentem causam. Quòd si me hac de se breuibus dicere liceat, quemadmodū vita quidē ab ente procedit, intellect⁹ autē & ad vitā copulatur & ad ens, sic processus quidē ipsius à generatiua existit causa, regressus vero vtriusq; cōiungitur, sesquialtero quidē modo ad id quod ante se est, triplo vero ad id quod ante illud est. Cōgruit enim regressiue speciei & totū persequi, & diuisionē imminuere. quā rē sesquialterū præbere videtur. Cū enim duplū secundum se totū à dualitate vendicetur, sesquialterum quidem illi consimile est, verum submissionis imminuit rationem. Rursum quòd triplum quidem in regrediente tertiam à manente demonstrat distantiam, manifestum est. Addi etiam potest quòd cum ternarius primus in numeris sit perfectus, vtpote qui principium, medium, & finem habeat: non immerito ipsi assimiletur vnitati, quæ vnico modo vniuersam complectitur multitudinem. Per hæc igitur animæ subiectum totum ex tribus conflatum, rursus triplex ostendit. Diuisit enim ipsum, manente, procedente, regressiuaq; natura, secundum diuinarum generum diuisionem. In illis enim tria sunt genera, hoc quidem manens, illud vero procedens, aliud autem regrediens: & hoc quidem identitatis mansuetæq; potentia & substantia causa, illud vero generatiuum, processuumq;, & multiplicationis principium: aliud autem perfectiuum, reductiuumq; secundorum ad prima. Per illa vero quæ sequuntur, declarat quomodo per sui ipsius substantiam secunda exornet omnia. Antequā enim illi vires actusq; tribuat, rationes has in se habere demonstrat, per quas & à quibus dirigit & ea omnia quæ primo sui participant, & quæcunq; secundi ab ipsa ordinis per ipsam temperantur, ornanturq;: ipsa quidem vnitatis locum possidente, illis autem & processus & regressus ipsius imitantibus. Ipsa nanque anima ante illa & processit per binarium, & per ternarium regressa est: & omne quidem illud quod ab ipsa processit, à manente separatū est. per duplum etenim. quod vero regressum est, ex dimidio. Propriū enim est processus quidem discretio, regressus vero identitas & similitudo. id enim quod regressum est, vt manens factum est, pro vno quidem omne factum, pro toto autem ante partes, totum quod ex ipsis constat partibus: & videtur esse quidē triplū ad manens, est autē viribus illo inferior, partiū autē quæ in ipso sunt contentiuū. Postea quartā secundæ duplā, quintā deinceps tertiæ triplā, sextā primæ octuplā, postremo septimā quæ partibus sex & viginti primā excederet. Hæc vniuersa animæ est substantia, quæ in supra enarratis comprehenditur numeris: quorū hic quidē in ipsa manet, alius vero procedit, alius autem regreditur. Quoniā autē ipsius partes cognoscere oportet, causasq; illorū quæ in ipsa sunt (nam & has etiam nobis intimabit Plato, contentas continentescq; omnia ideas in ipsa tradens) dicendum est quòd per quartam & quintam partem omnium rationes illorum comprehendit, quæ sui primo participant, processum quidem ipsorum per quartam suscitans, regressum autem per quintam tribuens. Quapropter illam quidem ad secundam reduxit, hanc vero ad tertiam: quoniam partes tota imitantur, ipsiq; proportionabiliter se habent: per sextam autem & septimam, ipsas, vt dictum est, solidas constituit moles, ipsas quidem per sextam generans, per septimam vero conuertens. procedit enim vsque ad has, & in ijs definit totalis ipsius species. Ex quibus videre contingit quomodo & ipsi numeri, processuumq; ordo illi præclare conueniunt. Principiū enim quod ab vnitate emanat, ab intellectu illi processum tribuit. desinentia autem illius in hos cubos, harmoniarum omnium harmoniam illam declarant. Compositi enim coniunctiq; cælestem faciunt harmoniam. est autem etiam vterque ipsorum harmonia. Cubum nanque harmoniam nominare Pythagorici consueuerunt: quoniam sola figurarum angulos proportionabiliter æquales habet & ad latera, & ad superficies. Et secundi quidem terminorum processum habent & regressum ad vnitatem: rursus autem his manentibus totis, tertij partiuntur id quod procedit, & id quod regreditur, reducunturq; ad continenter supra se iacentes terminos: quarti autem rursus ad vnitatem: quoniam septem terminorum vnitas quidem rursus id quod manet imitatur, medij autem biformes existentes id quod procedit: vltimi autem id quod regreditur. tertiani etenim ambo. nam & octupla ipsa tertiana quodammodo est, cum in tertium deueniat ordinem. Habemus igitur vnam animæ totalitatem in commixtione illa, & triplum ipsius in tertijs terminis, & quadruplum in quartis, secundū quòd omnia fabricat per vtranque prouidentia speciem. inuenimusq; ipsam totalitate sua triformem speciem complectentem, hæc autem ipsa quadriformem, semperq; ipsis totis partes ad vnionem colligentem. Post hæc dupla & tripla interualla repleuit, partes rursus ex toto refecans, quas interuallis ita locauit. In opifice & diuisiua esse vires & contentiuas Theologi dicunt, & per alteras quidem imperium suum à patre fecerunt autumant, per alteras autem omnem ipsius fabricam paternæ applicare vnitati: vocantq; hæc opera incisiones & vincula. Secundum has igitur potentias nunc in opificijs terminis substantiam diuidens animæ, dicitur partes à totalitate sua secare, rursusque vinculis quibusdam quæ sunt medietates, easdem vincire, per quas id quod diuisum est continet, quemadmodum per sectiones quod vnitum est diuidit. Et hæc quidem perspicue nobis declarant quòd Platonis verba theologica sequantur principia. Ad literam autem deuenientes, hoc ipsum quomodo sit videamus. Quòd quidem consubstantialis sit ad se ipsam anima, similitumque partium, & veluti concolor, tota intellectualis existens, intellectuq; ratio, clare demonstrat Plato ex eadem faciens mixtione tota, quæ in ipsa sunt & partes. membra enim quæ ab ipsa desecta sunt, substantia quædam sunt in ipsa diuisæ. Quòd autem dignitas quædam in ipsa sit primarum, mediarum, & vltimarum specierum, hoc etiam ostendit, addēs illud rursus. In quibus enim eandem speciem hebetiorē videmus, in illis hac vtimur dictione, quem

Ens.
Vita.
Intellectus.

Textus.

Pythagorici.

τριάδικος

Textus.

admodum in caelesti facimus essentia, cum videamus & quandam circa ipsam dissimilitudinem, videamusque rursus similitudinem à diuino corpore in ipsa seruatam. Ne igitur eandem nos omnium animæ rationum dignitatem esse suspicaremur, rursus addidit, id quod prædiximus ostendere volēs. Quanto enim interius penetrabimus, mediorumque media perscrutati fuerimus, tanto particulares magis ostendemus species. Ea etenim quæ continentur, magis sunt particularia, quàm ea quæ continent: quæ etiam sunt diuiniora illis quæ à se continentur. Quod imitatus mundus, habet quidem circa generationem diuinum corpus, circa corpus autē hoc totam animam. Omnes igitur prædictæ animæ sectiones, & hæ inquam quæ generatiuæ sunt, tales autem sunt duplæ, & quæ sunt perfectiæ, & tales sunt triplæ, comprehensiuæ rationum sunt particularium, per quas partes ornantur vniuersi, extremis infimisque etiam non posthabitis. quæ nobis in sequentibus tradet Plato. Ut binæ essent in singulis medietates, quarum vna quidem eadem parte ab altero extremorum exceditur, & alterū excedit: altera medietas pari numero extremum vnum superat, pari superatur ab altero. In ijs illud profecto in primis considerandum est, quomodo has duas medietates in geometrica contineri dicit: postea cur in primis harmonicam tãquam superiorem arithmetica collocat. Licet enim arithmetica natiuam habeat simplicitatem, ipsique affinis sit identitati. æqualitas enim identitas quædam est. quare in politia amoris concordiaque conciliatricem vocauit arithmetica, quæ æquale secundum numerum custodiret, quemadmodum iustitiæ ipsam harmonicam quæ æquale secundum dignitatem sectaretur. Rursus quia hæc quidem per se quantum fortita est, illa vero illud quod ad aliquid est, & hæc quidem circa partium consideratur quantitatem, illa vero circa qualitatem. tertiū enim vel quartum qualitatis proprium est. licet enim hoc se modo adinucem habeant, tamen quia propior geometricæ ipsa est harmonica, merito præferri videtur. In extremis enim idem præbet, & maioribus quidem terminis maiores tribuit rationes, minoribus autem minores, quæ ad diuisionem quæ secundum dignitatem est, magis appropriari videntur. Dicendum igitur quòd harmonica quidem medietas omnem animæ colligat identitatem, caelestibusque inseparabilem tribuit communionem, maioribus quidem circulis maiores motus, viresque maiores, minoribus autē minores distribuens. Celerius enim mouentur illa quæ continent, quàm ea quæ continentur. nam arithmetica omnem in anima existentem alteritatem complectitur, & ijs quæ sub orbe sunt lunæ, communionem ad se inuicem præbet secundum æquales vicissitudines. ex ijs enim nullum magis ab alio natum est pati, quàm in aliud agere. & hoc æqualiter secundum arithmetica æqualitatem omnibus inest elementis, quæ in generatione sunt, & ad se inuicemque transmuntur, & subtilioribus quidem tenuioribusque maiores, velocioreque motus, crassioribus autem partiumque magnarum minores tardioresque tribuit. Cum autē sesquialtera interualla & sesquitercia & sesquioctaua inde efficerentur, ex ijs nexibus in primis spatijs sesquioctauo interuallo sesquitercia omnia explebat. Quod quidem igitur ex suprædictis duabus medietatibus, harmonica scilicet & arithmetica, quæ nexus, vinculumque in duplis triplisque interuallis locum obtinent, secundum sesquioctauæ spatium sesquialtera sesquiterciaque diuiduntur, quæ in ijs apparent medietatibus, satis ex superioribus perspicuum esse censemus: quod etiam patere cui libet poterit, si ad hos respicere terminos voluerit, sex, octo, duodecim, decem & octo. In ijs enim duplum & triplum ex sesquitercio sunt, & sesquialtero. Quomodo autem hæc ijs quæ prædicta sunt consonare videantur, ex ijs palàm erit. Quemadmodum enim duæ medietates vniuersum in duo diuiserunt, sic sesquitercia & sesquialteræ rationes particularem magis constituerunt mundi ornatum. hæc enim rationes illæ sunt, quæ tota quidem existentia, verum partium partes exornant. Est igitur vnaquæque ipsarum totum quidem secundum prologum, pars autem secundum hypologum, partis vero pars secundum excessum alterius ad alterum. Et quoniam in singulis sphaeris animarum diuina reperiuntur genera, necnon dæmonia, & particularia, quales sunt nostræ, cumque diuina posteriora genera tota se totis priorum participant generum. Dæmonia vero & si totorum participant, secundum vnum quoddam tamen participare dicuntur: quamobrem magis particularia censentur, cum omnes ipsorum proprietates recipere nequeant, particularia autem genera alias aliorum generum dæmoniorum participant, neque semper eorundem, & hoc partibiliter, horum omnium rationes habet anima. Multiplicem quidem secundum vniuersalem totius participationis modum: superparticularem autem secundum vnam tantum partem, & eam maxime principalem: superpartientem vero secundum participationem quæ cum eo quòd secundum multa fit, partibilis etiam est communitatis ratio participatorum ad participantia. Per hæc igitur elementa sphaeræque caelestes ornantur, participes quidem tertiæ existentes totalitatis, nihilominus autem partes etiam duarum mundi sectionum existentes, quoniam omnis totalitas partes secum habet coniunctas. Aliud igitur aliæ proprium est sphaeræ, & alius numerus cum alio processit elemento. Videre igitur contingit quòd sicut in mathematicis geometrica geminas amplectitur medietates, hæc autem sesquitercias & sesquialteras rationes, hæc vero sesquioctauas: hoc etiam modo anima secundum quidem sui totalitatem vniuersum constituit, secundum vero substantialem dualitatem in duo mundum diuisit, primasque vniuersi partes produxit, quæ secunda sunt tota: secundum autem tertiæ totalitatis causas sphaeras ipsas ornavit, & secundum proprios ijs partibus numeros repleuit ipsas proprijs speciebus & partibus. Dicere etiam & hoc possemus modo, quòd vniuersum hoc habet quidem & sphaeras totas, & in ijs ipsis animantia diuina, dæmonia, animalia. sunt enim in singulis sphaeris particularium distributiones ani-

ψυχικῶν.

marum, omnium autem supradictorum eas quæ circa corpora diuiduntur substantias, necnon cor-
 pora ipsa ordinant, componuntque harmonice vniuersalis animæ rationes. suo enim ipsius esse horum
 omnium est contentiua, rationesque ista continentis suo ipsius amplectitur esse, quemadmodum ignis
 suo ipsius esse calefactiuus existens, primo calidus est. Harmoniam igitur diatessaron habet, secundum
 quam vniuscuiusque sphaeræ animantiumque singulorum in illis degentium, diuinorum scilicet, dæmo-
 niorum, & animalium eas substantias quæ circa corpora partibiles sunt, aptat & componit, necnon
 ad se inuicem corpora. non enim temere alia ab alijs continentur, aut hæc quidem præcedunt, illa vero
 sequuntur, sed diuina quidem animantia subsequuntur dæmonia, hæc autem animalia, naturaque ipsa
 duce posteriora semper prioribus armetuntur. In singulis igitur diatessaron reperitur, & singulæ
 10 sphaeræ rationes quæ ad diuina animantia in illis degentia sunt, & horum ipsorum ad dæmonia, quæ
 utique sesquioctauæ erunt, perfectam habentes distantiam, & simul quidem primo consonantem, si-
 mul autem corporibus accommodatam. Octonarius enim cum tripliciter distet, corporeus existit,
 sicut nouenarius superficialis: uterque autem æqualitatis affinis: semperque inferiorum naturæ superio-
 ribus applicatur, corporaliumque essentiarum quæ in illis sunt, participes fiunt: hoc autem pars de-
 monstrat participati, quæ octaua dicitur. Quod autem restat, animalis est ratio ad dæmones ipsos,
 quæ lemmatis locum possidere videtur, superpartiens existens, partibusque tredecim appropriata. hæc
 etenim vnicam non habent vitam, ascendentes & descendentes rursus, partiliterque & inæqualiter ijs
 quæ se præcedunt fruenter. cumque duodenarius numerus & dijs ipsis, & ijs qui nobis superiores me-
 lioresque sunt, assignatus sit, tertiusdecimus ijs qui extra deorum sunt numerum, conuenire videtur. Si
 10 autem inter animales vitas, hæc quidem animarum sint purarum incontaminatarumque, quas heroum
 vocare consuevit Plato, hæc autem gregales, quales sunt nostræ, in vnaquaque sphaera poterit etiã ipsum
 diapente inueniri. heroicæ enim animæ ad dæmonias propter puram incontaminatamque vitæ spe-
 ciem sesquioctauam custodient rationem, gregales vero multorumque animæ ad illas lemmatis habe-
 bunt proportionem, & sic in singulis sphaeris sesquitercia sesquialteræ sesquioctauæ lemmatisque re-
 perientur rationes. Vel hoc rursus modo: Diuisum est quadrifariam vniuersum secundum quatuor
 exemplaris ideas: secundum autem vnamquamque quatuor istarum partium, omnia reperire licet ani-
 malia, diuina, dæmonia, heroica, hominumque animas ad se inuicem harmonice complicata: & ad pro-
 priam totalitatem, cælum, aërem, aquam, terram, totalitate hac ipsum diapente faciente, & sine hac
 ipsum diatessaron in quatuor animalium speciebus, ut ipse diuisit Plato, & vniuersum ipsum, & di-
 30 uersas vniuersalesque animalium species. Rationes igitur rationum contentiuas secundum vnam per-
 fectas consonantiam nobis in ijs tradidit Plato, quarum plena existens anima, & visibilem hunc re-
 plet mundum, & omnia ad se inuicem concordia cognataque efficit. Particula singulorum relicta.
 Huius autem particulæ interuallo sumpto inde habebatur numeri ad numerum in terminis compa-
 ratio, quæ est inter ducenta quinquaginta sex, & ducenta quadraginta tria. Quidnam sit lemma
 hoc, quamque habeat rationem, & quomodo concinnum existens, alijs compositum consonet, per
 mathematicas ostensum est rationes. Est autem & tale quippiam in vniuerso veluti in toto, quan-
 uis supra memorata non vtamur ostensione secundum quam quadrifariam diuisimus vniuersum: vlti-
 maque animalium in ijs comprehensa, lemmatis rationem habere diximus. Ab vnaquaque enim sphae-
 rarum defluxiones, excrementaque ad id quod sub terra est deueniunt, nec minus ipsorum etiam ele-
 40 mentorum commixtæ feces, & sedimenta quæ obscura turbulentaque sunt, multumque materiæ in se
 continent, nihilominus tamē & hæc ad mundi essentiam harmoniamque nonnihil conferre videntur.
 Horum igitur omnium causam in anima reponens Plato, ipsam lemma vocauit: quod vltimam si-
 gnificare videtur imminutionem submissionemque. Quando enim Theologi etiam ipsi supremorum
 deorum vires circa locum illum collocare videantur, sic Ioue illas etiam partes ornante, ut ad talium
 participationem deorum habiles redderentur, quid de vniuersi anima suspicari oportet? Nonne mul-
 to magis censendum est & ornare illam id quod in compositum inordinatumque videtur, causamque in
 se continere, secundum quam illius essentiam decenter ordinet & componat? Quomodo enim vel
 vniuersi imperium obtinere dicetur, vel omnia per intellectum temperare, nisi inordinatum omne in
 ordinem reduxerit, vltimaque etiam omnia ad vnius mundi vitam vnicam composuerit? Quod si etiã
 50 horum in opifice præsent causæ, quemadmodum Orpheus inquit, quod intus scilicet extremæ terras
 rum bases radicesque sunt, necnon tartara situ squalida, sineque terrarum extremi: quid mirum est ani-
 mam ipsam in se continere, modo inquam proprio sibique peculiari, quæcumque diuina opificis mens
 in se complectitur, vltimarumque mundi partium, & veluti sedimentorum vniuersi causam præsum-
 psisse? Ante enim sensibilem visibilemque mundum inuisibilem in se capit anima. Quid igitur sit lem-
 ma, ex ijs manifestum est. Est autem lemma ipsum & quadrifariam, & vnifariam: quapropter animã
 vtriusque rationem custodire oportet secundum quod quadrifariam vnifariamque est. siquidem & hoc
 vniuerso singulisque mundi partibus conferre dicimus. Quod si ad numeros etiam respexeris, termi-
 norum in his admirabilem quandam proportionem resultare cognosces. Processus enim qui in cen-
 tenis consideratur binarijs, omnimodam penitusque à causa semotam ostendere videtur imminutionem.
 60 In anima etenim maxime particulare reperitur, sicut in mundo quod vltimum est, materialeque maxi-
 me. quaternarius autem & quinarius in decennarijs, primis applicat ista causis, suisque coniungit prin-
 cipijs. Quaternarius namque opificem mundi que effectricem sortitus est æqualitatem, quinarius autem

ἀχράντων

Textus.

"

"

Orpheus.

omne id quod processerat, ad maxime vnitas retorquet potentias. Rursum in vnitatibus ternarius & senarius, per regressum illis tribuit perfectionem. Quod si superpartiens ratio hæc esse dicatur, tres decim scilicet ducennorum quadraginta trium, nec utiq; numerus iste dissonans reperietur vniuerso. Post enim omnimodum sensibilis naturæ processum, & vsque ad ipsam terram vltimam submissio- nem, quam duodecimam mundi partem dicunt esse, quod sub ipsa est, omne tertiamdecimam obtine- re videbitur portionem, elementorumq; apparentiæ ad illam peruenientes regionem, numero illi cõ- uenire merito dicentur. Ad omne igitur procedit, procedensq; ornatur, regrediturq; cum ornatu est, illud quod maxime materiale est vniuersi: & in vnaquaque parte vltima reperiuntur genera æternis ipsis submissa, quibus duodenus adscribitur numerus, & secundum tertiamdenam rationem merito 10
habitudinem ad se inuicem habent & communionem, cum iam diu duodenarius numerus dijs sit cõ- secratus, generibusq; ijs quæ à dijs dependent. Hæc igitur omnia anima vnico complectitur modo, lemmatis scilicet ratione: & ad hæc rursum vnitatum ipsarum nouenarius quæ nobis tria & sex præ- bent, finem animalium præ se ferre videtur rationum. Incipientes enim ab vnitate, ad nouenarium vsq; processerunt, & ab vnitatibus ad decennarios, & ab ijs ad centenarios. Tertianus etenim erat vni- uersus animæ processus, manifestatioq; ab opifice causa & secundam substantiam, & secundum har- moniam, vt superius diximus. Quid igitur in anima ipsum ostendat lemma, satis superq; dictum est. Vniuersa autem animæ figura terminos habet quatuor & triginta, vel (vt alij) sex & triginta. quam- obrem numerus hic posterior ipsi conuenire dicitur animæ, tanquam à senario super se ipsum proces- dente confectus. Antiqui enim senarium animæ dicauere, quem primum parimparem dicebant, sicut 20
animam indiuiduorum diuiduorumq; mediam: quorum ijs quidem impar, illis vero par proprium ef- se dicebatur. Nec minus quia circularis est, quemadmodum quinarium. sed ille quidem intellectualis circuli simulacrum refert masculinus existens, iste autem tanquam foemininus, circuli animalis. Si au- tem ad quatuor & triginta respicere voluerimus, rursum ad animam hic conueniens erit numerus, siquidem intellectus vnitas est tanquam indiuisibilis, denarius autem ipse mundus, quaternarius ve- ro anima, quam obrem à Theologo dictum est, omnis numerus ex vnitatis processit latibulis ad di- uinum vsque quaternarium, hic autem omnium matrem peperit impermutabile indefatigabilemq; quam sacrum vocant denarium: quaternarius autem latus habet binarium, bis ergo in quadratū du- ctus, latusq; accipiens, supra memoratum efficit numerum, animam ipsam imitantem, quæ à se ipsa suaq; peculiari gignendi facultate se ipsam multiplicare dicitur. Quod si ex secunda rursum compo- ni existimetur sesquioctaua, ab ipso inquam sexdecim, & ipso decem & octo, continget utique quod 30
quemadmodum animæ propria familiarisque esse dicitur sesquioctaua, sic etiam hæc secunda sesqui- octaua quanuis media existat inter consonantia dissonantiaque interualla, propria peculiarisque sit animali medietati, omninoq; sesquioctaua ipsa diatonicum exprimit notatq; genus, secundum quod tota conflata est anima: secundum autem accipiens ordinem, animali cõuenire videtur ordini, in quo omnia entis genera secundi sunt ordinis. Rursum ad hæc, cū vniuersa animæ figura quater in se dia- pason contineat, quæ inter omnes plenissima esse dicitur consonantias, semel autē diapente, in vnūq; definat tonum, habebit quadruplicis mundanæ diuisionis, quæ ab ipso animali, quatuorque ibi exis- tentibus ideis per animam ad ipsum prouenit vniuersum, quadruplicem causam perfectæ harmo- niæ, quæ in singulis reperitur partibus, propter quam & cælum mundus est vnus sibi ipsi proprio cõ- sonans modo: & terra omnia habet suo peculiari proprioq; modo, similiter illa quæ intermedia sunt. 40
Verum quoniam non solum quadripartitus est mundus, sed etiam quinqueformis, cum quatuor in- simul quintam habens ideam, non ab re post quater diapason etiam diapentes harmoniam secundum se ipsam habet anima. Cumque reliqua sit in octo quidem sphæras ipsius celi sectio, in nouem autem totius vniuersi, & illa quidem octo sirenibus, hæc autem nouē attribuatur Musis, sub quibus sunt si- renes: non immerito rursum tonus omnem claudit figuram. Alias autem præter has diuisiones nobis à Platone traditas, neque fingere possibile est, eam inquam quæ in quatuor est, & quæ in quinque, quæ in octo, & quæ in nouem, quæ partim hic, partim in republica recensentur. Quare non immerito ex omnibus prædictis vniuersa animæ constituitur figura, tono scilicet, diapente, & quater diapason, ali- ter inquam neque ab re hic accepto tono quàm in superioribus capiebatur, necnon ipso diapente, & 50
quater diapason: vt hæc respectu totius considerentur mundi, tanquam totius figuræ vires habentia: & accepta sunt omnia secundum omnes Platonis mundanarum rerum diuisiones, quæ triplices sunt, secundum ideas scilicet, secundum figuras, & secundum sphæras. Aliæ quidem igitur omnes sesqui- tertie sesquialteræ sesquioctauæq; rationes, particulariū fuerant nexus ordinum, qui in quinque vni- uersi partibus continentur, vel in ijs sectionibus quæ in octo vel in nouem sunt: veluti deorum, aut dæmonum, aut animarum, aut naturarum, aut corporum: & deorum ij quidem horum, illi vero alio- rum, in vnaquaq; etenim parte ordines deorum reperiuntur diuersi, proportionabiliterque postero- res ad priores se habere dicuntur. Et in dæmonibus similiter, ij etenim alterius sunt coordinationis, illi vero alterius. Similiter animarum naturarumq; & corporum. Hæc autem diapentes consonantia, ratioq; ista sesquioctaua, necnon ipse quater diapason non temere acceptæ esse videntur, sed quoniam 60
omnium communiter comprehensiuæ sunt, omnium inquam simul quæ ad quinquepartitam perti- nent sectionem, omniumq; etiam illorum quæ in octo nouemq; diuiduntur, vt vnā scilicet conti- neant rationem nouem sphærij ad octo sphærij. Quemadmodum etiam omnium lemmata sesqui-

Orpheus.

tertiarum, aut extremæ dicentur submissiones imminutionesq; multipartiles eorum quæ in vnaqua-
 q; partium quadripartiti reperiuntur ornatus, aut omnium in vltimum locum communia sunt dona,
 secundum quæ & dij & dæmones, particularesq; animæ & naturæ in illam deueniunt regionem, ad
 se inuicem quidem concordēs, verum secundum extremam multipartilemque consonantiam, qua-
 lem superpartientes habere dicuntur. Non immerito igitur ad hoc deueniens Plato, addidit quòd
 omnem iam absumperat commixtionem illam diuidens opifex. Nihil enim deus temere neque ipsa
 operatur natura. Non plus igitur neque minus ex hac produserat commixtione, sed ad quot suffice-
 re partes deberet, animæ commodam produxit totalitatem. id enim totum quod existit ex partibus,
 neque plus neque minus proprijs esse partibus conuenit, sed eisdem omnibus repleti constareq; par
 est. Omne igitur quod commixtum est, ex harmonicis constat rationibus, & est (vt hoc aliqua expri-
 mamus figura) omnis hæc harmonia substantialis in anima vniuersi exemplar, harmoniæ scilicet quæ
 secundum omnes mundanas cernitur diuisiones. Atqui numerus etiam vniuersus substantialium ani-
 mæ vnitatum centena quina milia nongenta quadraginta & septem esse dicitur, qui per omnes nu-
 merorum ornatus procedere videtur. per decennarium enim vt mundana sit anima. mundi enim de-
 cennarius est numerus. Per quinarium autem, vt ad se ipsam cõuerti possit. quinarium enim numerus
 ad se ipsum conuersiuus esse dicitur. Per nouenarium autem, ne solummodo vnifariam cõtineat vni-
 uersum, sed ad vltima vsque procedat postquam ab vnitatem exiuerit. per quaternarium autem, vt qua-
 dripartitam in vnum colligat diuisionem. per septenarium vero, vt omnia ad vnitatem retorqueat cõ-
 uertatq; ad quam solus annectitur septenarius matris sexusq; foeminei expers. Et hic quidẽ, in mun-
 dana scilicet anima, numerus totaliter inest: in diuiduis autem animis, veluti quæ ad illam operationes
 dirigunt suas, totaliter & partialiter: in dæmoniis vero, quæ particularius etiam operari cõtentur, è
 diuerso partialiter & totaliter: in humanis autem animis partialiter solum, & solum cognoscitiue. Sic
 igitur omnes in ipsis species sunt, hominis videlicet, dæmonis, & dei, vt omnia per istas cognoscant,
 quæ in superioribus factiue simul & cognoscitiue existit. Hæc igitur omnis commixtio sola est vni-
 uersalis animæ, & in vnaquaq; similiter diuinarum animarũ, necnon in dæmoniis similiter animis:
 quarum vnaquæque intellectum supra propriam stantem substantiam habet, propriumq; similiter
 vehiculum, necnõ vitam circa hoc diuisibilem. Vtrum autem in singulis partialium animarum pro-
 prium debeat sumi quod videlicet supra ipsas indiuisibile sit, quodve infra ipsas diuisibile, vel hoc
 quidem sic, illud vero alio modo, quanuis alibi hæc de re longos fecerimus sermones, nihilominus in
 ijs quæ de ipsarum generatione dicturi sumus, peculiariter hoc inquiremus, ipsum de hac re Platonis
 iudicium pro virili accurate excutientes. Tum seriem hanc vniuersam in longum secuit, & ex vna
 duas fecit, mediamq; mediæ veluti in speciem χ literæ accommodauit. Primum quidem igitur
 mathematicæ qualis sit animæ figura dicendum est, antequam ad ipsarum speculationem rerum per-
 ueniamus. sic enim recte ab ipsa phantasia veluti in semitam deducti, ad scientificam dicendorum
 comprehensionem optime præparati deueniemus. Imaginentur igitur omnes supra memorati nu-
 meri in recta quadam regula descripti, quemadmodum harmonici ipsi facere consueuerunt, sitque regu-
 la hæc secundum totam ipsius latitudinem supra scriptos habens numeros, quæ secundum longitudi-
 nem postea diuidatur. Erunt igitur vtrinque in vtraque sectionis parte omnes illæ rationes. Si enim
 secundum latitudinem facta fuisset diuisio, omnino hos quidem numeros hinc, illos vero inde discer-
 ni necesse fuisset. Verum quoniam secundum longitudinem facta est sectio: in omni vero longitudi-
 ne omnes sunt numeri: iidem in vtraq; reperiuntur parte. Illud autem manifestum obiter esse debet,
 quòd non idem esse dicimus diuidere longitudinem, & secundum longitudinem diuidere. hoc enim
 sectionem per totam procedere longitudinem significare videtur, illud autem ipsam diuidere longi-
 tudinem. Diuidatur igitur regula hæc sic secundum longitudinem, duæq; hæc longitudines ad se inui-
 cem applicentur, in punctis scilicet quæ bifariam has diuidunt longitudines, verum non eo applicen-
 tur modo, vt angulos causent rectos. non enim istiusmodi erunt circuli. Rursum rectæ hæc duæ longi-
 tudines sic incuruentur, vt extrema se contingant. fient igitur duo circuli, quorum hic quidem inte-
 rior, ille vero exterior: & sibi inuicem obliqui erunt. Vocatur autem hic quidem identitatis circulus,
 ille vero diuersitatis: & hic quidem est secundum æquinoctialem circulum, ille vero secundum Zodi-
 acum. Nam circa hunc omnis diuersitatis rotatur circulus, circa autem æquinoctialem, identitatis.
 Quamobrem rectitudines illas ad angulos applicari rectos non censuimus oportere, sed ad χ literæ
 similitudinem, quemadmodum voluit Plato, vt anguli in summitate solum essent æquales: qui vero
 in alterutra, quive consequenter se haberent, inæquales essent. nam neque Zodiacum æquinoctialis
 ad angulos secat rectos. Mathematicum igitur negotium (vt breuiter nos expediamus) de ipsius ani-
 mæ figura talem quandam in præsentia nobis affert considerationem. Verum à principio rursus cir-
 ca res ipsas considerantes, omnemq; ad animæ substantiam sermonem nostrum referentes, dicamus
 quòd secundum quidem mathematicas disciplinas continuum & diuisum ad se inuicem quodammo-
 do contraria esse videntur, & neque continuum esse diuisum, neque diuisum continuum posse. In ani-
 ma vero vtraque concurrunt, vniõ videlicet & diuisio. Vnitas enim est & multitudo, ratioq; vna &
 plures: & vnum & multa. & vt totum quidem est, continua est: vt autem numerus, diuisa secundum
 eas quas in se continet rationes: & secundum continuitatem quidem intelligibilium assimilatur vniõ-
 ni, secundum multitudinem vero eorundem discretioni. Quòd si etiam ascendere magis volueris, se-

Caput tertium
de figura ani-
mæ.

« Textus.

«

cundum quidem vnionem vestigium simulacrumq; ipsius habet vnus:secundum diuisionem autem diuinorum præ se fert multitudinem numerorum. Quamobrem neque solam arithmetica substantiam illam habere dicimus. (nam non esset continua) neque geometricam. non enim esset diuisa. Simul igitur vtraque est: quapropter & arithmetica & geometrica vocanda est: verum in quantum arithmetica est, simul secum in substantia harmonicam coniunctam habet. Nam multitudo quæ in ipsa est, concinna compositaq; esse dicitur, & in eodem simul & per se quantum, & illud quod ad aliquid est suscipit. In quantum vero geometrica est, sphericam connexam habet. Nam circuli qui in ipsa sunt, & immobiles sunt, & mouentur. secundum quidem substantiam immobiles, mouentur autem secundum vitalem actum: vel, vt rectius dicamus, simul vtrunque possidere dicuntur. nam à se ipsis mobiles sunt. quod autem à se mouetur, simul mouetur & immobile est, cum mouere ad immobilem pertinere potentiam videatur. Omnes igitur disciplinas substantialiter præassumpsit anima, geometricam quidem secundum sui totalitatem, secundum formam, secundum lineas: arithmetica vero secundum multitudinem, substantialesq; in se existentes vnitates, vt in superioribus ostendimus: harmonicam vero secundum numerorum rationes: sphericam autem secundum geminas circuitiones. Et vt in summa recte dicamus, hic est disciplinarum omnium nexus substantialis, se ipsum mouens, intellectualis, vnitus, pure omniq; seclusa forma complectens omnia, in figurate figuras, vnite ea quæ diuisa sunt, indistanter ea quæ à se inuicem distant. Hæc enim animal conueniunt substantiæ, omniaque in ipsa existentia hoc speculari oportet modo. Verum ex prædictis hoc etiam sumere decet, quod omnia scilicet secunda ad prima proportionem habent: omninoq; multitudinem ab vno principium ducere. Nam quemadmodum consideratio de ipsa essentia suum à substantia principium facit, harmoniæq; speculatio ab vna exorditur parte, sic & illa quæ de figura est doctrina, vnâ duabus longitudinibus præmittere videtur. Et quemadmodum à substantia identitas est & diuersitas, sic & ab vnitatem dupla & tripla est ratio, & ab vna longitudine, eiusdem, & alterius circuli: & vt præcedentia præcedentibus, sic sequentibus sequentia, omniaq; ad se inuicem consona, substantia, harmonia, forma. Et omnia quidem vbique sunt propter consimilem concoloremque animalis vitæ naturam, verum in eiusdem quidem circulo magis idem & triplum relucere videntur, in circulo vero alterius alterum & duplum. Et rationes vbique quidem vniuersæ, sed modo quodam alio in primis & secundis: & in ijs quidem opinatiue, diuisim, & partiliter: in illis vero intellectuue, totaliter, vnite. Et de his quidem hucusque dictum sit. De sectione autem hac, de duabusq; longitudinibus, necnon de geminis circulis quidnam dicendum sit, dignum est perscrutari. Diuinus enim Iamblichus superiora scandere videtur, abstrusaq; penitus & occultissima rimari, vnâ videlicet animam, & ab ipsa procedentes duas. nam in omni, inquit, rerum ordine imparticipabilis vnitas illa quæ participantur præcedit, numerusque hic imparticipabilis peculiaris est & affinis, & ab vno dualitas, quemadmodum in ipsis dijs. Timeus igitur inquit, cum per animæ præsentem genituram sermone vnica illam constituerit animam quæ supra mundum est, à qua & mundana anima, & aliæ sunt animæ, dualitatem nunc ab ipsa deducit. Sectio enim diuisionem demonstrat opificis, quæ in identitate perfectioneq; procedit, eadem in secundis etiam producens numeris. Diuisio vero quæ secundum longitudinem est, superiorem ab opifice deuenientem processum ostendit. Per hæc enim duæ generantur post vnâ animæ, quarum vtraque easdem continet rationes, & ad se inuicem complicantur, & in se inuicem sunt, ab inuicemq; diuiduntur, & impermixtam seruant puritatem, licet ad se inuicem vniantur. Per sua enim centra ad se inuicem vniantur. & hoc est quod dicitur, Mediæ mediam accommodauit. Quoniam autem & hæc intellectiuæ sunt animæ, diuinoque participare dicuntur intellectu antequam cælum fieret, in circulum illas inflexit opifex, motuq; qui circa eadem & in eodem est, illas complexus est, intellectiuas efficiens illas, diuinoq; impartiens intellectu: animarumq; dualitatem in intellectualē imposuit dualitatem, quæ secundum substantiam ipsas præcedere dicitur. Hæc Iamblichus. Nos autem recte quidem hæc præclareq; dici ad rerum ipsarum speculationem affirmamus. Nam & ista ante mundum sunt, & iccirco in mundanis rebus vnitas est, postea dualitas, & postea septenarius ipse. In vniuerso enim vnica quidem ea quæ vniuersi est: post ipsam vero duæ quæ cælum in eiusdem & alterius diuidunt circulationem: post has autem illæ quæ errantes temperant sphaeras. Verum magis ad Platonis mentem accedere arbitramur, si non de animis quæ supra mundum esse dicuntur, neque de mundanis quæ multæ sunt, superscripta verba intelligenda duxerimus, sed de ipsa vniuersi anima, quam mundi animam dicimus. Ipse enim paulò post has diuisiones subiungit. Postquam autem secundum constituentis mentem omnis animæ constitutio effecta est, posthac corpoream omnem naturam intra ipsam fabricauit, vnâ nominans hanc, & non aliam præter illam quæ vniuersi est. hæc enim illa est quæ corpoream omnem complectitur naturam. Opificias igitur diuisiones, necnon lineas & circulos de hac ipsa dici intelligere oportet. Non enim hoc modo rationes euentiuæq; nos deficient. Quoniam igitur omnium copulatiua congregatiuaq; est immobilium, & eorum quæ ab alio mouentur, necnon indiuiduorum & diuiduorum, exemplariumq; & externorum simulacrorum, præterea vere entium, & eorum quæ non vere sunt entia: non ab re duplex eius dicitur esse natura, & hæc quidem ad meliora superioraq; respicere, illa vero ad peiora submissioraq;. Quia autem hæc à se inuicem penitus distincta disiungiq; videntur, iccirco duabus quodammodo indigere medietatibus par est. Verum in natura quidem sensibili duo quædam sunt quæ à se inuicem distracta coniungunt, in incorporeis ve-

Iamblichus.

10

20

30

40

50

60

10 una est biformis substantia, quæ extrema ipsa colligat: cuius quidem id quod intelligibilibus com-
 plicatur, intellectuale est, scientificum, prudentia resplendens diuina, reducendi vires habens, rerum
 causas in se complexum. Quod autem partibili appropinquat naturæ, diuersitatis effectiuum, sensibi-
 lium tactiuum, prouidentia ad secunda extensiuum, artificiale, & omnium quæcunque ijs similia affi-
 niaq; sunt comprehensiuum. in vtroque autem horum omnes sunt rationes. Hoc enim modo animæ
 substantiam ab intellectuali substantia differre dicimus. hæc enim vniformis est, omnesq; species vni-
 fariam continet: illa vero biformis est, easdemq; habet rationes cogitatiuæ & opinatiuæ: & aliter qui-
 dem in eiusdem circulo, aliter autem in circulo alterius. nam vnitas est, & dualitas rursus: vt ad vni-
 tatem scilicet intellectualium deorum patrem. Hæc enim vnitas quidem est vt ad vniuersum confi-
 10 deratur: dualitas autem vt ad intellectum. Et omnino quidem diuisio hæc & multitudo ab illa deue-
 nit deitate. processus igitur multiplicationisq; causa est qui vitæ primo præesse dicitur deus. Quam-
 obrem philosophantium quidam cum illa quæ à dijs sunt, ijs ipsis assimilare conarentur, intellectus
 quidem secundum masculinum deorum genus, animas vero secundum fœmininum ordinari oportere
 sanxerunt. nam intellectus indiuisibilis quidem est, & ad impar impariformis reducitur, anima ve-
 ro diuisibilis & biformis: & hic paternis causis, illa vero generatiuis proportionabiliter se habere vi-
 detur. Præterea hic finis cognatus, illa autem infinitatis esse censetur. Quamobrem si quispiam me
 percontatus fuerit, quomodo anima vna est, & quomodo biformis: responderem utiq; quod vna qui-
 dem est veluti illa quæ per se moueatur. hoc enim commune est cuilibet vitæ animali, partibusq; in
 illa existentibus. biformis autem secundum duplicem vitæ modum, quo scilicet ad prima respicit re-
 20 grediturq;, & quo secundorum curam gerit. Et secundum ipsius quidem substantiam vnicam dicemus
 ipsam habere vitam. nam quod se ipsum mouet, substantia est animæ, secundum autem idem & alte-
 rum duplices ipsius vitas distinguemus. Verum propter quid recte animam figuræ primo constituit
 opifex, postea circularis? Aut quomodo recta linea animali conuenit substantiæ? Dicendū quod oportet
 proportionali rectæ lineæ modo intelligere. Nam quemadmodum linea recta aliunde aliò inde-
 flexe determinateq; progreditur, (vna enim sola recta inter duo constituitur puncta) & quemadmo-
 dum sua ipsius natura infinita est linea recta, sic anima genita est potentia existens infinita. & quem-
 admodum indiuisibile est punctum, sic intellectus indiuisibilis existens animam præcedit, ipsam in-
 diuisibiliter complexus, omnemq; ipsius substantiam impartiliter præassumens. nam intellectui qui-
 dem indiuisibilitas proprium est, animæ vero primo diuisibilem esse. talia autem sunt punctum & li-
 30 nea. Recte igitur ista discreuit ratio, & animæ rectam lineam assignauit, postquam etiam circulum,
 quæ simplices esse dicuntur lineæ. ipsi vero intellectui punctum tribuit. nā inde veluti ex adyto quos-
 dam animæ apparet ratio indiuiduam intellectus ostendens naturam, ipsiusq; occultam & inenarra-
 bilem nuncians vnionem. Ipse vero intellectus in se ipso collocatur firmiter manens, omnia quiete
 sedateq; intelligens, punctum existens & centrū quando ad animam comparatur. Nam si anima cir-
 culus est, ipse centrum dicitur, circuli existens potentia. Si autem anima linea est, quia recta: ipse pun-
 ctum est, indistanter dimensione præditas amplexus species, impartiliter autem partibiles circularis-
 terq; circulares omnes continens. Circulus vero idem dicitur cum ad ipsius boni naturam compara-
 tur, circa quam desiderio vnus rotatur, appetituq; inseparabilis ad ipsum vnum coniunctionis, vndiq;
 que ad ipsam nutat. Rursus alio etiam modo ipsi animæ lineam conuenire dicemus. nam si quispiam
 40 intellectui motum concederet, sine transitu discursuq; hunc ipsum actionem habere non ab re suspi-
 caretur. Totam enim simul intelligibilem speculatur naturam, sempiternam habens vitam, semper
 circa eadem in eodemq; existens, & modo operans eodem. Anima vero actionem possidet discursi-
 uam. aliàs enim alijs se applicat speciebus, etiam si vniuersi animam in medium afferre voluerimus.
 Peculiare nanque hoc animæ esse dicimus, cum tempore operari: vt in Phædro voluit Plato. Omnis
 vero transitiuus motus linea est, cum rectitudinē habeat, & vnde, & quo: & aliud quidem principiū,
 aliud autem finem. Quare hoc etiam modo lineam animæ assignare poterimus. Præterea immobilis
 quidem causa, illorum quæ à se mouentur, motiua esse dicitur. nā hæc illius primo participare viden-
 tur: illa vero quæ à se mouentur, ijs quæ ab alio mouentur, motum præstant. Cū igitur anima omniū
 quæ ab alio mouentur, curā gerat, ante illa secundum substantiam existens, & veluti à se ipsa viuens,
 50 omnia complexa sit illa quæ vitam externam aduentitiāq; possident: non immerito in sui prou-
 dentia lineæ similitudinē gerit, cum aliorum scilicet motiua sit, eorundemq; constitutiua, quemad-
 modum linea dimensio distantiaq; est alterius ad alterum, egressusq; à se ipsa productus. Quamob-
 rem in sermonibus quidem qui de mixtione facti sunt, & in ijs quæ de numeris & de medietatibus
 prædicta fuere, ipsum animæ ens declarauit Plato, quomodo vnum est & multa, quosve processus ha-
 beat & regressus ad ea quæ supra se sunt, & ad se ipsum: præterea quomodo ea quæ post se sunt pro-
 ducit, & ad se retorquet, quomodoq; vniuersum mundum colligauit, rationibusq; compleuit. In ijs
 autem, vbi de recta linea & de circulis perscrutatur, ipsum nobis vitale animæ intellectualeq; tra-
 dit, & quomodo intellectualis particeps sit vitæ, quomodoq; ad se ipsum conuersum est, secundum
 quod se ipso viuens, & se ipso mobile est. Nam rectitudo ipsa animalis vitæ à melioribus superiori-
 60 busq; processum ostendit, reflexus autem in circulum intellectualem ipsius conuersionē. Hanc enim
 potentiam, simul & illam quæ ipsius vitæ productiua est, à patre fortita est anima. Cum autem duæ
 animales sint vitæ, hæc quidem cogitatiua, illa vero opinatiua: iccirco duæ procedunt lineæ rectæ, &

διτιόν ἐστὶ
 ἡ ζωογονί-
 κόν.

in duos incuruantur circulos. Vt autem in summam dicamus, substantia quidem animæ cum totum existat ex partibus, compositus concinnusq; esse dicitur numerus: vita vero, rectitudo vniformis & biformis: intellectus autem cogitatuus & opinatiuus. nam in ipsa ens, vita, & intellectus reperiuntur. Verum si, quemadmodum fieri oportet, ante cognoscituias ipsius vires, vitales in se ipsas considerare voluerimus potentias, quæ simul quidem cum discursu sunt, simul autem se ipsas mouent, rectitudinem discursiuam illarum proprietatem signare dicemus, circulum vero ad id quod se ipsum mouet assimilari. nam à se ipsis ad se ipsas mouentur. Quamobrem Timæus solum in ijs vitalem ipsius motum tradere nobis cogitans, rectum assumpsit & circulare, in posterioribus vero cognoscituios circulorum motus nobis intimauit, veluti anima iam se ipsam mouente. Si igitur per rectas lineas in præsentia animæ vitas intelligere voluerimus, & has inquam substantiales, quia ipsius animæ essentiam rectam machinatus est, veluti quæ suo ipsius esse vitam haberet, ipsum dicemus circulum vitæ speciem qualisnam sit nobis significare, vt scilicet à se ipsa mobilis est, & à se ipsa incipiens ad se ipsam conuertitur: sed non qualis est illa quæ irrationabilium animalium esse dicitur, quæ extra veluti in rectum fertur, neque ad se ipsam nutare potest, sed alia extra se appetit. Quod autem à se mouetur, à se ipso ad se ipsum mouetur, respicitq; se ipsum, & in se ipso manet. quamobrem talis vitæ species circularis esse dicitur. nam in circulo idem est finis & principium, quemadmodum in illo quod à se incipit, & ad se conuertitur, definitq; in se ipsum. Rectitudo igitur dimensione carens est, & similiter circulus: illa quidem vitæ simulacrum existens, hic autem non omnis simpliciter vitæ, sed illius quæ ad se ipsam regreditur. Nam vtrunque in animis considerari potest, rectum quidem secundum appetitionum transitum, discursumq; desiderij: circulare autem secundum circuitum qui ab ijsdem in eadem fit. quæ optime in Phædro cognoscens Socrates circulo circumferri dicit animas, ab intelligibilibus tanquam amatis desideratisq; circumlatas, aliasq; ab alijs bene acceptas, & ab eisdem in eadem redeunt. Quid igitur vrgentes Peripateticorū verebimur insultus, qui nos laceffunt, percōtanturq;, qualemnam in præsentia lineam assumpsit Plato: Physicamne? Verum hoc esset absurdū. finis enim hæc corporum esse dicitur. An mathematicam? Sed non à se mobilis hæc, neque substantia est: animā autem substantiam dicimus esse, à corporibusq; separatam. Respondebimus igitur temere eos nos percontari. non enim cessauimus vsque eis intimare hanc nos lineam substantialem assumere, quod ante nos idem fecit Xenocrates, talem lineam indiuisibilem vocans. ioculari enim quippiam dixisset si indiuisibilem magnitudinem intelligi voluisset. Verum ille substantialem lineæ rationem lineam vocare voluit: Plato vero mysterij occultationisq; causa mathematicis vti voluit vocabulis, tanquam velis quibusdam quibus veritatis sacraria occulerentur, quemadmodum Theologi fabulis, Pythagorici vero signis vsi sunt. nam in imaginibus etiam exemplaria speculari contingit, & per has ad illa nobis datur accessus. Verum isthæc illis, quia difficiles & duræ ceruicis sunt, haud integre satisfaciūt. quare ijs relictis ad literam rursus & ad eam sermonis partem à qua egressi fuimus, reuertamur. Quoniam quidem anima & vna est, & secundum suas diuiditur partes, & est vnum & multa. hanc quidem vt vnam dixit, vniuersam vero vt multitudinem, seriem autem vt ambo, quæ res substantiam ostendit ipsius ab alijs continuis & discretis esse distinctam. Illa etenim ad se inuicem non permiscentur, anima vero & vna est simul & multitudo, continuumq; & discretum. Quoniam vero bifformes animales existūt rationes, nam ambigua bicepsq; est anima, exemplar suum imitata, & eiusdem quidem circulo indiuiduam intelligit substantiam, alterius vero circulo diuiduam omnem continet, iccirco duplicē illam vocauit. Quia autem easdem habere dicitur rationes in superiori inferioriq; sui parte, & non, vt quidam arbitrati sunt, hoc quidem modo duplas, alio vero triplas, ideo secundum longitudinem illam nobis diuisam tradidit. nam sola hæc diuisio vbique easdem seruat rationes. Hæc autē sectio opificiam indicat diuisionem, quæ peculiaris ipsi existit opifici. Dualitas enim iuxta ipsum residet, intellectuilsq; refulget sectionibus, vt quidam dixit Theologorum. Atqui & illud, mediā mediæ, forsitan ostendere voluit quod diuisio complicatioq; illorum quæ omnem fugiunt cōtactum, peculiariter factæ sunt modo ad animale medietatem, medio videlicet modo: quoniam & in intellectu diuisio esse dicitur, cum ibi sit alteritas: sed primo ibi esse censetur, & veluti latenter quodammodo, & indiuisibiliter. Rursus in sensibili natura diuisio reperitur, verum secundum vltimam partitionem. quamobrem illic obscura imbecillaq; est vnio: in anima autem vtraque medio se habent modo, secundum quem ipsi conuenit animæ. Quare si quidem de intellectu loqueretur & anima, dixisset vtique quod primo mediā accommodauit, si vero de corpore & anima mentionē faceret, addidisset quod mediā vltimo. Verum quoniam de animæ dualitate præsens habetur sermo, mediā mediæ applicitam fuisse dicit. Et forsitan nobis insinuare voluit quod animæ contactus secundum ea quæ proprie mediæ sunt, factus fuit. nam ipsius cogitatuæ vltimum supremumq; opinatiuæ mediæ dicuntur vniuersæ animalis essentiæ: hæc autem ad se inuicem coniunguntur, vnaq; dicitur anima harum duarum vitarum vnio. Nam in omni entium coordinatione primorum vltima primis secundorum complicantur. Figura vero quæ ex istiusmodi fit applicatione secundum literam χ, multam & cum vniuerso, & cum ipsa anima affinitatem habere dicitur. Et vt Porphyrius narrat, talis apud ægyptios character cum à circulo complectitur, signū mundanæ est animæ. Signabant enim fortasse per rectas quidem lineas biformem illius processum, per circulum vero vitam vniformem, regressumq; per circulum intellectiuum. Non est autem arbitrandum Platonem per ea quæ dicta sunt, diuinam inueni

ἀπαθῶσας

ἀμφισο-
μος.
ἀμοιπρό-
σων.

Porphyrius.

10

20

30

40

50

60

ri posse substantiam censuisse. non enim per characteres formales aut voces, entium cognoscitur veritas, ut quidam suspicati sunt, sed hæc alioquin diuinarum signa sunt rerum, quemadmodum talis motus, talisq; figura vel color: ut ij qui rebus diuinis operam impendunt, affirmare videntur. Nam alij characteres alijs conueniunt dijs, aliaq; alijs signa propria esse dicuntur: sicut in præsentia signum hoc animæ peculiare censetur. Nexus enim cōplicatioq; duarū rectorū, biformis vitæ nobis vnionem ostendit. nam ipsum etiā rectorum signum est vitæ, quæ à superioribus defluxit. Ne autem nos rebus ipsis prætermittis, circa characteris inquisitionē negotium haberemus, illud veluti addidit Plato nobis significans quod characterem hunc ad velandam occultandamq; veritatem præterdit oratio, insignuram penitus animæ naturam figura insignire conata. Deinde in orbem torfit, quod ita coirēt

10 inter se capita, ut lineæ ipsæ & secum inter se inuicem è regione interfectionis ipsius coniungerentur.

Quod quidem igitur per rectoras lineas animæ processum ostendere voluit Plato, vitamq; à substantia procedentem, & illorum omnium quæ ab alio mouentur curam gerentem, ex superius dictis manifeste declaratum esse arbitramur. Reliquum igitur est ut ijs proportionabiliter reflexionē quæ in orbem facta est, explicemus. Quoniam igitur regressus ipsis contigui dicuntur esse processibus, rursus ea quæ processa sunt auocantes, iccirco rectoras in circulos esse retortas dixit. Et quoniam vitalis animæ pars, intellectualis est & finalis, multitudinisq; intelligibilis explicatiua, iccirco ad idem rursus applicare definereq; dicitur: necnon quia ea quæ ab alio mouentur, mouet anima, & se ipsam mouet ad se ipsam conuersa, propter hæc omnia ipsi figura conuenit circularis. nam ipsius processus regressui annectitur, cum imperfectus non sit: & motus illorum quæ ab alio mouentur, à se ipsam mouente des-

10 pendet vita: & quemadmodum alia alijs non obstare dicuntur, neq; se inuicem destruere, sed perfici magis, eodem etiam modo rectorarum non interimitur essentia propter reflexum in orbem, sed manētibus illis circuli efficiuntur. omnia enim simul in anima reperiuntur, & sicut continuum est & discretum, ita rectorum est & circulare. nam & hæc manere oportet simul, non minus quàm indiuisibile & diuisibile. Cum enim sempiternæ opifex producat, omnino quæ ab ipso facta sunt, semper esse necesse est. Simul igitur in anima rectorum & circulare esse dicuntur quicquid vtrunq; fuerit. Verum quinam ij duo sint circuli, quomodoq; animæ conuenire dicuntur, si placet addamus. Si quidem igitur animæ substantia ab intellectu ipso procedens talis effecta esset, ut intellectiua penitus priuari debuisset proprietate, non utiq; circularem illi attribuisset figuram. Cum autem secundum participationem intellectiua esse dicatur, intellectusque explicatus & biformis esse censeatur, propter ipsius intellectiuam

30 partem circulus figura carens & magnitudine à se ipso motus esse dicitur: propter autem dualitatem ipsius duplex quemadmodum dicitur, circulus cõsetur. duplex enim ipsius est processus, sicut duplex regressio est duplexq; ratio, quamobrè intellectualis etiam participatio duplex, secundum duplices vitas. Quoniam autem complicatur eæ secundum ipsarum primum processum, procedentes vero à se inuicem distinguuntur, post processum autem rursus ad sua regrediuntur principia, iccirco rursus annectuntur secundū regressionis ipsius proprietatem, coniunctione quidem mansionē significante, sectione vero ab inuicem, in idem rursus regressionem ostendente. Diuiniior enim vita illa quæ est secundum regressum, suum finem principio applicat suo, inferior autem vita processum suum retorquet ad manēs, ad vnum scilicet intellectum ipsius, necnon vitæ melioris. Nam ibi duarum est nexus complicatioq; vitarum è regione interfectionis existens, quoniam illa quidem secundum processum

40 vnitur, hæc vero secundum regressum, contraria auē ad se inuicem sunt processus & regressio. nam hæc quidem ex eiusdem esse natura dicitur, ille vero ex alterius. & rursus hæc coniunctiuam similitudinem tribuere censetur, ille vero diuisionem procedentibus imponere. Non igitur audiendos illos esse arbitror qui animæ figurā vere ex duobus cõstare circulis affirmāt. Si enim sine latitudine fuerint circuli illi, quomodo nam ipsorum alterū scindi poterit, cum latitudinem non habeat? Quod si circuli quidam, hoc est torques fuerint, quomodo ex ipsis existens anima, ex medio ipso extremum penitus amplectetur cælū? quomodoq; torques illos per totum sphericum corpus extensos esse dicemus, cum alioquin corporei etiam existentes, extra vniuersum corpus aliquod reperiri nobis ostēdent, & vacuū quippiam relinqui in superficie cum supra sphaeras extensi esse dicentur, quemadmodum in sphaericis torquibus est videre? Si autem circuli sint, simul cum corpore ad extrema vsque descendere illos

50 oportet propter stationem quam à medio ad extrema vniuersi obtinent corporis. Oportet igitur figuram hanc animalis vitæ effectricem omni penitus figura carētem intelligere, & ab omni dimensione alienam: alioquin nosmetipsos totamque Platonis philosophiam varijs implicabimus erroribus, quales illi Aristoteles inurere conatur cum alios, tum hunc ipsum, magnitudinem scilicet animam habere ex ipsius asseuerans opinione propter circulorum mentionem, demonstransq; quod si talis est anima, solum diuidua existet, nullocq; modo indiuidua, licet ex vtriusq; esse dicatur. nam siue circulus siue cricus fuerit, solummodo partibilem habebit naturam, nihilq; in ipsa indiuisibile erit. Atq; eo motu qui in eodem & similiter semper reuoluitur, vndiq; est eas circumplexus. Admirandus profecto expositionis modus est quem in præsentia diuinus affert Iamblichus, menteque Platónica dignus, quā ferè semper alias, nūc vero maxime assequi videtur. Nō enim id quod in eodē & similiter

60 semper reuoluitur, de anima intelligi arbitratur oportere, quæadmodū omnes ferè ante ipsum expositores voluerunt. nam in ipsa anima motus ipsius est, & non circa ipsam, sed de ipso intellectu intellectiuaque audit vita. Nullibi enim in toto hoc negotio videtur intellectui animam copulare Platonem.

H. j.

Textus.

ἀποκρίσιμα
τάσικόν.

Textus.
Iamblichus.

to: oportet autem fieri istud, si quidem vniuersum hoc animal animo menteque præditum demonstrare decernit. Nos igitur hoc etiam intelligamus modo eum qui in eodem & similiter semper reuoluitur, motum scilicet intellectiuum esse. hic enim complectitur animam, sicut anima ipsa totum continere dicitur cælum. Verum intellectus quidem motus immobilis dicitur. nam insimul totus vniteq; consistit. Anima vero motus à se ipso mobilis vocatur. Rursum vniformis & indiuisibilis ille, hæc biformis se ipsam diuidens & multiplicans esse censetur. Participat autem intellectus anima secundum quod intellectiua est, ipsoq; medio diuino applicatur intellectui. Intellectus enim mūdana participans anima, ad intelligibile ascēdit. Neesse igitur est motum qui in eodem & similiter semper reuoluitur, intellectiui esse, alium inquam à duobus illis circulis, siquidem illos complectitur. Erit igitur vel intellectus participabilis motus iste quem illico supra animā esse dicimus, vel eius intellectus qui ipsius esse dicitur opificis. Verum huius esse impossibile est. nam hic imparticipabilis existit. participabilis igitur intellectus hunc esse motum dicendum. Quod autem motus iste intellectiuus existens, quem diximus in eodem & similiter semper reuolui, cum supra animam sit, non sit ipsius opificis, hinc manifeste nobis liquere poterit. Nam cum dictum sit ipsum opificem mundum vniuersum intellectu præditum fecisse, palam esse debet quod non se ipsum vniuerso tribuit veluti animā, sed alium participabilem intellectum, quem superius demonstrauimus supra animam residere, cum dixit Timæus, intellectum in anima, animā vero in corpore includens, hoc exædificauit vniuersum. Manifestum enim est quod non reposuit se ipsum in anima. nam ridiculum esset cogitare illum se in animam inclusisse, cum abstractus separatuscq; existat. In sequentibus enim dicit Plato quod ens in se neq; recipit aliud ens, neq; ipsum in aliud penetrat, quāobrem nec opifex ipse in animam se includisset. Verum antequā animam produceret, in se existens aliud produxit ens, quod postquā animā generauit, in ipsa imposuit anima. Quod si hoc verum esse censetur, motus illius qui circa idem & in eodem reuoluitur, hos animales continet circulos. & non motus eius qui illum simul & animā constituit, qui paulopost manere dicitur in suo decenter more ab vniuerso semotus & abstractus. Hic igitur intellectus est mundanus, cuius vita animales vitas dicitur continere, vniformis existens, & sempiternus illas quæ biformes sunt, neq; motu præditæ sempiterno: & sic quidem tota processit anima vnitas existens & dualitas, & vt ex prædictis cognoscere licet, ad se ipsam indifferens. Posthac igitur quomodo ex ijs opificis diuisionibus, hoc quidem in se diuinius habuit anima, illud vero inferius indigentiusq; in sequenti litera nobis tradidit Plato. Et circularū alterū exteriorē, interiorē alterū fecit. Exteriorē quidē, lationē eiusdē naturę, interiorē vero alteri⁹ nominauit. Hos diuinos circulos Iamblichus quidē ad separatū ab animis intellectū & ad inseparabilē refert, & ad motū qui circa ipsos reuoluitur, in eodem manēs, tanquā hoc quidē duas cōprehendente animas, illo vero in illis existēte, & hoc impermixtim incōtaminatēq; manēte ab alia qualibet vita, necnō ab animalibus potētis alieno: illo vero cum ijs se miscēte, easq; dirigēte, à qua causā vniuersalis anima firmiter operari dicitur, & ad ipsum opificē vniri. Noster autē sermo duplices animę vitas, intellectiuas scilicet & regressiuas interpretatur, necnō potētias duplices, cogitatiuā videlicet, & opinatiuā. habet enim vtrasq; vniuersi etiā anima, quoniā in Phædro idē Plato hunc quidem eiusdē, illum vero alterius ex equis illis nominauit, cum alioquin etiam dijs ipsis equos attribuat, sed probos ex probis existentes. In præsentia igitur exterior quidē circulus cogitatiuus esse dicitur, interior vero opinatiuus. Vires enim opifex cogitatio tribuit circulo, per quas diuini⁹ opinatiuo esset. nam magis vnitur, & intellectiuus est. Nominauit enim illud, non solum propter nudam nominis impositionem additam, esse suspiceris, sed ex illo videri participationem identifi⁹ intelligas, quemadmodum in opinatiuo potentiam alterius effectricem imposuit. In superioribus quidem igitur animæ ipsius ad se ipsam similitudinē nobis tradere voluit Plato. In præsentia autē, excessum submissionemq; quos ad se ipsam habet anima, ab opifice causa traditos declarare studet. Hæc enim alterū quidem ex circulis exteriorē fecit, inquantū scilicet proximiorē eū similitiorēq; ipsi voluit esse intellectui, intelligibilibusq; entib⁹. Illa enim proprie extra esse dicuntur, cum à secundis abstracta sint omnib⁹. Alterū autē interiorem, qui à meliori superioriq; contineretur, deberetq; ab illo gubernari, tanquā naturæ inferioris existens. Multū igitur abest vt Plato hos mathematice intelligat circulos, qui alioquin illos existētes equales simileq;, dissimiles inæqualesq; faciat, opificis voluntatem illis pro substantia tribuens. Verum hic nonnulli ambigere vidētur quomodo nam anima consimiliū existente partiū, hic quidem circularū eiusdē esse dicitur, ille vero alterius: & hic exterior, ille autē interior nominatur. isthæc enim animæ vniformitatē, partiūq; similitudinē confundere videntur. Porphyrius quidem huic satisfacere volēs quæstioni, ad sensibilia defertur, materialesq; melicrati mixtiones, & eas quę ex vino melleq; fiūt, cōmemorat, in quib⁹ totū quidē consimiliū dicit esse partiū, verū in alijs aliā efficere passionē. hos enim vinū magis allicere dicit, illos vero pertentat dulcedo. Noster autē pater hanc generum mixtionē in immateriali incorporeaq; natura intelligendā esse censebat, quæ non secundum specierū confusionē dicitur esse, nec secundū ipsarū cōputrefactionē viriū, sed quę partibus integre custoditis secundū vnionē efficitur, illarūq; ad se inuicē penetrationē. nā corruptiones miscibiliū, potentiariūq; in ijs ipsis imminutiones in materialib⁹ reperit⁹ reb⁹, vbi materia diuersarū proprietates rerū puras impermixtasq; in se ipsa custodire nō potest. Proprium autē est immaterialis commixtionis, vt ea quæ cōmixta esse dicuntur, vnita simul maneāt & diuisa, necnon cōmixta & incōmixta esse censeantur: quemadmodū è diuerso in materiali cōmixta

Textus.

Iamblichus.

Porphyrius.

De mixtione
materialiū &
immaterialiū.

tione ea quæ commixta sunt, confusa indiscretæq; à se inuicem esse dicunt. est enim per computrefactionem corruptionemq; mixtio illa. Quòd autè possibile sit tales reperiri immateriales (vt diximus) mixtiones: faciliter admitteremus, si ad disciplinas respicere voluerimus, necnon ad naturales rationes, & ad lumen quod à pluribus prouenit facibus. In ijs enim multa lumina vnū efficientia lumē, nihilominus incōfusa impermixtaq; remanent, & multæ simul existentes rationes, à se inuicē discernuntur secundū naturalē diuersitatē. Necnon multæ scientiæ cū in se inuicē sint, nihilominus impermixtæ ad se inuicē sunt: quod ex operationibus nobis palàm est videre. illa etenim quæ ad se inuicem cōfusa sunt, puras nequeūt reddere operationes: scientiæ autē singulæ, singulas præbent operationes suas, cū vnaquæq; pura in se ipsa permaneat. Quamobrē si animæ genera immaterialiter permiscerentur, & in se inuicē omnia esse dicuntur, & in se ipsis collocantur. nā ex eo qd in se inuicē sunt, totā consimilē cō-

10 coloremq; efficiunt animā, & iccirco omnis eius pars ex eisdem constituitur generibus: ex eo autem quòd in se ipsis collocantur, propriamq; seruant puritatem: alias secundum alias illius partes vires infundunt, magisque alia alijs & posse & imperare ostendunt. In illis enim quæ se totis commiscerentur computrescuntq;, vniformitatem penitus partiumq; exactam similitudinem contingit videre. in ijs vero quæ impermixtum quiddam in mixtione præ se ferunt, inconfusaq; in complicatione permanent, & permixta puritatem tamen referuare videntur, tota per tota commiscere possibile est, vt vna scilicet pars ex omnibus sit partibus, singulæq; in se ipsis remaneant, vt alia aliam temperet & gubernet. Propter hæc igitur nequicquam mirandum esse censemus, si intra se inuicem in anima omnia pe-

20 netrent genera propriam sibi ideam seruantia, & alicubi quidem eiusdem vigere naturam, alicubi autem ipsius diuersi superare proprietates. Nam ipsius substantiæ genus commune est, vnica animæ determinans medietatem, secundum quam media inter indiuiduam substantiam, & eam quæ circa corpora diuiditur, esse perhibetur. Vnica igitur vita est, quemadmodū vna substantia: bifor-

30 mis autem, sicut illa duplex est propter duo genera. Et ad dubitationem quidem sic respondendum. In litera autem illud fecit, proprie assumptum est, vt medietatis speciem in anima referuaret, quemadmodum superius illud adimpleuit, & commiscuit. Illud autem nominauit, quàm bene proposito quadret negotio, palàm est. nam quoniam circulis illis nomina secundum prædominium imposita sunt, iccirco nominauit inquit. quod signare videtur non à tota essentia sic illos, sed à prædominio appellasse. Præterea etiam post perfectam operam cum nomina imposuisset, nobis aperte declarat quòd ea quæ proprie nomina esse dicuntur, rerum naturam coniectari insequiq; debent. non enim eum qui

40 non esset eiusdem circulus, hoc vocauit nomine opifex, sed eum quem ipse talem constituerat: vel, vt etiam rectius dicamus, & actio ipsius principalissimam habet nominis causam, & nominis impositio ipsa actio esse dicitur. siquidē intellectio ibi ab ipso nō separatur opificio, sed ipso intelligere dii operantur. sic etiam & ipsa denominatione res ipsas efficiunt. Quod etiam si mihi quid sentiam dicere liceat, ex ijs vt arbitror intelligere nobis datur quænam occulta sint mysteria Platonice Philosophiæ, quæ non solum opificem nobis nomenclatorem tradidit, qui primus duabus animæ circulationibus

50 imposuit nomina: verum ante hoc etiam substantialem animæ characterem nobis designantem adduxit, duas scilicet rectas seorsum lineas, ex ijsq; χ cōstitutum, ex quo duo effecti sunt circuli. Quod postea hominum insequuta solertia ex figuris χ speciem repræsentantibus, & ex semicirculis perfectum animæ characterem designauit. Nobis igitur à Platone primum & nomina & animales traditi sunt characteres, quos & ille intellectiue cognouerat, & qui eum sequuti sunt sapientes approbauerunt. Nam operæpretium est arbitrari quosdā animales esse characteres, neq; communes solum, vt ij sunt, sed proprios, aliosq; aliarum esse, quemadmodū à dijs ipsis traditi sunt, Herculis, Pēthēi, Atrēi, atq; ipsius etiam Platonis: sed hos quidem & scire & indicare ad solos pertinet deos. Vniuersis autem animis cōmune signum à mūdāna demanans anima, & primus cōplexus est Plato, & primus literis tradidit, huiusq; effectorem ipsum opificem appellauit in animæ substantiam vitalem ipsius characterem inurentem, duabusq; ipsius intellectiuis lationibus totidem nomina imponentem, quæ à propria acceperat substantia. Ipse enim est qui maxime per hæc entium genera, idem scilicet, & diuersum exprimi insigniriq; videtur. nā ista opifici recte conuenire censentur, hoc quidem tanq; secundū specierum fines materiā figuranti, illud vero tanq; multa ad vnā opificij ideam colligenti. Quamobrem

60 apud Orpheū opifex ipse de ijs maxime noctē percōtatur dicens: Quomodo mihi vnū omnia erunt, & vnūquodq; seorsum: illud enim seorsum vnūquodq; per diuersitatem facit, sicut illud vnum omnia esse per identitatem. Quapropter non ab re est, si à sua ipsius substantia hæc accipiens nomina, tanq; opificia symbola circulis animæ imposuit mundanæ. Diuinum enim nomen hoc est, eiusdem scilicet circulus, veluti signū afferens ipsius eiusdē intelligibilis causæ. Et similiter alterius circulus, tanquam alterius naturæ symbolū. Sunt enim ij vt in generibus accipiuntur entis, hic quidē eiusdē, ille vero alterius affinis. Vt autē in intellectiuis dijs, hic quidē paternis cōtentiuis incōmutabilibusq; causis annexus, ille vero generatiuis vitæq; efficientibus. Vt autē in intelligibilibus, hic quidē finis, ille vero infinitatis participans magis. Hæc igitur symbola quæ ab ijs deueniunt ordinibus, hunc quidē nomen fortiri tale, illum vero ei contrarium fecit. Quid igitur (dicere posset aliquis) perit ne vnica illa animæ substantia, dū in duos diuiditur circulos? Minime respōdebimus. in diuinis enim diuisio secūda est ab vnione: processus vero medius est inter mansuā potentiam, & eam quæ ex regressu acquiritur perfectionem. Verum quoniā & vnitas substantialem est anima, & dualitas, necnon vna & multitudo, ma-

ὄνομαστο-
θίτην.

Orpheus.

Textus.
De viribus
animæ
Caput IIII.

Aristoteles.

Quid dextrū
& sinistrum
in anima.

διακόσμη
σιρ.

nenſq; ſimul & procedens & regrediens, vnita eſt ante diuiſionem, quapropter ante multas partes cō-
ſtitit vnum quiddam totum ipſa animæ commixtio: & ſecundum proceſſum ſeparata, ruruſum per
egreſſum vnita eſt. Minor igitur circulus in maiori comprehenſus eſt. Nam quemadmodum intelle-
ctus animam ipſam complectitur, ſuum in illam irradians infundensq; lumen, ſic ipſe eiudem circu-
lus vnionem perfectionemq; alterius tribuit circulo, incontaminatum quidem in prouidentia, vnitū
vero in proceſſibus, intellectiuum etiam quodammodo, & hunc in ſenſibilem cognitione efficiens.
Quamobrem admirabiliter hic quidem ex circulis ſecundum idem, ille vero ſecundum alterum &
effectus eſt, & appellatus. Subſtantiale autem ipſorum vt commune vtriſque prætermiſſum eſt, neu-
træq; attributum parti. ſecundum hoc enim anima vna eſt, biformis autem ſecundum illa quæ quo-
dammodo ad ſe inuicem contraria eſſe videntur. Atque illam quæ erat ipſius eiudem naturæ, in
latus ad dextra: eam vero quæ alterius, per diametrum ad læua circumegit. De viribus animæ, & de
illarum à ſe inuicem opificia diuiſione reliquus erit nobis ſermo. Poſt ſubſtantiam enim potentia eſt,
poſt quam actio tertium obtinet ordinem, vt in ijs quæ præceſſerunt diximus: & ipſe nobis oſtendit
Plato, lationem eiudem & alterius, & non ſubſtantiā nominans, ab ijsq; duobus circulis alias & alias
efficiens potentias, actusq; poſthac illorum qualesnam ſint nobis tradens. Similia etiam in Phædro
de duobus philoſophatus eſt equis, meliore ſcilicet & peiore. Quid igitur hic de vniuerſalis animæ
viribus inquit? Primum igitur, quemadmodum dixi, in duo vniuerſas diuidit vires: in eas inquam quæ
eiudem ſunt, & in eas quæ alterius: & has quidem proportionabiliter ſibi ſe habere, illas vero infinis
tati cenſet. Poſtea eas quæ alterius ſunt, ſecundū alias diuidit proprietates: & ruruſum in minores col-
ligit numeros, & per identitatem vnit multitudinem. Poſt hæc meliora quidem & diuiniora meliori-
bus, ſubmiſſiora autem inferioribus attribuit potentijs, veluti exempli gratia ei quidem quæ eiudem
eſt, ad dextra ferri: ei vero quæ alterius, ad ſiniſtra: & illi ruruſum lationem quæ ſecundū latus eſt, huic
autem quæ eſt ſecundum diametrum. Nam in ipſis rerum coordinationibus melioris quidem ordinis
eſſe cenſentur iſta, idem ſcilicet, dextrum, æquilaterum, rationale. horum vero contraria peioris, alte-
rum, ſiniſtrum, altera parte longius, irrationale. Vniuerſa quidem igitur propoſiti negotij ſeries, ſic
ad ſummam intelligi debet. Videamus autem quænam ipſarum veritas ſit rerum, & in primis (ſi pla-
cet) de ipſo dicamus vniuerſo quomodo in ipſo videlicet dextrum eſt & ſiniſtrum. nam non me præ-
terit quod diuinus dixit Ariſtoteles, dextrum quidem orientale, ſiniſtrum vero occidentale vocans la-
tus, quoniam primus motus ab oriente procedit: qui autem poſt illū eſt, ab occidente. principium ve-
ro motus in omnibus animalibus dextrum videtur eſſe latus. in quibus à Platonis opinione minime
diſſentire videtur, cum alioquin eiudem etiam & alterius mentionem faciat. Dicit enim octauā qui-
dem ſphæram quæ Aplanes dicitur, omnibus ſimiliter ſe habendi cauſam eſſe, errantes vero ſphæras
alias aliter. Verum illud mihi in præſentia peculiare magis platonicaq; dignum maiestate eſſe videbi-
tur, ſi non ad habitudinem reſpectumq; noſtrū animaduertentes hæc ipſa determinauerimus, verum
proprietates eorum ab opificis fabrica procedentes fuerimus indagati. Nam ſi opifex ipſe dextrum
& ſiniſtrum in ipſis etiam diuinis reſpouit animis, horum neutrum neq; ſimplicem reſpectum, neq;
ad noſtram ſolum conſideratum habitudinem in mundo proceſſiſſe exiſtimandum eſt: ſed propieta-
tes quædam ſubſtantiales dicentur eſſe, quemadmodum paternitas in dijs & maternitas, diuinarum
exiſtunt proprietates ſubſtantiarum: cum & alioquin neq; in particularibus etiam animalibus ſecun-
dum ſimplicem reſpectum natura has quidē partium dextras, illas vero ſiniſtras machinata eſt, ſed
naturales inſequuta potētias. quod palām eſt videre ex hoc, quod alias quidem ſic effinxit partes, ali-
ter autem alias: & hoc ruruſum motus principium eſſe voluit, illud vero non. Quid igitur oportet cum
hæc videamus, de omni mundi fabrica aliter ſuſpicari, dextrumq; & ſiniſtrum in ipſa ſimplices ſolū
habitudines eſſe cenſere? Quomodo enim ſi hoc verū ſit, dicere poterimus diuinā animam ſuo ipſius
eſſe omnia quæ producta ſunt produxiſſe, aut ipſius puram eſſe ſubſtantiā, omni aduentitia acci-
dentium labe penitus immunē, aut hac in parte ab ipſa non ſuperari natura, quæ veriores quàm ipſa
ſubſtantias generare poſſit? Dicamus igitur, ſicut dicere conuenit, hæc ipſam in corporibus naturali-
ter dextrum & ſiniſtrum impoſuiſſe, ſibiq; magis dextrum applicare tanquam motus principium.
Quamobrem ſic etiam par eſt ipſum animæ opificem multo prius in ipſa ambo hæc vt opifici con-
ueniunt produxiſſe, dextrumq; ſimulacrum ſui ipſius eſſe voluiſſe: & ſic in ipſo mundo Aplanes qui-
dem in dextrā circumagi partē, errantes autem in ſiniſtrā: cum hic primigeniā habeat vitam, potē-
tiarumq; vigentiſſimam aciem, & efficaciſſimas operationes: illæ autem, generandi variandiq; poſſi-
deant vires, motusq; principia aliūde ſuſcipiāt: & iccirco in vniuerſi machina, Aplanes quidē omniū
dicitur eſſe dominus, vnica omnia rotans circulatione: errantes vero multiformes eſſe cenſentur, di-
uerſitatifq; cauſæ ijs quæ generantur, & illę quidem intellectus ſimulacrum, hæc autem ipſius animæ
in qua dextrum quidem dicitur illud quod ad intelligibilia, & vere entia, ipſoſq; conuertitur deos. po-
tentia enim eſt quæ animam diuinā replet vita: ſiniſtrū autem quod ad ſenſibilem curam ordinatio-
nēq; vergit. nam potētia eſt ſecundorū omnium motiua, inordinationiſq; interemptiua, quæ opificijs
operibus diſcretionem tribuit & varietatem. Præterea illud ſecundum diametrum, & ad ſiniſtrā partē
interpretari poteris. & ipſum ab occidente in oriens continere motū, & hunc ipſum obliquū propter
diametri in figura obliquitatem. In anima autem alterius quidem circulum, cū omnium ſimul ſenſibi-
liū cognoscitiuus ſit, quadruplicē rerū ornatū per quatuor centra complecti, quemadmodū apparens

10

20

30

40

50

60

existit motus illorum quæ ad sinistra & per diametrum circumagi videntur, eiusdem vero circulum intelligibilia cognoscere, vt primariæ sunt causæ, desuper secunda omnia producentes, variumq; sensibilem ordinem ad veram vnionem complicantes. Et hæc rursus ad animam ipsam deueniunt secundum similitudinem quam præ se fert ipsius animalis. sicut enim per illud vnitas est & dualitas, ita dextrum per illud sortita est & sinistrum. nam in illo & ab illo hæc primū apparuisse censentur. alia enim est quæ à dextris generatur multitudo, & alia quæ à sinistris, siue temporibus intelligere volueris, seu manibus, aut alis. per hæc namq; omnia generatiuas ipsius potentias nobis sub ænigmatibus Theologi tradidere. Quæ cum satis commode omnia dicta sint, illud etiam addendum esse arbitramur, quod non idem est dicere in dextrum aut sinistrum moueri aliquid, & ad dextra & sinistra. hic enim sermo posterior, ijs quæ circulo mouentur, commodus est: cum nobis ostendat ad dextra moueri, ad illam partem scilicet moueri, ad quam dextrum moueat: & sic ad sinistra, moueri scilicet ad illam partem ad quam sinistrum moueat. Cum igitur dextrum & sinistrum oriens vocetur & occasus, propter superius enarratas causas, quia ab hoc quidem incipit motus, ille autem motum sequitur, & similiter quia huius quidem potentia à qua motus procedit, in eiusdem est circulo, illius vero in circulo alterius, non immerito in ijs dicitur ad dextra & sinistra. Nam illo in dextrum & sinistrum moueri, in ijs vti consueuimus quæ in recto mouentur spatio, cum sint motuum termini qui secundum latitudinem sunt. Quæ obrem recte Timæus cū in superioribus à circulari sex rectos discreuisset motus, tamen in ijs ab anima incipiens, ipsi differentiam quæ ad dextra & sinistra moueri est, tribuit. Et de ijs quidem hucusq; Videamus igitur (si placet) reliquam etiam contrarietatem. Nam circumagit vt in mundo quidem

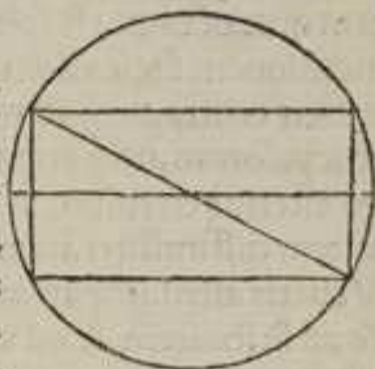
10 Aplanem secundum latus, errantes vero secundum diametrum: vt in anima autem eiusdem quidem circulum secundum latus, alterius vero secundum diametrum. Mathematicè igitur prius hæc ipsa consideremus, in quadrilatera diametrum describentes figura, & eiusdem circulum secundum latus circumferentes, alterius autem circulum secundum diametrum: ipsamq; quadrilateram figuram duobus tropicis, æstiuo scilicet & hyberno applicemus, & secundum duo ipsius latera quæ similiter in vtrisque firmantur circulis, motu qui ad dextra fertur moueamus, & secundum maximum etiam ipsorum circulorum qui medius est: secundum vero huius quadrilateræ figuræ diametrum, quæ ad vtroq; circulos obliqua est, ipsum alterius circulum ad sinistra moueamus. secundum hanc enim obliquam circulus descriptus est, secundum quem omnis

20 alterius circuli reuoluitur periodus. Verū mathematica speculatione prætermissa inuestigemus rursus quænam sint diametri proprietates, & quæ ipsius sint lateris, veluti huius quidem ipsa est rectitudo, dicibilis proportio, comprehensibilitas, angulorum continentia, diametri vero contraria obliquitas, scilicet ignota proportio, quod contineatur, quod angulos diuidat. secundum enim hæc omnia latus à diametro differt. Quæ omnia animalibus inesse circulis censentur. Nam hic quidem simplicitati terminoq; & fini dicitur esse cognatus, ille vero varietati & multitudini, necnon infinite potentis naturæ affinis esse censetur. Rursusq; hic contentius est, ille diuifius: & hic complectendi sortitus est dignitatem, ille complecti contineriq; sortem. Merito igitur hic quidem circumagi secundum latus dicitur, vt indeclinabilis, vt vnitas, vt vniformis: ille vero secundum diametrum, vt processu multiplicationeq; gaudens, & vt diuersarum rerum productiuus.

30 Diameter enim plus ipso latere posse dicitur, ipsosque interfecat angulos, ex vnoq; plura efficit spatia, & obliqua iacet. Quamobrem in sequentibus dicet alterius lationem obliquam esse. hæc autem omnia infinitæ naturæ signa esse dicuntur. Sed principatum dedit eiusdem ipsiusq; similis lationi. eam namq; solam indiuisam reliquit. Lex ista opificis esse dicitur, desuper ab intelligibilibus intellectualiter descendens causis, simpliciora scilicet cōpositis varijsq; imperare, magisq; vniformia multiformibus, necnon finita infinitis, & intellectiua magis ijs quæ minus talia existunt. Quæ admodum igitur in intelligibilibus finis infinitatem superat, & in intellectuuis masculus foeminam, & in supramundanis identitas superat diuersitatem, similitudoq; dissimilitudinem, sic in anima ipsa eiusdem circulatio, diuersi videtur superare periodum. Quapropter in sensibilibus errantes sphaeræ ab ipso

40 Aplane superantur, omneq; similiter multiforme vitæ genus ab vniformibus continetur causis. Sumendum igitur ex ijs etiam est quod identitas alteritate melior, similitudoq; ipsa perfectior est dissimilitudine: nec quemadmodum Platoniorum nonnulli voluerunt, sentiendum est, qui alteritatem identitate meliorem esse dixerunt, dissimilitudinemq; ipsa similitudine. Nam propter ipsam identitatis speciem eiusdem circulus diuinius est. illud enim, indiuisam reliquit, diuinam significat vnionem, vitamq; impartibilem, necnon ipsarum vniformitatem virium. Verum hic statim subdet aliquis sic, cur si hoc melius diuiniusq; esse censebat, non omnem animam indiuisam reliquit opifex? Huic dicemus quod omnes oportebat species animam, omnesq; habere in se rationes, causalsq; mundanarum rerum, perfectiusq; esse quod in se duos continet circulos, eo quod secundum vnam determinatum est potentiam. Nam quod sic idem est, vt in identitate latenter alteritatem comprehendat, melius est quæm medietati conueniat animali. Quod autem identitate ipsa alteritatem superat, ipsi conuenire substantiæ dicitur animali. Est namq; ipsum intelligibile & intellectus quemadmodum solius identitatis circulus, sensibilis autem substantia veluti solius alteritatis. ibi enim latens est alteritas, hic autem obscura & superficialis identitas. Media autem est anima dualitas existens, geminosq; circulos possidens,

50

« Textus.

«

hunc quidem ad intellectum respicientem, illum vero ad sensibilem substantiam. Et rursus duplices
 habet rationes, has quidem intellectivas, illas vero mundi effectrices: & has iterum ad ipsa ascenden-
 tes entia, illas vero sensibilem substantiam contingentes. Interiorem vero cum sexies diuississet, se-
 ptemque orbis inaequales dupli & tripli interuallis effecisset, singula (cum tria sint) vtriusque contrariis
 inter se cursibus orbis peragere iussit, & ex septem interioribus tres quidem pari celeritate, quatuor
 vero & ad se, & ad reliquos tres celeritate quidem impari, debita tamen ratione conuerti. In pri-
 mis quidem astronomice (si placet) quae hic à Platone dicuntur consideremus. hic enim docendi mo-
 dus praesenti negotio maxime videtur esse accommodatus. Intelligamus igitur vnam sibique consimi-
 lem omnium esse errantium orbium profunditatem, quoniam ex vnica omnes sunt materia, ut ijs pla-
 cet qui in hac disciplina nomen habent: verum in septem diuisam circulos, qui contraria quodammo-
 do ad se inuicem feruntur latione, siue, ut quidam dicunt, quoniam luna quidem & sol similiter in epicy-
 clis mouentur suis, contraria ad octauam sphaeram latione propriis reuoluti orbibus, alij autem vna
 faciunt circulationem & aequalem, & inaequalem: siue ut alij asserunt, quoniam Saturnus quidem &
 Iupiter & Mars primas post Solis coitum apparitiones matutinas faciunt, quia Sol scilicet celerius
 ad sequentia mouetur: Luna autem vespertinas facit, quoniam celerius mota Sole, orientalis cerni-
 tur: Mercurius vero & Veneris sydus aliquando quidem hoc modo, aliquando autem illo nobis ap-
 parent: siue quoniam stationes faciunt apparentes, progressusque & retrogressus, & ad se inuicem se-
 cundum diametrum opponuntur, & ad contraria feruntur: ijs quidem ad Boream, alijs vero ad Notum
 latis: siue quemnam alium volueris modum. alij namque de ijs alia & sentiunt & loquuntur: siue quod
 verius est, quando ipse dicit Plato opificem secundum contraria circulos ire iussisse, non septem ad se in-
 uicem intelligendum, sed vnum & septem censendum est propter contrariam lationem. Sic enim in
 ijs quae sequuntur, secundum contraria simul planetas ferri, per lationes scilicet motos proprias, & per
 eam quae octauae est sphaerae, subdet Plato. Verum neque in ijs, neque in alijs epicyclorum centricorumque
 mentionem facit vllam, sed septem quidem circulos circa vnum describit centrum, & neque alijs alia
 tribuit centra, neque ad motuum differentias tantis vitur machinis. nam ut haec etiam omittantur, neque
 epicyclorum, neque apparentiarum suppositio animalibus circulis conueniens esse videtur. Diuidit er-
 go alterius circulum in septem hos circulos: celeritate inueniens tres quidem similiter latis, quatuor
 autem dissimiliter. nam pari sunt velocitate tres, quemadmodum in politia dicitur, Sol, Mercurius, &
 Veneris astrum. impari autem celeritate vertuntur Luna, Saturnus, Mars, Iupiter. Veruntamen omnes
 & ad se inuicem, & ad vniuersum debita ratione feruntur, quoniam per numeros illorum reuoluuntur
 motus, omniumque deceter periodici finiuntur circuitus. Et videtur quidem in praesentia Plato (ut
 ex ijs coniectari licet) differentiam aequalitatis inaequalitatisque motuum, quae in ipsis cernitur astris,
 etiam ante ipsa astra circulis inaequaliter motis imponere, in quibus ipsa feruntur sydera. Nam cum
 solos sine astris circulos in anima constituerit, ut patet, moueri dixit hos quidem pari velocitate, illos
 vero & ad hos & ad se inuicem celeritate impari. Et haec quidem manifesta claraque sunt: illud vero, du-
 pli & tripli interuallis, singulas factas fuisse circulum septem sectiones, vtriusque inquam interuallis
 tribus existentibus, est quidem ut in litera difficile & subobscure. hoc autem recte explicatur mo-
 do, quod scilicet secundum vnumquodque duplorum triplorumque interuallum, quae vtraque tria existunt,
 nam in quatuor terminis interualla sunt tria, sectio facta est. quod idem est ac si secundum longitudi-
 nem dixisset, ut scilicet singulis septem circulum interualla inessent omnia, omnesque rationes. Nam
 si secundum vnicum solum interuallum diuisio processisset, alia quidem in alijs circulis interualla de-
 secta fuissent: quoniam vero secundum singula facta est sectio, singulorum singulae insunt partes, omnesque
 circuli omnium participes sunt rationum. nisi forte haec verior esset expositio, quae secundum numerum
 scilicet dupli tripli interuallorum, quae sex sunt, sexies circulos diuisit, consequenter inquam iacen-
 tibus interuallis, & non secundum profunditatem diuisis. intelligendum autem illud consequenter,
 ut scilicet per totum circulum omnia sint extensa interualla, quemadmodum per totam rectam illam
 porrecta erant, ex qua reflexa effectus est circulus. His igitur hunc in modum determinatis, ab ijs quae
 apparent exordium capientes, rursus dicamus quod necesse est vniuersi animam cum mundana-
 rum omnium rerum potentias habeat effectrices, non solum hominis & equi caeterorumque habere
 animalium intellectivas causas, sed ante has etiam totarum ipsius mundi partium, octauae inquam
 sphaerae, orbiumque errantium: necnon à dualitate quae in ipsa est, caelum etiam bifariam diuisum fuisse
 se, adeo ut ante septem errantium orbis, qui sub nostrum cadunt aspectum, vere septenarius in ipsa
 reperiretur numerus, tanquam in illa quae similitudinis dissimilitudinisque circulum causas in se con-
 tineret. Nam quemadmodum nobis natura oculos quidem geminos, digitos autem quinq; viscera vero
 septem esse voluit secundum eas quas in se continet rationes (harum enim in se partium praexisten-
 tes habet numeros, quamobrem semper eodem facit modo, semperque nisi materiae ingruentis causa
 impediatur, eandem naturaliter producit speciem) & rursus quemadmodum in nobis vnicus sensus
 horum quinq; sensuum in se causas complexus, secundo à se producit loco illas quae circa corpo-
 ra partiuntur potentias: eodem inquam modo alterius circulus septem aliorum circulum primis
 genias in se complectitur causas, secundum quas ornantur temperanturque illi. Vtrorumque enim circulo-
 rum vniuersum participat caelum, verum Aplanes quidem eiusdem magis, errantes vero orbis alterius: quae
 obrem ille quidem indiuisus remanet, ij autem diuiduntur: & ille ab ortu, ij ab occasu principium sui mo-

tus habet. imitatur namque hic quidem uniformem intellectiuamque animae potentiam: illi vero multiformes vires, quae motu gaudent & varietate. Atqui & ipse Aplanes multa in se continet diuina animalia, & eiusdem circulus omnium complectitur causas. verum indiuisus est, quia omnis in ipso multitudo per vnionem ad se ipsam conspirare censetur, nexuque identitatis vincitur. quapropter vnica Aplanes ipse mouetur latrone. Sed & vnusquisque circuloꝝ septem, multitudinem complectitur potentiarum magis minusque vniuersalium. Verum in praesentia vnitates ipsarum primasque continentias nobis tradere vult Timaeus: inenarrabiles autem diuinarum ordines rationum nunc missos facit. nam circulus vnusquisque vitae est plenitudo appropriatae, vel contentiuae, vel diuisiuae, vel colligatiuae, vel reductiuae, taliumque huiusmodi: multaque ad singulos deriuant potentiae, haec quidem deorum generatiuae primorum & secundorum, illae autem daemorum, aliae vero particularium etiam animarum. Verum hic quispiam nos sic percontari posset, Propter quid proprium substantiae circulum non fecit opifex, quemadmodum eiusdem & alterius? Quia, respondebimus, horum quidem contrarietas quaedam est, substantia autem vniuersae communis est animae. Vna igitur secundum illam est omnis anima, bifor-

10 mis autem secundum haec, quemadmodum ex rectis illis vna duas praecesserat, & in praesentia vnitas ante septenarium est, sicut impartibile illud animae diuisionem in septem praecesserat. Septenarij vero in quatuor & tres diuisio, sesquiterciam habet rationem, quae prima inter consonantias est. habet etiam parium & imparium primos numeros, & ex ipsis tribus, hunc quidem ipsi proportionabiliter veritati, illud vero pulchritudini, alium autem symmetriae, quae in ipsius boni resident vestibulo, vt in Philebo cognouimus. Ex quatuor autem, huc quidem proportionabiliter statui: eum scilicet qui maxime stare dicitur: illum vero motui, qui maxime est mobilis: alium autem identitati, qui maxime temperatus

20 censetur: alium vero alteritati, qui maxime diuisiuus est. Propter quid autem (subdet ille) in vniuersa anima partiales non imposuit species, sed sola diuersarum genera specierum? Quia, respondebimus, hoc vniuersali est conueniens fabricae. multipartilis namque rationum contextus particularis est proprium fabricae, quae singulas accipiens animas in communia omnium entium genera diuisas, varietatemque illarum secundum diuinam diuidendi potentiam componens, producit diuidendo usque ad species indiuis- duas: quamobrem partialis dicitur fabrica, secundaque ab ipsa totali. Conueniens igitur hic in tota animarum genera traditur diuisio, sicut ipsorum mixtio totorum ad totale, de qua praesens est sermo, fabricam est accommodata. Et de ijs quidem admodum. propter quid autem, rursus ambiget ille, in Aplanem & errantes orbem solam hanc voluimus esse factam diuisionem: siue (vt melius dicamus) in horum

30 exemplares potentias, & non in quadriformem elementorum numerum. nam vniuersa anima illa etiam suis continet potentijs, propriisque illa temperat motibus. Dicitur igitur ad hoc ab aliquibus est, quod omnis quadriformis elementorum ratio in orbe comprehensa est lunae. paruula namque res ad vniuersi respectu esse videtur, & mundi ipsius materialis vnaque sedes. Nam sic etiam in republica vniuersum ipsum in octo diuisit spondylia, omnemque materialem in octauo complexus est naturam. Hoc igitur modo quidam ad dubitationem, & recte sane responderunt. potest tamen alia etiam respondendi via ijs ipsis accuratius satisfactum iri, quod vniuersum scilicet per vnitatem septenariumque circuloꝝ numerum omnes continet mundi partes. nam quemadmodum in caelo vnitas & septenarius est, sic in aetheris sphaera illis proportionabilia reperiuntur: quorum haec quidem Aplane circulo, illa vero errantibus orbibus subordinata esse dicuntur: ibique aetherius rerum ornatus ipsum imitans caelum esse censetur: & in aeris profunditate similiter, necnon in aquae tumoribus, terraeque sinu. Nam proportionabiliter ad caelum non sola diuiditur terra, sed reliqua etiam elementa, & in singulis vnitates reperiuntur & septenarij, totius ornatus qui in ipsis est, comprehensui, & omnium plenitudinum, igneae scilicet, aeriae, aquatilisque naturae. Has igitur omnes vnitates & septenarios animae circuli secundum causas praesumpserunt: has quidem eiusdem circulus, illos vero alterius. Et hoc sane videtur ijs qui inter Theologos longe eruditissimi habiti sunt, ipse etiam concedere Plato: & ab Aplane ipso, & ab errantium sphaeris catenas rerumque ordines ad terrenam usque procedere naturam, siue diuinam, seu daemoniacas, seu ipsarum etiam partialium animarum, quando absolutorum liberorumque etiam duodecim deorum, quos duces vocant, desuper ad extrema usque seriem descendere voluit. Oportet namque principalioribus periodis eas obsequi quae inferioris dignitatis existunt, caelestesque imitari lationes eos qui citra caelum sunt motus. Quare cum haec ad

40 illa proportionabiliter se habere dicantur, horum causas animales circulos in se continere par est. Quod si ista a nobis recte dici videntur, manifestum esse debet quod ea quidem quae pari velocitate feruntur astra, medium vniuersi locum obtinere censenda sunt, non solum tanquam proportionabiliter se habentia ad vnitatem trinitatem illam quam in ipsius boni vestibulo stationem habere diximus, veritatem scilicet, pulchritudinem, & symmetriam, sed etiam alio quam vt superius diximus modo, vincula nexuque continentia consistere secundum id quod reducendi secunda ad prima potentiam habet, atque id quod prima in secundis ostendere potest: & secundum id rursus quod amborum similiter colligatiuum est. reliqua vero, terram quidem & Aplanem, deorum qui omnia continent, similitudinem ferre, caeli videlicet & terrae. Aquam vero & Saturnum, Saturni & Rheae, Aerem vero & Iouem, Junonis & Iouis, post quos non ab re Lunam & Martem loca possidere sua dicimus, hunc quidem tanquam discretiuum primorum & masculinorum a medijs: illam vero tanquam diuisiuam distinctiuamque tertiorum, & veluti foemininorum ab eisdem. In medijs autem illis extrema quidem sunt illud quod reductiuas habet vires, & illud quod manifestatiuam retinet potestatem: medium autem, illud quod amatorijs omnia continet coniungitque vinculis, quod Theologi nobis intimare videntur, cum

Mercurius.
 Venus.
 Sol.
 Ἡ ἄνω γω.
 γ' ὀμ.
 Ἡ σὺν δ' ἑτα.
 κ' ὀμ.
 Ἡ κεφ' ἄν.
 τικ' ὀμ.

hunc quidem deorum nuncium vocent, illum vero ascensus ianuam, Venerem autem vtriusque me-
 diam, vniuersi concordiam, quæ media inter vtrosque dicitur esse, siue ante ipsam Sol, & post ipsam
 Mercurius esse censeatur, siue è diuerso. Et fortasse pari circumagi velocitate dicuntur illi, quia ad vnū
 omnes respiciunt, vniuersi videlicet nexum vinculumq; & illorum actiones ad vnicum tendunt finē,
 vt omnia scilicet ad vnicam applicent vnionem, & sic ipsum vniuersum proprijs replebitur causis.
 Omnia igitur in ipsa sunt anima secundum vniformem complexum. nam ipsi octo circuli potentia
 sunt vnitas, continentes quæcunq; diuisim in sensibilibus esse contingunt: in cælo inquam, & in singu-
 lis elementorum. Hoc quidem igitur modo, vt ad summam dicamus, de omnibus determinatum sit
 circulis. Verum de ipso rursus singulatim alterius circulo inuestigantes, ipsius in sex diuisionem ma-
 xime propriam animæ esse dicimus. Senarius namq; dicitur esse anima, vt Pythagoricis placuit: qui
 puncto quidem vnitatem, animato autem senarium, intellectuuo vero septenarium attribuebant. Cir-
 culorum autem septem numerum quomodo ipsi conuenire non confitebimur animæ, cum à vitæ da-
 tiua dea descendere dicatur: quæ vnitas est & dualitas & septenarius, omnesq; in se ipsas complectitur
 titanidas: Præterea alio etiam dicere possumus modo, quod septenarius cū sit numerus opportunita-
 tis productiuus, periodorumq; terminatiuus & perfectiuus, peculiariter iccirco se habet ad animam,
 quæ omnia producere dirigereq; suis dicitur motibus. Quod si hoc verum esse dixerimus, manifestū
 est quod ij animæ circuli, potentia ipsius sunt cognoscitiuæ, & multo prius vitales ipsius animæ vis-
 res, quaternæ ternæq; existentes. omnium namq; sunt sensibiliū per hæc ambo contentiuæ, omnemq;
 in ijs similitudinem per trinitatem, vniuersam vero dissimilitudinem per quaternitatem cognoscūt,
 omnemq; varietatem, & omnia in illis existentia genera, etsi veritatis cuiuspiam in suo quomodolibet
 bet essendi modo participant, vel symmetriæ, vel pulchritudinis ab ipsis vere entibus. Rursum in sin-
 gulis circularum septem illos arithmeticos reperiri terminos, & sic septies rationes illas multiplica-
 ri, nobis animam sui ipsius matricem esse ostendere videtur. nam hæc & se ipsam generat multipli-
 catq;, & simul septenarius est, & numerus qui ab ipso procedit septenario. Præterea quod ad se inui-
 cem contraria ferantur latione animales circuli, nobis ostendit quod vbiq; hæ protenduntur poten-
 tia, omniumq; generatiuæ existunt: necnon causæ diuersitatis vndiq; partibiles sunt, ipsarumq; con-
 trarietatum quæ circa generationem versantur. Contraria namq; in ipsa sunt anima, & in cælo, & in
 materia. Verum ex materialibus quidem contrarijs generatio propter cælestes contrarietates ab ani-
 malibus existit rationibus. habent enim hæc quidem rationem ex quibus, illa vero per quæ, illi autem
 à quibus, in ijs quæ generantur. Atqui similitudo etiam ipsorum trium, quatuorq; illorum dissimilitu-
 do, numeris ipsis peculiariter se habere censentur. Perfectiuus namq; ternarius est, & ad eandem spe-
 ciem reuersiuus, generatiuus vero quaternarius, & vniuersæ multitudinis causa. Omnino igitur nume-
 ri omnes in substantia sunt animæ, vnitas scilicet, binarius, ternarius, quaternarius, quinquarius, senarius,
 septenarius: & post omnes istos quadratum, quod ab ipso fit septenario, omnesq; ij septenario deser-
 uiunt. Vndique igitur septenaria quædam est ipsius animæ substantia, & eiusdem quidem circulus
 vnitas, alterius vero septenarius quidam, vt diximus. nam ille intellectus est motus, hic vero lumen
 quod secundum intellectum est, quemadmodum septenarius secundum Pythagoricos: & ille quidē
 indiuiduus proportionabiliter intellectui, hic autem diuisibilis: quanuis & ipse ex indiuidua consistat
 natura, & ea quæ circa corpora diuisibilis est. alteritas enim in illo superare censetur. Quamobrem il-
 le quidem vnicus esse dicitur, hic vero septenarius perhibetur, non solum propter similitudinem quæ
 ad vitæ datiuam deam habet anima. illa namq; est vnitas duas colligens trinitates quas in se ipsa com-
 prehendit: verum etiam propter primum ipsius animæ diuisibile, quod diuisionem in septem susti-
 nuisse superius diximus. nam ea quæ ab vna & indiuidua partiuntur potentia, septenarium primum
 sortita sunt numerum. Est etiam numerus qui ab ipso deuenit septenario, potentijs diuisiuis accom-
 modatus, quemadmodum ipse septenarius, verum hic quidem ijs quæ supra mundum sunt, ille vero
 ijs quæ in mundo reperiuntur. Quod si nos etiam oportet vniuersam animæ constitutionem ad diuis-
 nos reducere ordines (simulacra namq; omnium in se cōtinet anima) principium sumendum est à pri-
 mis sermonibus, quos de ipsa in medium adduximus, in quibus dictum est constitutam fuisse animā
 non, vt dicimus nos, corpore iuniorem, sed generatione virtuteq; priorem & antiquiorem, tanquam
 dominam, & corpori imperaturam. inde enim de illa dicere incepit Timæus, primas ei tribuens ad
 vniuersæ corporeæ naturæ generationem. Dicendum igitur nobis etiam in præsentia est, quod secū-
 dum ipsius quidem processus vt domina est & imperans, ad principium refertur omnium: vt autem
 triplicem vnicamq; sortita est essentiam, ad intelligibilem identitatem. Vt vero est ex substantia, eos-
 dem, & altero, ad vniuersam vere intelligibilem latitudinem, cuius summum quidem substantia
 possidet, & ens: medium vero æuum retinet, quod mansionis in eodem omnibus causa est. vltimum
 autem intelligibile animal, quod se ipsum alterum facit, & alterum ad intelligibilia procedēs anima
 lia, quoniam & totum ibi ex dissimilibus constat partibus, vt Parmenides docet, & tale est triplex
 hoc totum ex dissimilibus conflatum elementis. Vt autem est numerus se ipsum generans, & in-
 telligibilis, in supremum refertur intelligibilem intellectualiumq; rerum ornatum. ibi namque pri-
 mus est numerus simul cum alteritate: quoniam, vt Theologi volunt, primum illum intelligimus or-
 dinem, catenarum, aliarumq; coordinationum quæ secundum numerū diuiduntur, causam esse. nā &
 Parmenides etiam ibi totū cōstituit numerū, & omnia inde procedere declarauit. Vt autē totū quidē

10

20

30

40

50

60

dā ex tribus est elementis, ad intelligibilē reducitur totalitatē, quæ totorum & partiū contentiua esse dicitur. Medietates nanque tres ab illis deueniunt continentibus dijs, hæc quidem à primo qui alios cōplecti dicitur, & secundum vnicam rationem omnia ad vnius mundi vnionē colligere: alia vero à secundo, qui alijs alios tribuit nexus, & maioribus quidem maiores valentioresque, minoribus vero minores: alia autem à tertio, qui à se ipso tertijs communionem irradiat: apud quos ea quidem quæ secundū molē minora sunt, vniuntur magis: quæ vero maiora existunt, min⁹. hoc enim arithmeticae medietatis peculiare esse dicitur. Vt autem talem quandam habet ideam, talemque figuram, necnon vt recto vitur processu, circulariq; regressu, ad intelligibilis figuræ trinitatem refertur. rectum nanque ibi primum esse dicitur & circulare. quamobrem in ipsius animæ idea & coniunctim & separatim lineæ acceptæ sunt & circuli. Vt autē potentias recipit vnitatis & septenarij, ad intellectuāle septenarium. Vt vero media est inter intelligibilia & sensibilia, necnon vt sensibilia intelligibilibus assimilata, ad principalem ductricemq; refertur coordinationem. hæc nanq; secunda vnicis similes reddit summis. Vt vero duplices habet actiones, & ijs quidē sensibiliū curā gerit, illis vero ad intelligibilia respicit, ad liberos refertur deos, qui tāgere & nō tāgere dicuntur vniuersum. Hæc cursim breuibusq; à nobis in præsentia explicata non contēndā afferēt vtilitatē ijs qui præceptoris nostri cōmentarios legere voluerint, in quib⁹ intime abstruseq; Platonis de ijs ipsis rimatur sensa. Miror autē ego, & quidē maxime, Platonicos illos quicūq; animā illiusq; partes in cælestes diuidi animas arbitrati sunt, vnā inquam & septem. quomodo nanq; isthæc fieri diuisio in corporeis poterit, quæ ipsum destruat totū? Talis enim partitio diuisibilium molium peculiaris esse censetur. Nec secus eos non audiendos esse sentio, qui has animas penitus supramundanas esse voluerunt, cum paulopost in sequentibus Plato tanquam de vnica anima, de singulis illis, & hac ipsa mundana, verba faciat. Quare non ab re facere arbitramur si ab illis quidem prioribus illud tāquam principium sumpserimus, quod videlicet totā tam manere oportet in diuisionibus: ab alijs autem, de anima mundi præsentis esse sermones: & sic post supposita dicere, quod vnica mundi anima, & indiuisibilis permanet, nec minus in has diuiditur potentias: in primam quidem ditalitatem, in secundam vero illam quæ per ternarium & quaternariū significatur: in tertiam autem, quæ per septenarium. secundum hos nanq; numeros diuisio ipsius facta est. Hæc de ijs quemadmodum sentimus. Multa autem de hac ipsa re à Theodoro Asinao, qui ex Numenij schola processit, nouo quodam & superuacuo philosophatur modo. omnia nanque vir ille quæ de animæ origine feruntur, ad literas characteresq; & numeros reducere conatur: quæ ideo consultò prætereo, quia à diuino Iamblichō in commentarijs qui de contradictionibus in Ameliū & Numenium inscribuntur, vniuersa hæc expositionis via damnatur, in quibus tota opinionum series, necnon ea quæ à Iamblichō illis opponuntur, percurrere volenti palam est videre. Verum etsi Aristoteles non me latent oppositiones quas contra hanc animæ genituram adduxit, Platoniorumq; ad illas conuenientes responsiones, hoc tamen in loco adducere illas haudquaquam decreui, cum & alioquin superuacua esse videantur. non enim anima circulus sic est, vt eadem sit magnitudo: neq; hanc oportebat suppositionem taxantem, Platonis se carpere opinionem arbitrari. quamobrem, vt dixi, eas in præsentia silentio præterire statui, cum præsertim à nobis iam pridem editus sit liber qui de Aristotelis in Timæum oppositionibus inscribitur, in quo seriose satis demonstratur eum neq; recte secundū Timæum magnitudinem animæ adscripsisse, indeq; demonstrasse non posse eam magnitudine quæ partibilis sit, intelligibilia cognoscere quæ indiuidua sunt, sicut neq; indiuisibile diuisibili quadrare potest. Neq; vere ad illius mentem cælestes motus, ipsi⁹ animæ motus esse dixisse. Nō enim hoc vult Timæus, sed illos ab anima censet motus existere. Demonstratur etiā quod impossibile non est idē eodē sapius intelligere, immo in intellectibus quæ pluri vtuntur discursu, hoc necessariū esse, si quidem intelligibilia finita sunt, circuloq; causatur intellectio. Hæc igitur, vt dixi, quæ hic consultò prætereo, in illo seriose libro continētur. Quare ad sequentem philosophi literam quæ nobis ipsarum notitiam rerum tradere videtur, deueniamus. Postquam autem secundum opificis mentē tota animæ constitutio absoluta fuit, mox omne corporeum intra ipsam machinatus est. Primum fuerat caput (vt prædiximus) eorum qui de anima habitū sunt sermonum, de ipsius constitutione: secundum de harmonia: tertium de figura: quartum de viribus: quintum de actionibus, & cum alia quidem persēcte nobis omnia philosophus tradiderit, reliquum erat hoc de actionibus animæ quod nobis in præsentia proponit Plato. Verum quoniam duplices sunt operationū animæ species, cognoscitiuæ inquam & motiuæ, de vtriusq; seorsum sufficiens habebit sermones, quomodo scilicet alia mouēs, se ipsam moueat, nobis tradens: & quomodo se ipsam cognoscens, & quæ ante se sunt, & quæ rursus post se, cognoscat. Intentio igitur eorum quæ dicentur, talis esse videtur. Quod vero in superioribus neque nos de multis docuit animis, vt voluerunt illi qui dicunt quod vbi de substantia loquitur, animam vult intelligi ab omni penitus respectu semotam: vbi autem de harmonia, animam quam illi respectiuam vocant: vbi vero de figura, animam in ordine existentem: neq; rursus de ijs quæ supra mundum sunt animis, vt nonnulli affirmant, vnā dicentes, & septem supramundanas animas illum nobis tradere voluisse, ex ijs liquidò cognoscere licet. animam enim quæ secundum opificis mentem fabricata fuerat, ipsi applicauit vniuerso, intra ipsam corporeum omne machinatus. Quod alioquin etiam ex ipsa negotij huius propositione nobis manifestum esse posset. de mundo enim omnis est præsens sermo, & nō de supramundanis processibus. In quo quidem operæpretium est videre quomodo in singu-

ἀπολυ-
τοι.Theodorus
Asinaus.

Iamblichus.

Caput quintū
de actionibus
animæ.

« Textus.

«

«

lis ferè verbis accuratam Timæus industriam ostendere videatur. illud nanq̄, secundum mentem, nobis declarat & intellectū quidem vniuersi esse exemplar. omnimodum enim animal secundum quod & vniuersum ipsum, & vniuersi anima constituta est, intellectus est intelligibilis. Et rursus nobis ostendit quòd non temere secundum plus aut minus constituta est, sed omnia decenter ad animæ implendam substantiam confluisse, ipsamq̄ opificis vniuersam in se volūtatem suscepisse. Materialia enim indiuiduam propter materiam diuidunt speciem, totumq̄ vt partibile quiddam capiunt, & vt quantum illud quod omni caret quantitate: anima vero omnem suscepit opificis, vt ipse voluit opifex, actionem. Illud autem, opificis, vniuersalem ostendit actionem. illi nanq̄ semper vniuersa simul assistit operatio. Illud vero, tota animæ constitutio, nihil indicat opificis subterfugisse artificium, sed à forma viribusq̄ illius omnem animæ processum contentum gubernatumq̄ fuisse. Per illud autem mox, non temporalem intelligas significationem, sed ordinis seriem. Alia enim est animæ separata vita, & alia illa quæ post hanc secunda existit communicabilis corpori, & in diuina substantia perfectiora præcedunt illa quæ minus esse perfecta dicuntur. Illud vero, intra ipsam, animæ cognatum esse mundum ostendit, ab illaq̄ productum. nam si in ipsa processit, illius domina consistentiæ esse censetur, omnemq̄ ipsius amplecti substantiam. opificis enim adiutrix sociaq̄ esse dicitur in vniuersi ornando corpore. Nec quemadmodum de particularibus videmus animis, sic de ipsa vniuersi anima suspicandum est. illæ enim ab alijs conformata accipiunt corpora, quamobrem aliquando quidem ad ea regenda vires illis suppetunt, aliquando vero propria nequeunt gubernare organa. Hæc autem à patre procedēs secum suū affert domicilium, vel (vt rectius dicamus) vehiculum. quapropter & ipsum temperat vniuersum, & sempiternæ, nulloq̄ operatur labore. Omne etenim quod per sui substantiam quippiam facit, quodcunq̄ facit, nullo facit negotio. Illud vero, machinatus est, ostendit quidem opificis fabricam hanc ad solida resistantiæq̄ processisse, ostendit etiam exteriorem aduentitiæq̄ sensibilibus rerum formationem, solumq̄ non vulcanijs illum vtentem instrumentis significare videtur, quibus ille vniuersum affabre fecit cælum, omnia speciebus insigniens, moleq̄ corporum torno componens, & omnibus deniq̄ conuenientes accommodans species. Cum autem triplex vniuersi censeatur esse fabrica, prima quidem illa secundum quam ex elementis proportione colligatis totum quiddam ex totis produxit vniuersum: secunda autem secundum quam ex totis ipsum sphaeris ornauit, impossibile enim erat, cum ex elementis esset, in ipsas non diuidi sphaeras: tertia vero secundum quã particularibus ipsum replet animalibus, cælestibus scilicet, aërijs, aquaticis & terrestribus, in ijs mediã nobis fabricam assignare intendit. Nam qui corporeum omne intra animam quæ in circulos diuisa est machinatur, is illud in totidem diuidens sphaeras dicitur fabricare. sphaeræ enim circulorum sunt simulacra, quas informans opifex, corpoream omnem naturã intra animæ circulos exædificare perhibetur. Ex quo manifestum esse debet quòd octo illi circuli etiam ea quæ sub luna sunt in se cõplecti videbantur. siquidem corporeum omne in ipsis imposuit opifex. si enim secus esset, non omne corporeum intra ipsam conformatum esse dixisset, sed omnẽ cælestem naturam. In illis igitur omne quod sub cælo est, non minus quàm totum cælum simul diuisum esse proculdubio existimandum est: vel si cui forte placet illa sub lunæ circulo contineri intelligiq̄, hoc non minus verum erit. nonnulli enim Theologorum lunam vocant terram, propter similitudinem conformitatemq̄ quam ad ipsam habet tellurem. commune nanq̄ vtriusq̄ est lumen occultare. Mediumq̄ mediæ accommodans apto modulamine copulauit. Porphyrius quidem hic mediæ pro generatiua animæ potentia intelligens, illam vniuersi medio conatur applicare, cum alioquin de hac gignendi animæ vi in præsentia neque verbò tenus mentionem faciat Plato. Quamobrem si accuratius hanc explicare literam voluerimus, illud nobis dicendum est, quòd medium scilicet vniuersi in ipsa impositum est anima quæ medium obtinet locum inter intellectum & corporeã naturã, neq̄ rursus in ipsa simpliciter, sed in ipsius maxime medio animæ. hoc enim illud sonare videtur, medium mediæ accommodans. Cui sententiæ ea quæ sequuntur nõ temere astipulari videntur. subdit enim, Atq̄ illa à medio per omne vsq̄ ad cæli extrema se applicans, eiq̄ extrinsecus circũfusa &c. Ex ijs igitur sumi oportere censendum, quòd corporea omnis natura vndiq̄ similiter animata est, & q̄ omnis rursus anima vndiq̄ separatur à corpore, vt scilicet vniuersi imitetur opificem, qui & omnibus assistit, & est ab omnibus separatus. Et quòd corporeum omne medium esse animæ dicitur, vt vndiq̄ similiter in ipso animationem prouenire si gnetur. Si enim vniuersi extrema medijs coniungerentur animæ, hæc remotiora, illa vero animæ propinquiora esse dicentur. Oportet autem omnia in ipsa manere, ceu connixa radicibus, vitæq̄ ab ipsa repleta perenni. Illud autem, mediæ medium accommodans, ostendere videtur ipsam animam ab omnibus separatam esse, equaliterq̄ ab omnibus abesse. Nam si ab ijs plus, ab illis vero abesset min⁹, habitudinem illi ad secunda assignare videremur. Vtrunq̄ igitur verum esse censendum, & medium corpus scilicet, & mediæ animæ videlicet accommodatum esse. nam & id ipsum accommodatū, opificis declarat vnionem, nexusq̄ secundum quos sempiternum est vniuersum: quemadmodum apto copulasse modulamine, societatem harmonicã indicat corporis & animæ, cum & illa quæ ad se pertinet agat, & hoc sibi proprium custodiat ordinem, neq̄ diuinæ distrahens intellectionem substantiæ, neq̄ illam ad inferiora vi deducens. hæc enim harmonica est communionis species. Quod si in melioris peiorisq̄ conuersatione, à sua id quod melius est remoueri dicatur perfectione, aut incidens insul-tansque id quod peius est, non paruas in melioris actionibus excitet turbas, talis profecto erronea

Triplex vni-
uersi fabrica.

Textus. 22
Porphyz. 22

10
20
30
40
50
60

inconcinnaque dicitur esse communio. Anima igitur & ipsa à principio secundum harmonicas cōsti-
 tuta est rationes, & corpus illi omne secundū proportionem dicitur esse cōiunctū: vniuersumque ipsum
 harmonice concinneque compositum est. Quænam igitur vincula, qui nexus ijs firmiores diuturnio-
 resque necnon diuiniore reperiri poterunt: nulli profecto, nisi quis ligantis dixerit opificis voluntatē,
 quæ ab ijs quæ colligata & cōnexa sunt, abstracta separataque manet. Atque illa à medio per omne usque
 ad cæli extrema se applicans, eique extrinsecus circūfusa, seque in se ipsa cōuertens, ita sempiternę sapiē-
 tię vitæ in vniuersum tēpus dedit exordiū. Eius quæ secundū regressum esse dicitur animationis
 modus, inferius (vt prædiximus) incipiēs, ad ea quæ superius sunt procedit, & ab vltimis in supremas
 rerū definit summities, quemadmodū hic ipse est qui à Platone in præsentia introducit. Cū enim
 10 anima desuper usque ad penitissimos terræ procedat sinus, omniaque vitæ radijs illustret, mundus ipse
 ad illam conuersus, ab vltimis sui partibus incipit animari, & per medium sui usque ad extremas distā-
 tias, exterius etiam intellectiua fruitur animę irradiatione. Quamobrem anima vniuersi medium di-
 citur obtinere, tanquam in illo vires reponēs suas, signaque suæ præsentia non ambigenda, dicitur etiā
 ad cæli se extrema applicare, tanquam illud etiam animalibus replens: necnō extrinsecus circūfundi,
 quia abstractas separatasque à corporeis diuisibilibusque molibus potentias habeat. Quod si veris cōsona
 dicere voluerim⁹, pculdubio cōfitebimur ijs Platonē verbis omnem sermonis semitā penitus obstru-
 xisse illis qui circulare esse animę figuram, sicque dimensionibus præditam arbitrati sunt. Quomodo
 enim corpori applicari circulus potest, æqualiterque extendi, ipsumque circūplecti, cum hoc inquam vt
 per totam ipsius molem secundum omnes accommodetur appliceturque dimensiones? Hoc igitur (vt
 20 ex ipsis manifestum est verbis) sic suspicantium referentiumque phantasiā non sanam esse liquidō
 declarat. Ex quo speculari licet id quod superius dicebam⁹, quomodo scilicet applicatio ista, animæque
 circa omne cælum complexus illam intellectiua vitæ assimilare videtur, quam superius ostenderat
 animæ duos illos circulos vndique circūplexam esse. Quæadmodum enim illa animæ, eodem ista mo-
 do vniuerso est circūfusa cælo. Considerandum præterea quomodo etiam ex ijs ipsis eorum simili-
 tudinē deorum refert anima, quibus Parmenides simile dedicauit & dissimile. applicatio enim illius
 præ se ferre assistentiam videtur quam mūdo per similitudinem tribuit. omnis namque communio siue
 substantiarum seu potentiarum siue actionum, à similitudine demanare dicitur. Circūfusio vero illa,
 cum excessum quēdam significare videatur, nobis indicat quomodo ad ipsum mundū incommensura-
 bilis est anima, & ideo imparticipabilis. quod enim incommensurabile est, dissimile dicitur esse illi ad
 30 quod incommensurabile est. vel forsitan ambo vtrumque signare videntur. applicatio namque in ijs esse
 dicitur quæ aliquo modo similia, & aliquo dissimilia existunt modo: necnon circūfusio ipsa cōple-
 xusque simul cum eo quod inseparabiliter inesse videtur, intellectiuum etiam indicant abstractumque
 complexum: quod ipsi secundo inest vniuerso. per ipsam enim mundus intellectum imitatus, ipsi⁹
 esse dicitur simulacrum. Adest igitur anima separabiliter vniuerso, omniaque irradiat, cum ipsa ad irra-
 diata non conuertatur, neque habitudinem ab ipsis coordinationemque suscipiat. hæc enim aliena remo-
 taque ab vniuersalis animæ videtur esse natura, quoniam corpus cum illa procedere dicitur, & non illa
 cū corpore. Vniuersum igitur cōplectitur mūdum anima suis viribus infinitis, omni-
 que dimēsiōne ca-
 rente potentia vniuersas mundi continet dimensiones, suaque indiuisibilitate omnem diuisibilem na-
 turam, simplicitateque sua cōpositum omne. Quæobrem origini animæ corporis annexa est fabrica,
 & non è diuerso. nam animæ substantia præcedit, veluti quæ intellectui cognatior propiorque est, cor-
 40 pus vero ab anima tanquam à causa dependet. Quid igitur hunc animæ cōplexum applicationēque
 istam talē esse censebimus (qualē voluere plerique) ac si anima corpori partibilibus potentijs actusque
 & vita inseparabili assistere diceretur? Minime omnium inquam, hæc enim omnis distributio secun-
 daria est post vnicam animam: quoniam vt in nobis etiam videre contingit, aliter corpus entelechia
 animat, & aliter illa quæ separata est. nam hæc quidem per corporis distributa partitaque moles, illa
 vero in se ipsa collocata, impartibiliterque eadē vbique existens, & sui indiuisibilibus potentijs diuisi-
 biles continens vitas animare dicitur. Quod si de ijs etiā secundū vniuersalis animæ dignationem di-
 cere voluerimus, applicatio cōplexusque huiusmodi, vnio est impermixta corporis cū anima, continui-
 tasque & communio animalium productiua, quæ ab opifice procedens, ad ipsum rursus regreditur pa-
 50 trem. Quemadmodum enim circūfundi illā, non localiter neque cum distantia intelligi volumus, sed
 sic vt similiter vndique à corpore separata esset anima, ipsaque separatione vniiformiter illud cōplectē-
 retur, sic ipsum applicari non ad contactū referamus, sed animationē per omnia commeantē, omniū-
 que ad ipsam vnionem intelligamus. nam omnia suis replet viribus anima, omniaque cōtinet, & ante
 alia se ipsam in sui puritate custodit: cumque mūdum ad se conuertere dicatur, multo magis ipsa ad
 se ipsam conuertitur. Quæobrem subdit Timæus quod ipsa in se ipsa conuertitur. hoc ad corporis diffe-
 rentiam addens, quod conuertitur quidem, sed non in se ipso, verum in vniuerso quem obtinet loco.
 nam hoc localiter conuertitur, anima vero vitaliter. Cumque intellectiue se ipsam intelligat anima,
 inueniatque se omnia existentem, plenitudo enim omnium esse dicitur, vniuersorum in se imagines
 entium contemplata, in se ipsa conuerti dicitur, conuersione scilicet ista intellectiuam simul & com-
 60 pletiuam eius potentiam demonstrante. Illud autem, se in se ipsa conuerti, peculiare propriumque est
 substantia sui ipsius motricis. Conuertitur namque ipsum etiam vniuersum, sed ab alio conuertitur.
 Hic etiam dissoluitur ambiguitas illa de qua superius mentionem feceramus. quærebamus enim

Textus.

Parmenides.

διὰ τρι-
 πλοκου
 μίγμα-
 τος.

ad omnem animorum originem respicientes, vbinam cognoscitiuas animæ proprietates nobis tra-
 deret Plato, quemadmodum substãntiales & vitales, illas quidem per trinectilem permixtionem, has
 vero per motum in eodem: dicebamusq; quòd per reflexionem ipsius in orbem, cum ipsa ad se ipsam
 conuerteretur, sui ipsius cognoscitiuam animam effecerat opifex. Hoc inquam in præsentia manife-
 stius nobis declarat Plato. Nanque aggressus ostendere quomodo cognoscat omnia anima, conuer-
 titur dicit ipsam in se ipsa, conuersamque exordium sapientis intellectuæque vitæ sumpsisse. Ex ipsis igitur
 manifestum est verbis, quòd vniuerso ad se ipsam sui ipsius cognitio est, & omnium quæ in se sunt,
 necnon eorum quæ ante se, quæve post se existunt. Omnis namq; cognitio conuersio quædam conue-
 nientiaque & applicatio videtur esse ad cognitum: & iccirco veritas cognoscentis ad cognitam rem
 quadrans, quædam adhærentia esse censetur. Cum autem duplex esse dicatur conuersio, hæc quidem
 ad ipsum bonum, illa vero ad ens: vitalis omnium conuersio ad ipsum bonum fit, cognoscitiua vero
 ad ens. Quamobrem hæc quidem conuersa ipsum bonum habere dicitur, illa vero ens, quorum vtraque
 erat. Estq; veritas ipsa, entis comprehensio, vel in ipso existens comprehendente, vel ante ipsum, vel
 post ipsum. Hoc quidem igitur, vt dixi, ex prædictis nobis palam fit. Quoniam autem in particulari-
 bus etiam animis interdum intellectuua ratio operatur, & ad se ipsam conuertitur, verum non statim
 à generationis exordio, (in animalibus enim ab imperfecto processus ad perfectius peruenit, remini-
 scentiaq; post obliuionem efficitur) iccirco diuinum inquit exordium dedisse animam desuper, & à
 primis suis actionibus incipientem. Habet namq; has quidem diuinas separatasq; actiones, illas vero
 vniuersi motrices, semperq; perfectiores prioresq; ante secundas. Procedens enim ab opifice, opera-
 tiq; incipiens, à diuinioribus incipit actionibus: per quas rursus secundas mouet, intellectuvas scilicet
 & opinatiuas. hoc autem exordium omnino diuinum esse perhibetur, quod autem ab imperfectis
 emanat, materiale dicitur esse. nam in dijs quidem perfectiora præcedunt ea quæ minus talia sunt:
 in materialibus vero è diuerso, ab imperfectis enim exordiens generatio, ad perfecta procedit. Anima
 quidem igitur humana etsi aliquando diuine operatur, in hanc desinere dicitur actionem, nam à prin-
 cipio haudquaquam parum effecisse videbitur, si recta opinione discurret: postea autem si scientificè
 operata fuerit, & rursus postea si diuine, excitans illud vnum quod in se habet, quod intellectu in se
 existente superius meliusq; est. Diuina vero anima hoc primū quod operatur habet, & per hoc omnes
 suas secundas mouet cognoscitiuas potentias, semperque per superiores, summiffas magis. Multo igitur
 prius vniuersi anima diuinum dedit sapientis vitæ exordium, secundum ipsum scilicet primum
 operata: postea etiam secundum sui cogitatiuam partem, desuper videlicet illam mouens, diuinamq;
 efficiens. hinc autem actionis sequitur æternitas. Quod enim genitum est, & quod in tempore diuinā
 profert actionē, ab imperfectis natū est ad perfectiora proficisci. Quod vero à perfectissimis & diui-
 nis exordium capit actionibus, neq; vnquā ab illa cessare dicitur actione, neq; de numero illorū quæ
 in tempore sunt, esse cēsetur. Si igitur diuinum suæ actionis dedit exordium, vniuersi anima incessan-
 ter operatur, & semper, & similiter. Quod enim in tempore suam recipit perfectionē, ab imperfecto
 non à diuino incipit exordio. Ad hoc etiam sequitur hanc diuinæ animæ vitā sapientem esse. si enim
 sempiterna est ipsius vita, secundum intellectum determinabitur, & prudentiam. Ex tribus namq; vnū
 necessario concedere habebimus, vel semper scilicet prudentem esse illius vitam, vel semper stultam
 (quod nefas est dicere) vel aliquando hoc modo, aliquando illo. Sempiternitas igitur in diuina anima
 sapientem esse vitam concludit, cum & alioquin sapientem illi adesse vitam conuenienter dicatur, cū
 diuinæ particeps sit prouidentia, explicetq; intellectuæ vitæ indiuisibilitatem. Vitam enim habere
 dicitur, quia extensionem in actionibus habet suis, discursumq; in motibus. Quamobrem animæ pro-
 pria dicitur esse vita. Quòd & si ipsius dicatur etiam intellectus (quæadmodum in Philebo quædam
 vocatur intellectus vita) non pro vita quæ proprie dicitur, sumenda est. Duo enim significare vides-
 tur vita, propriā scilicet vniuscuiusq; in essendo speciem, & explicationem electionis à qua processum
 habet. Quapropter proprie quidem in animis dicitur vita, in ijs enim explicatio ipsa esse perhibetur.
 aliquando tamen de intellectu dicitur, cum propria in essendo species intelligitur. Verū hæc quidem
 omnia (dicet quispiā) omnibus diuinis inesse vidētur animis: diuinum scilicet sumere exordium, semp-
 iterne incessanterq; operari, sapientem habere vitā. Qua igitur re mundi anima alias diuinas excel-
 let animas? Hoc ergo præuidens Plato subdidit, In vniuersum tempus. Omnes namq; animæ trãstitiue
 operantur, periodosq; habere videntur, alias quidem & alias, maioresq; & minores: sola vero vniuersi
 anima vnicam & maxime primam temporis extensionem suscipere dicitur, necnon totam & prima-
 riam mensurā, quia omnes continet periodos. Quæadmodum enim diuinorum corporum aliæ aliorū
 dicuntur esse periodi, omnes autem illas diuini geniti complectitur periodus, multas saturnias termi-
 nationes, multas solares lunaresq; continens, & vniuersum tempus in vna vniuersi reperitur periodo:
 eodem inquam modo aliæ diuinæ animæ in partialibus suum ambitum expediunt temporibus. Ne-
 cesse namq; est vt omnino expediant terminetq; suos circuitus, quoniam finita est intelligibilis latitu-
 do: verum alijs aliæ sunt terminationes breuiiores longioresq;, propterea q; intelligibile dignius aut
 minus esse dignum censetur. Vniuersi autem terminatio pro mensura habet totam temporis extē-
 sionem, vniuersamque explicationē, qua maior non reperitur extensio, nisi rursus & rursus eadē re-
 plicare voluerimus, secundum quod infinitum censetur etiam tempus. Quoniā enim formarū illarū
 quæ secundum vnā intelligunt speciem, prima vniuersi anima tēporis particeps esse dicitur, oportet

vt totam in se hanc suscipiat mēsuram:quemadmodum in alijs est videre speciebus. quæcumq; enim alicuius primo participare cēsentur rei,totam illam rem proculdubio suscipere videtur. Solam igitur vniuersi animam in toto operari tempore oportet: aliæ vero in partibus totius operantur temporis, secundum quod ipsarum esse dicitur terminatio: animæ quidem illæ quæ supra mundum sunt, si quæ reperiuntur tales, licet discurrendo transitiue intelligant (hoc enim modo omnis intelligit anima, secundum quem ab intellectu differre videtur) nihilominus secundum plura intelligibilium habent comprehensionem. oportet namq; illas, cum propiores intellectui sint qui omnia simul intelligit, plura simul intelligere. Vniuersi vero anima prima illarum quæ secundum vnum intelligunt, esse perhibetur: quæ res illam facit esse mundanam. Et hæc est differētia qua animæ quæ supra mundū sunt, à mundanis distare videntur animis. Cum igitur secundum vnum intelligat, in vniuerso tempore suam habet terminationem, quod complectitur totā diuini geniti periodum, & secundum illud quidem supramundanis inferior esse censetur animis, secundum hoc autem omnes superat mundanas animas. Nam vniuersæ in aliqua totius temporis parte ad proprias perueniunt terminationes, ceu magis particularia explicantes: illa vero vnum intelligibile mundum intelligens, cum vniuerso gradiens tempore suam perficit periodum. Oportet namq; cum mundi sit anima, sui ipsius intelligibilem mundum totum explicare, & propter secundum perfectum numerum mundanæ periodi intelligibilem suam efficere terminationem, secundum quem vniuersum hoc corpoream totam efficit periodum. imitatur enim mundus iste per corpoream sui circulationem, occultam illius periodum, localiterq; terminationem efficit suam simul cum illius terminatione, quā intelligibiliter efficit illa. Et hoc est peculiare propriūque mundanæ animæ, quod ipsi qui se intelligere & ad mentem penetrare suam possunt, in præsentia tradidit Plato. quare hoc modo eius audienda sunt verba. Verum rursus quærendum est quisnam in animam transitiuum hunc efficit motum, & non manentem intellectionem, quemadmodum ipsius mētis tempus quod in æui reposuit loco. Dicendumq; quod quemadmodum substantiam sortita est diuisibilem, sic etiam non vnam habet vitam, sed simul cum substantia diuisam, similiq; modo intellectionem. Loco enim substantiæ substantia esse dicitur, & loco vitæ viuificata, & intellectus loco intellectu prædita, horum primo participans omnium, tanquam ante se existentium. Ibi namq; vnica est substantia, vnica vita, vnicaq; substantiæ intellectio indiuisibilis, quemadmodum ipsa substantia, illique applicata, sicuti puncto punctum, discursiuum non habet transitum. Animæ vero intellectio, non solum impartibilis existens, sed, quemadmodum diximus, partibilis etiam, & applicari quadrareq; indiuisibili non valens, se ipsam circa impartibile illud partiens, suiq; ipsius aliud & aliud semper illi manenti applicans, vt se tota quod ante se collocatam manet, capere possit, transitiuum hoc modo efficit discursum, cum partibile quod in ipsa est, se ipsum circa indiuisibile explicet, simulque cum transitiuo discursu tempus etiam produxit. Dupliciter autem discurrere dicuntur animæ, & vno quidem modo in eo quod circa ipsum vnum explicentur: cumq; in omnibus sui partibus vnam habeant: & in quot diuiduntur partes, totiens in ipsis substantia, idem, & diuersum reperiatur: vnamque suarum partium illi applicantes, multisque vnum contingentes, transitiuum introducunt discursum in suam ipsarum cognitionē, vt omnes secundum omnia id quod ante se est cognoscant: alio vero modo, in eo quod vnumquodque ipsius circa omnia operari censetur. Omnis enim ipsius pars tria illa habet genera, substantiam scilicet, idem, & alterum. Singulis igitur totis non se applicans, neq; quadrare valens ad vnumquodq; illorum, toto se ad vnumquodq; se applicat, in quantum totam vniuscuiusque participare censetur. ad substantiam quidem secundum illud quod in parte tale est, & similiter in alijs. Et hæc sane isto pertractata sint modo. Post hæc autem alia rursus insurgere videtur difficultas. Nam querere quispiam posset, cur nam cum temporis nullam nobis tradiderit originem, animam dixit in vniuersum viuere tempus. Ad quod respondendum est quod temporis tradet nobis originem cuius mundus vt animal participare videtur, cum dicet, Moueri autem & viuere cum cerneret pater, constituit tempus quod motum qui in ipso est mensuraret. Quemadmodum igitur vniuerso cum corpus habeat, ipsum viuere & moueri externa aduentitiæ sunt, sic & tempus à generante conceditur illi à quo & vitam & motum habet mediante anima. ipsa vero anima habet quidem hæc eadem à patre, vitam inquam & motum secundum tempus. Verum quoniam aliquid quod etiam à se est, in se possidere dicitur, cum suo à patre processu aliquid simul producere censetur. Quemadmodum enim opifex illam mouet, licet à se mobilis sit, sic ipsa sibi ipsi causa esse censetur quod secundum tempus moueatur. Quam obrem antequam opifex vniuerso huic tempus attribuerit, hæc ipsa dicitur moueri in vniuersum tempus. sic namq; cum opifice simul animale producere censetur tempus, sicut insimul vitam producit ex qua ipse procedit motus. Et sic secundum naturam rursus imperabit illi quod ab ipsa viuere & mouetur, neq; veluti casualem illius geret curam, nihil à se subdito tribuens suo. Verum de tempore quidem alibi seriosius disputabitur. Ex his igitur hæc colligenda sunt, quod ipsa vniuersi anima & mouet quidem vniuersum, & in illius medio custodientes constituit vires, totum animalibus replens, & illum exterius intellectuue complectitur, hoc etiam modo causam imitata suam, quæ trinos deorum principatus producit, custodiētes scilicet, ani-

Quibus differant supramundana animæ ab aia mundi.

Cur discurrant animæ intelligendo.

malium effectores, & opifices. Ipsa vero multo prius diuine se ipsam mouet, à primis incipiens actio-
 nibus: & iccirco incessanter sapienterque & se ipsam & vniuersum circumagit. Præterea cum ipsa vnâ
 temporis vniuersi extensionem propriæ mensuram habeat periodi, similiter ipsum rotat vniuersum.
 Simul enim cum terminatione illius terminatio existit vniuersi, & neque prius, quoniam quæ
 in mundo rursus & rursus fieri dicuntur, secundum animæ intellectiones fieri censentur: neque
 posterius, ne sine causa illa reputetur esse terminatio. Quid enim totam complectetur illam, si hoc
 periodus non fecerit animæ? Quod si hæc recte dici explicarique videntur,
 habebit sane rursus anima diuinitatem quidem ab vno ente,
 vitæ motusque incessantiam ab ipso æuo, sapientiam
 vero ab intellectu, omnia autem ab
 vnica omnium causa.

F I N I S.

EXCVDEBAT SIMONI COLINÆO LODOVICVS
 CYANIVS GANDAVVS, M D XXX.
 MENSE SEPTEMBRI.

...
...
...
...
...
...
...
...

LODOVICVS
XX.

WCO
THOM
M

Trophon

Bembus

Alucrotu

Peripater

Sedolentus

Sannatus

Phabus

Seuerinus

Bonomin

Sannatus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus

Bembus